

## **Kabar kabungahan sangka Gusti Allah miturut Lukas**

### *Pembukakan*

<sup>1</sup> Sedulurku Téofilus sing tak ajèni, iki layang sangka nggonku, Lukas. Pantyèn ya wis ènèng wong pirang-pirang sing nulis bab lelakon-lelakon sing kedadéan nang tengahé awaké déwé. <sup>2</sup> Kuwi mau kabèh miturut omongané wong-wong sing pada weruh déwé kawit wiwitané, terus pada nggelarké kabar kabungahan kuwi. <sup>3</sup> Mulané aku déwé ya terus mikir nulis bab prekara iki kanggo kowé. Sakdurungé tak tulis, lelakon-lelakon mau kabèh tak titipriksa ndisik, terus tak tata. <sup>4</sup> Dadiné kenèng dititèni déwé nèk pitutur sing diwulangké marang sedulur Téofilus kuwi kenèng dipretyaya kabèh.

### *Kabar nèk Yohanes Pembaptis*

#### *arep lair*

<sup>5</sup> Dongé Hérodès ijik dadi ratu nang distrik Yudéa, ènèng sakwijiné imam sing jenengé Sakarias, sangka golongané imam Abia. Bojoné imam Sakarias jenengé Elisabèt. Ibu Elisabèt iki turunané imam Aron. <sup>6</sup> Wong loro iki temen enggoné nuruti kekarepané Gusti Allah, awit pada temen nglakoni angger-angger lan pernatané Gusti Allah sak kabèhé. <sup>7</sup> Imam Sakarias lan ibu Elisabèt ora nduwé anak, awit ibu Elisabèt ora bisa nduwé anak. Karomenèh wong loro iki ya wis tuwa banget.

<sup>8</sup> Ing sakwijné dina imam Sakarias nglakoni kerjanané nang Gréja Gedé kono, awit wis tiba wantyiné golongané dèkné. <sup>9</sup> Lah saiki imam Sakarias sing kudu mlebu nang Panggonan Sutyi, kudu ngobong menyan. Kuwi sing ngarani nganggo lotré. <sup>10</sup> Ing wantyi kuwi, dongé menyané diobong, nang njaba ènèng wong pirang-pirang pada ndedonga.

<sup>11</sup> Lah dadakan waé kok terus ènèng mulékat ngétok marang imam Sakarias. Mulékaté ngadek nang sebelah tengené altar sing dienggo ngobong menyan. <sup>12</sup> Imam Sakarias weruh mulékaté terus kagèt lan wedi banget. <sup>13</sup> Nanging mulékaté ngomong: “Aja wedi, Sakarias! Pandongamu wis ketampa lan Elisabèt, bojomu, bakal mbayi anak lanang. Botyahé kudu mbok jenengké Yohanes. <sup>14</sup> Kowé bakal bungah banget lan wong okèh bakal bungah nèk botyah iki lair. <sup>15</sup> Botyah iki bakal dadi wong sing gedé ajiné kanggo Gusti Allah, mulané dèkné ora kenèng ngombé anggur apa ombèn liyané sing marakké mendem. Wiwit sangka wetengé ibuné botyah iki bakal kebek karo Roh Sutyi. <sup>16</sup> Mbésuk dèkné bakal nuntun wong Israèl, supaya pada manut menèh marang Gusti Allahé. <sup>17</sup> Anakmu iku bakal dadi kongkongané Gusti Allah lan ing roh lan pangwasa dèkné tunggalé waé karo nabi Elia. Dèkné bakal ngrukunké bapak karo anaké lan wong sing ora manut marang Gusti Allah bakal katuntun malih manut. Dadiné dèkné bisa yawiské umat sing pantes kanggo Gusti.”

<sup>18</sup> Imam Sakarias terus semaur: “Kepriyé aku bisané ngerti nèk tembungé Gusti kuwi bakal

klakon tenan, awit aku déwé wis tuwa, semono uga bojoku?”

<sup>19</sup> Mulékaté terus ngomong: “Aku iki Gabrièl sing ngladèni Gusti Allah nang ngarepé. Aku dikongkon nggawa kabar kabungahan iki marang kowé. <sup>20</sup> Apa sing tak omong iki mesti bakal klakon ing waktu sing wis ditengeri karo Gusti Allah. Nanging kowé bakal dadi bisu tekan waktu kuwi, awit kowé ora ngandel marang tembungku.”

<sup>21</sup> Wong-wong sing ngentèni nang njaba pada nggumun imam Sakarias kok suwi temen nang njero Panggonan Sutyi kono. <sup>22</sup> Kadung metu, imam Sakarias ora bisa ngomong apa-apa, namung njajal ndunung-ndunungké nganggo tangané. Wong-wong terus ngerti nèk imam Sakarias entas dikétoki ing njero Panggonan Sutyi kono. Dèkné ya bisu terus.

<sup>23</sup> Sakwisé rampung enggoné nglakoni kerjane nang Gréja Gedé ing minggu kuwi, imam Sakarias terus mulih. <sup>24</sup> Ora let suwi ibu Elisabèt, bojoné, terus meteng. Limang sasi suwéné ibu Elisabèt ora metu sangka omahé. <sup>25</sup> Dèkné ngomong: “Saiki Gusti Allah nulung aku tenan. Saiki Dèkné wis ngilangké isinku, aku wis ora usah isin menèh marang wong-wong.”

### *Kabar nèk Gusti Yésus arep lair*

<sup>26</sup> Kadung ibu Elisabèt wis meteng nem sasi, Gusti Allah terus ngongkon mulékat Gabrièl teka nang kuta Nasarèt nang distrik Galiléa. <sup>27</sup> Mulékat Gabrièl dikongkon metuki sakwijiné prawan sing

jenengé Maria. Maria iki patyangané Yosèf, turunané ratu Daved. <sup>28</sup> Kadung Gabrièl wis nemu Maria, dèkné ngomong ngéné: “Maria, kowé pantyèn diberkahi tenan karo Gusti, awit Dèkné miji kowé.”

<sup>29</sup> Krungu tembungé mulékat kuwi mau Maria kagèt banget, terus mikir ing ati: “Apa ta tegesé tembung kuwi?” <sup>30</sup> Mulékaté terus ngomong: “Maria, aja wedi! Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang kowé. <sup>31</sup> Kowé bakal meteng lan nglairké anak lanang. Botyahé kudu mbok jenengké Yésus. <sup>32</sup> Dèkné bakal dadi wong sing pinunjul lan bakal dityeluk Anaké Sing Luhur Déwé. Gusti Allah bakal ndadèkké Dèkné dadi ratu, nurut bapak-bapakané mbiyèn, yakuwi ratu Daved. <sup>33</sup> Dèkné bakal dadi ratuné turun-turunané Bapa Yakub slawas-lawasé lan enggoné Dèkné bakal dadi ratu ora bakal ènèng lèrèné.”

<sup>34</sup> Maria terus takon marang mulékaté: “Kepriyé kuwi mau kabèh bakalé klakon, awit aku durung nduwé bojo?” <sup>35</sup> Mulékaté semaur: “Roh Sutyi bakal nyedeki kowé lan kwasané Gusti Allah bakal nutupi kowé. Mulané anak sing lair kuwi sutyi lan bakal dityeluk Anaké Gusti Allah. <sup>36</sup> Lan ngertia nèk uga ibu Elisabèt, sedulurmu sing wis tuwa lan sing jaréné ora bisa nduwé anak, saiki wis meteng nem sasi. <sup>37</sup> Awit kanggo Gusti Allah ora ènèng prekara sing mokal.”

<sup>38</sup> Maria terus ngomong: “Aku iki peladèné Gusti. Sembarang kuwi mau kabèh bakal klakon karo aku kaya sing mbok omong kuwi.” Sakwisé kuwi mulékaté terus lunga.

*Maria niliki ibu Elisabèt*

<sup>39</sup> Ora let suwi Maria terus budal nang kuta nang gunungané bawah Yudéa. <sup>40</sup> Maria njujuk nang omahé imam Sakarias, terus mlebu mbagèkké ibu Elisabèt. <sup>41</sup> Dongé ibu Elisabèt krungu swarané Maria, bayi sing nang wetengé terus nggronjal. Ibu Elisabèt terus dikwasani karo Roh Sutyi. <sup>42</sup> Mulané dèkné terus ngomong karo swara banter: “Maria, kowé pantyèn wong wédok sing nampa berkah sing gedé déwé ing sak tengahé wong wédok kabèh. Semono uga bayi sing nang wetengmu, kuwi bayi sing gedé déwé berkahé. <sup>43</sup> Sapa ta aku iki, kok sampèk ditekani karo ibuné Gustiku? <sup>44</sup> Awit dongé kowé mbagèkké aku, bayi sing nang wetengku nggronjal sangking bungahé. <sup>45</sup> Gedé tenan berkahé Gusti Allah marang kowé, awit kowé pretyaya nèk sembarang sing diomong karo Gusti Allah marang kowé bakal klakon.” <sup>46</sup> Maria terus ngomong:

“Nyawaku ngluhurké Gusti!

<sup>47</sup> Gusti Allah, Juru Slametku, marakké atiku bungah.

<sup>48</sup> Dèkné nggatèkké marang aku iki, peladèn sing tyilik déwé. Wiwit saiki kabèh wong bakal ngomong nèk aku iki wong sing gedé berkahé.

<sup>49</sup> Awit Gusti Allah, sing gedé déwé kwané, wis nindakké barang sing gedé banget ing uripku. Pantyèn sutyi tenan jenengé Gusti Allah.

- 50 Gusti ngétokké kawelasané marang wong sing ngajèni marang Dèkné, Gusti melasi turun-turunané.
- 51 Gusti Allah ngétokké pangwasané lan wong-wong sing gemunggung ing atiné dibuyarké kabèh. Rantjamané diorat-arit.
- 52 Gusti Allah nglorotké para pangwasa sangka jagongané, malah sing tyilik diunggahké.
- 53 Gusti Allah ngekèki mangan marang wong sing ngelih, malah diudani karo sembarang sing betyik, nanging wong sing sugih dikongkon lunga, ora dikèki apa-apa.
- 54 Gusti Allah nulungi Israèl, peladèné, awit Dèkné arep netepi prejanjiané marang para mbah-mbahané.
- 55 Awit Gusti Allah wis janji nèk bakal mberkahi Bapa Abraham lan turun-turunané kabèh, slawas-lawasé.”
- 56 Maria terus telung sasi suwéné nang nggoné ibu Elisabèt. Sakwisé telung sasi kuwi dèkné terus mulih.

### *Lairé Yohanes Pembaptis*

57 Kadung wis tekan wayahé, ibu Elisabèt mbayi anak lanang. 58 Tangga-teparo lan sanak-seduluré pada krungu bab gedéné kabetyikané Gusti marang ibu Elisabèt. Wong-wong iki kabèh pada mèlu bungah banget.

59 Kadung bayiné wis nduwé umur wolung dina, tangga-teparo lan sanak-seduluré mau kabèh pada teka, awit bayiné arep disunati. Karepé wong-wong botyahé arep dijenengké Sakarias, kaya bapaké. 60 Nanging ibuné

ngomong: “Ora, botyah iki kudu dijenengké Yohanes!”

<sup>61</sup> Wong-wong terus takon: “Lo, nang tengahé sanak-sedulurmu apa ènèng sing jenengé Yohanes?” <sup>62</sup> Wong-wong terus takon marang imam Sakarias nganggo tangané, botyahé kudu dijenengké sapa.

<sup>63</sup> Imam Sakarias terus njaluk lèi dienggo nulis. Kadung wis éntuk dèkné terus nulis: “Jenengé Yohanes!” Wong-wong nggumun kabèh. <sup>64</sup> Sakwat imam Sakarias terus bisa ngomong menèh lan dèkné terus ngluhurké Gusti Allah. <sup>65</sup> Tangga-teparoné kabèh pada wedi lan kabar mau terus mrèmèn-mrèmèn nang bawah pegunungan nang Yudéa kabèh. <sup>66</sup> Wong kabèh sing krungu bab lelakon kuwi terus pada nggatèkké tenan ing atiné lan pada mikir: “Botyah iki mbésuk bakal dadi apa ya?” Awit ketara tenan nèk pangwasané Gusti Allah ana ing botyah iki.

### *Imam Sakarias memuji Gusti Allah*

<sup>67</sup> Imam Sakarias, bapaké bayi mau, terus dikwasani karo Roh Sutyi lan ngetokké tembung ngéné:

<sup>68</sup> “Hayuk pada memuji marang Gusti, Gusti Allahé bangsa Israèl! Awit Dèkné wis nggatèkké marang umaté lan pada diluwari.

<sup>69</sup> Gusti Allah ngekèki Juru Slamet sing kwasa marang awaké déwé, yakuwi turunané ratu Daved, peladéné.

<sup>70</sup> Gusti Allah dèk mbiyèn wis janji liwat para nabiné sing sutyi.

- 71 Dèkné bakal ngluwari awaké déwé sangka pangwasané mungsuh-mungsuh lan wong-wong sing sengit marang awaké déwé.
- 72 Mengkono kuwi Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang mbah-mbahané awaké déwé lan netepi prejanjiané sing sutyi.
- 73 Gusti Allah wis sumpah marang Bapa Abraham, mbah-mbahané awaké déwé
- 74 lan Dèkné wis janji nèk bakal ngluwari awaké déwé sangka mungsuhé awaké déwé.
- 75 Supaya awaké déwé bisa ngabekti marang Dèkné tanpa rasa wedi, nganggo ati sing sutyi lan jujur nang ngarepé Gusti, slawasé urip.
- 76 Lah kowé anakku, kowé bakal diarani nabiné Gusti Allah sing gedé déwé kwasané. Kowé dikongkon teka ndisik, supaya nggawèkké dalan kanggo Gusti.
- 77 Kowé kudu ndunungké marang umaté, nèk bakal dislametké, awit bakal dingapura dosa-dosané.
- 78 Gusti Allah iku gedé kawelasané. Dèkné bakal teka ngluwari awaké déwé.
- 79 Kaya srengéngé mletèk ing wayah ésuks, mengkono Gusti bakal madangi kabèh wong sing ana ing pepeteng lan sing tansah krasa wedi. Gusti Allah nuntun awaké déwé marang dalan katentreman.”
- 80 Botyah mau terus mundak gedé lan tambah ing kekuwatané Roh Sutyi. Dèkné manggoné nang panggonan-panggonan sing ora kanggonan



wong, nganti tekan wayahé dèkné ngétok marang bangsa Israèl.

## 2

### *Lairé Gusti Yésus*

<sup>1</sup> Ing waktu kuwi ratu Agustus ngetokké tembung nèk kabèh wong sing manggon nang negaranegara sing ana ing pangwasané kraton Rum kudu nyatetké jenengé lan kaitung kabèh. <sup>2</sup> Itung-itungan wong sing sepisanan kuwi dianakké dongé Kirénius dadi gramang nang bawah Siria. <sup>3</sup> Wong kabèh terus pada budal nyatetké jenengé nang kutané mbah-mbahané mbiyèn.

<sup>4</sup> Lan jalaran Yosèf kuwi turunané ratu Daved, mulané dèkné ya terus budal sangka kuta Nasarèt nang distrik Galiléa, lunga nang kuta Bètlehèm nang distrik Yudéa. Bètlehèm kuwi kuta lairané ratu Daved. <sup>5</sup> Yosèf lunga nggawa Maria, patyanagané sing meteng. <sup>6</sup> Dongé wong loro mau teka nang kuta Bètlehèm wis wayahé Maria kudu mbayi. <sup>7</sup> Maria ya terus mbayi anak lanang sing mbarep. Bayiné terus digedong lan disèlèhké nang wadah pakan kéwan, awit Yosèf lan Maria wis ora bisa nemu panggonan menèh nang omah inepan.

### *Para pangon lan para mulékat*

<sup>8</sup> Nang bawah kono ing wengi kuwi ènèng pangon-pangon sing ijik njaga wedusé nang kebon. <sup>9</sup> Dadakan waé terus mulékaté Gusti ngadek nang ngarepé lan pangwasané Gusti Allah madangi para pangon mau. Wong-wong pada wedi banget. <sup>10</sup> Nanging mulékaté terus ngomong:

“Aja pada wedi, awit aku teka nggawa kabar betyik kanggo kowé, kabar sing mbungahké atiné wong kabèh. <sup>11</sup> Ing dina iki Juru Slametmu wis lair nang kutané ratu Daved. Dèkné kuwi Kristus, Gusti. <sup>12</sup> Iki tengeré: kowé bakal nemu bayi digedong lan disèlèhké nang wadah pakan kéwan!”

<sup>13</sup> Terus dadakan waé ènèng mulékat pirang-pirang pada ngantyani mulékat mau lan bebarengan terus pada memuji Gusti Allah. <sup>14</sup> Tembungé ngéné:

“Pujia Gusti Allah sing nang nduwur lan tentrem ayem nang bumi, awit Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang manungsa.”

<sup>15</sup> Kadung para mulékat mau wis lunga nang swarga, para pangon terus ngomong marang sakpada-pada: “Hayuk pada budal nang kuta Bètlehèm. Gusti Allah wis ngomongi awaké déwé bab sing klakon nang kana. Hayuk pada ndelok!”

<sup>16</sup> Para pangon mau terus gelis-gelis budal, terus nemu Maria lan Yosèf lan Bayiné sing disèlèhké nang wadah pakan kéwan. <sup>17</sup> Kadung wis weruh Bayiné, para pangon terus ngabar-ngabarké bab apa sing diomong karo mulékaté bab Bayiné. <sup>18</sup> Kabèh wong sing krungu kabaré para pangon mau pada nggumun banget.

<sup>19</sup> Nanging Maria nyimpen lelakon-lalakon kuwi mau kabèh ing atiné lan digagas apa tegesé.

<sup>20</sup> Para pangon terus balik menèh nang kebon karo memuji lan ngluhurké Gusti Allah, awit kabèh sing dirungu lan sing diseksèni pantyèn tyotyok karo sing diomong karo mulékaté.

### *Gusti Yésus disunati*

#### *lan dikèki jeneng*

<sup>21</sup> Kadung umuré wis wolung dina, Bayiné terus disunati lan dikèki jeneng. Jenengé Yésus, awit mulékaté ngekèki jeneng kuwi marang Maria, sakdurungé dèkné meteng.

#### *Gusti Yésus digawa nang Gréja Gedé*

<sup>22</sup> Miturut wèté nabi Moses Maria dianggep resik menèh nèk wis kliwat patang puluh dina sakwisé mbayi. Kadung wis tekan wayahé, Maria lan Yosèf terus budal nang kuta Yérusalèm arep masrahké Bayiné marang Gusti. <sup>23</sup> Awit nang Kitab ketulis ngéné: “Sabèn anak mbarep sing lanang kudu dipasrahké marang Gusti.” <sup>24</sup> Maria lan Yosèf budal nang kuta Yérusalèm kuwi uga arep nggawa kurban miturut wèté Gusti Allah sing ketulis nang Kitab. Kurbané yakuwi: manuk dara sak jodo apa manuk dara tyilik loro.

<sup>25</sup> Ing waktu kuwi nang kuta Yérusalèm kono ènèng wong sing jenengé Siméon. Siméon iki sakwijné wong sing nuruti kekarepané Gusti Allah lan ngabekti marang Gusti Allah. Dèkné ngarep-arep kapan Gusti Allah bakal nekakké keslametan marang bangsa Israèl. Siméon iki kebek karo Roh Sutyi. <sup>26</sup> Roh Sutyi déwé sing ngomong marang dèkné nèk dèkné ora bakal mati sakdurungé weruh Juru Slameté manungsa, sing wis dijanji karo Gusti Allah. <sup>27</sup> Katuntun Roh Sutyi Siméon terus mlebu nang Gréja Gedé. Maria lan Yosèf uga mlebu nang Gréja Gedé nggawa Bayiné arep dipasrahké marang Gusti Allah, miturut pernatané agama. <sup>28</sup> Siméon terus nyekel

Bayiné, terus dibopong karo memuji Gusti Allah ngomong:

<sup>29</sup> “Duh Gusti, Kowé netepi janjimu marang peladènmu. Saiki aku wis bisa ninggal karo ayem.

<sup>30</sup> Awit mripatku wis weruh Juru Slamet Kongkonganmu.

<sup>31</sup> Dèkné sing mbok tyawiské kanggo nylametaké kabèh bangsa, <sup>32</sup> kaya pepadang sing madangi dalané wong sing ora pretyaya, supaya pada mara nang nggonmu. Dadiné umatmu, bangsa Israèl, nampa pengaleman sangka liya-liya bangsa.”

<sup>33</sup> Yosèf lan Maria pada nggumun krungu tembungé Siméon sing ngomongké bab anaké mau.

<sup>34</sup> Siméon terus mberkahi Yosèf, Maria lan Bayiné, terus ngomong marang Maria: “Botyah iki wis dikarepké karo Gusti Allah dadi jalarané tiba lan tanginé wong okèh nang Israèl. Dèkné bakal dadi tanda sangka Gusti Allah, sing bakal dibantah karo wong okèh. <sup>35</sup> Mengkono kuwi angen-angen sing kasimpen ing atiné wong okèh bakal kebukak. Kowé déwé Maria, bakal ngrasakké sedi, atimu rasané kaya disuwèk karo pedang sing landep kaé.”

<sup>36</sup> Nang kono uga ènèng nabi wédok sing wis tuwa banget, jenengé Hanah, anaké Fanuèl sangka turunané Aser. Nabi Hanah sakwisé kawin pitung taun suwéné terus ditinggal mati bojoné. <sup>37</sup> Dadiné dèkné saiki randa, umuré wis wolung puluh papat taun. Nabi Hanah kuwi sasaté awan-wengi nang Gréja Gedé ngabekti marang Gusti Allah nganggo pandonga lan pasa.

<sup>38</sup> Ing waktu kuwi ya dongé nabi Hanah uga teka nang Gréja Gedé. Dèkné terus memuji Gusti Allah lan ngomongké bab Botyah Bayi mau marang wong kabèh sing pada ngarep-arep kapan Gusti Allah enggoné ngluwari kuta Yérusalèm.

*Balik nang kuta Nasarèt*

<sup>39</sup> Sakwisé rampung enggoné pada netepi pernatané Gusti Allah kabèh, Yosèf lan Maria terus pada mulih nang kuta Nasarèt nang distrik Galiléa. <sup>40</sup> Botyah Bayi mau terus mundak gedé lan rosa, dadi botyah sing jembar kaweruhé lan Gusti Allah ya mberkahi Dèkné.

*Gusti Yésus nang Gréja Gedé*

<sup>41</sup> Saben taun wong tuwané Gusti Yésus budal nang kuta Yérusalèm mèlu ngurmat riyaya Paskah. <sup>42</sup> Kadung Gusti Yésus wis nduwé umur rolas taun, Dèkné uga diejèk nang Yérusalèm. <sup>43</sup> Sakwisé rampung karo riyaya Paskah Yosèf lan Maria terus pada mulih, nanging Gusti Yésus ijik kèri nang Yérusalèm. Wong tuwané malah ora ngerti <sup>44</sup> Ndarani Gusti Yésus wis ndisiki mulih, bareng karo wong-wong. Kadung wis mlaku sedina muput, Yosèf lan Maria terus nggolèki Gusti Yésus nang nggoné sedulur-seduluré lan kenal-kenalane. <sup>45</sup> Nanging ora bisa ketemu, mulané terus pada balik menèh nang kuta Yérusalèm. <sup>46</sup> Sakwisé nggolèki telung dina suwéné, Yosèf lan Maria bisa nemu Anaké nang Gréja Gedé. Dèkné ijik njagong ing sak tengahé para guru. Gusti Yésus ngrungokké piwulangé para guru mau lan Dèkné uga ngetokké werna-werna pitakonan. <sup>47</sup> Kabèh

wong sing krungu tembungé Gusti Yésus pada nggumun bab kapinterané enggoné mangsuli para guru mau. <sup>48</sup> Bapaké lan ibuné uga nggumun banget. Maria ngomong: “Lik, kenèng apa kowé kok nggawé bingungé bapak lan ibumu? Awaké déwé nggolèki kowé sampèk susah.”

<sup>49</sup> Gusti Yésus semaur ngéné: “Kenèng apa kowé kok pada nggolèki Aku? Apa kowé ora pada ngerti nèk Aku kudu nang omahé Bapakku?” <sup>50</sup> Yosèf lan Maria ora dunung marang tembungé Gusti Yésus kuwi.

<sup>51</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus mèlu mulih karo wong tuwané nang kuta Nasarèt. Dèkné tansah manut marang tembungé wong tuwané. Maria mikirké prekara-prekara iki kabèh ing atiné. <sup>52</sup> Gusti Yésus terus mundak gedé lan mundak kaweruhé. Dèkné uga mundak ditrésnani karo Gusti Allah lan manungsa.

### 3

#### *Yohanes Pembaptis molai nyambutgawé*

<sup>1</sup> Ing wantyi kuwi ratu Tibérius wis nyekel pang-wasa limalas taun suwéné. Sing dadi gramang nang distrik Yudéa ing waktu kuwi Pontius Pilatus. Ratu Hérodès ngwasani distrik Galiléa lan seduluré, sing jenengé Filipus, dadi ratu nang distrik Ituréa lan Trankonitis. Lisantias dadi ratuné distrik Abiléne. <sup>2</sup> Sing dadi Imam Gedé ing waktu kuwi Anas lan Kayafas. Yohanes kuwi anaké imam Sakarias lan ing waktu kuwi, dongé dèkné

ijik manggon nang wustèn, Yohanes nampa tembung sangka Gusti Allah. <sup>3</sup> Yohanes terus ndlajahi kiwa-tengené laut Yordan kabèh. Dèkné mulangi wong-wong ngomong ngéné: “Pada ninggala urip sing dosa lan pada njaluka dibaptis, supaya kowé bisa nampa pangapura sangka Gusti Allah!” <sup>4</sup> Lelakon iki pantyèn tyotyok karo sing ketulis nang kitabé nabi Yésaya, sing uniné ngéné:

“Rungokké! Enèng wong bengok-bengok nang wustèn ngomong ngéné:

‘Gusti pada digawèkké dalan.

Pada dilempengké dalan sing arep diambahi.

<sup>5</sup> Jeglongan-jeglongan kudu dihuruki, gunung-gunung lan puntuk-puntuk kudu dirata. Dalan sing ménggak-ménggok kudu dilempengké lan sing endèk-duwur kudu dirata.

<sup>6</sup> Kabèh bangsa bakal pada weruh enggoné Gusti Allah bakal nylametké manungsa.’”

<sup>7</sup> Wong pirang-pirang terus pada teka nang nggoné Yohanes njaluk dibaptis. Yohanes ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Kowé kuwi anakan ula. Sapa ta sing ngomongi kowé nèk bisa nyimpangi setrapané Gusti Allah sing bakal teka? <sup>8</sup> Kétokna nganggo klakuanmu nèk kowé wis ninggal tenan uripmu sing dosa kuwi. Aja mikir dumèh kowé anak turunané Bapa Abraham waé kuwi wis tyukup. Ngandela omongku iki: Gusti Allah nduwèni kwasa ngekèki anak-turunan marang Bapa Abraham sangka watu-watu iki. <sup>9</sup> Delokké, kampaké wis dityepakké kanggo negor wité nang poké oyoté. Saben wit sing ora ngetokké

woh sing apik bakal ditegor lan dibuwang nang geni.”

<sup>10</sup> Wong okèh mau terus pada takon marang Yohanes: “Nèk ngono, lah saiki awaké déwé kudu ngapa?”

<sup>11</sup> Yohanes semaur: “Sapa sing nduwé klambi loro, sing siji kudu dikèkké marang sing ora nduwé blas. Sapa sing nduwé pangan kudu ngekèki marang sing ora nduwé.”

<sup>12</sup> Wong-wong sing tukang njaluki belasting uga pada teka nang nggoné Yohanes njaluk dibaptis. Wong-wong iki pada takon marang Yohanes ngéné: “Guru, awaké déwé kudu ngapa?”

<sup>13</sup> Yohanes semaur: “Aja pada njaluk belasting ngliwati sak perluné.”

<sup>14</sup> Uga para soldat pada takon: “Lah awaké déwé iki kepriyé? Awaké déwé kudu nglakoni apa?” Yohanes sing semaur: “Aja pada meres apa ngrampas lan ngarani wong sing ora salah. Nanging sampé ora sampé pada mangana gajihanmu déwé.”

<sup>15</sup> Ing jaman kuwi wong okèh pada ngarep-arep tekané Kristusé. Mulané ya okèh wong sing pada mikir nèk Yohanes kuwi Kristusé.

<sup>16</sup> Mulané Yohanes terus ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Aku mbaptis kowé nganggo banyu, nanging bakal ènèng wong liyané teka; Dèkné bakal mbaptis kowé nganggo Roh Sutyi lan geni. Wong kuwi kwasané ngungkul-ungkuli aku. Kanggo ngutyuli sepatuné wongé waé durung pantes aku. <sup>17</sup>Dèkné bakal napèni pariné sing wis diiles. Gabahé bakal dilebokké nang lumbung,



nanging kaphé bakal diobong nang geni sing ora bisa mati.”

<sup>18</sup> Ya ngono kuwi lan uga nganggo tembung liyaliyané menèh Yohanes nggelarké kabar kabungahané Gusti Allah marang wong-wong. <sup>19</sup> Yohanes uga blaka enggoné melèkké marang Hérodès, ratuné Galiléa. Awit Hérodès mlaku karo Hérodias, bojoné seduluré Hérodès déwé. Yohanes uga ngomongké bab dosa-dosa liyané sing dilakoni karo ratu Hérodès. <sup>20</sup> Nanging Hérodès malah ndadra enggoné nglakoni ala, malah nglebokké Yohanes nang setrapan.

### *Gusti Yésus dibaptis*

<sup>21</sup> Bareng karo wong pirang-pirang Gusti Yésus mbarang dibaptis. Dongé Dèkné ijik ndonga, langité menga. <sup>22</sup> Roh Sutyi terus medun nekani Gusti Yésus, kétoké kaya manuk dara. Terus sangka swarga swarané Gusti Allah ngomong ngéné: “Kowé kuwi Anakku sing tak trésnani lan sing ndadèkké legané atiku!”

### *Urut-urutané Gusti Yésus*

<sup>23-24</sup> Dongé Gusti Yésus molai nyambutgawé umuré kira-kira telung puluh taun. Miturut piki-rané wong-wong Gusti Yésus kuwi anaké Yosèf. Lah Yosèf kuwi anaké Eli lan Eli anaké Matat. Matat anaké Lévi lan Lévi anaké Mèlki. Mèlki anaké Yanai lan Yanai anaké Yosèf. <sup>25</sup> Yosèf anaké Matatias lan Matatias anaké Amos. Amos anaké Nahum lan Nahum anaké Hèslé. Hèslé anaké Nagai. <sup>26</sup> Nagai anaké Mahat lan Mahat anaké Matatias. Matatias anaké Simèin lan Simèin anaké Yosèk. Yosèk anaké Yoda. <sup>27</sup> Yoda anaké Yohanan lan Yohanan anaké Résa. Résa anaké Sérubabil lan

Sérubabil anaké Séaltièl. Séaltièl anaké Néri. <sup>28</sup> Néri anaké Mèlki lan Mèlki anaké Adi. Adi anaké Kosam lan Kosam anaké Elmadam. Elmadam anaké Er.

<sup>29</sup> Er anaké Yosua lan Yosua anaké Elièser. Elièser anaké Yorim lan Yorim anaké Matat. Matat anaké Lévi. <sup>30</sup> Lévi anaké Siméon lan Siméon anaké Yudah. Yudah anaké Yosèf lan Yosèf anaké Yonam. Yonam anaké Eliakim. <sup>31</sup> Eliakim anaké Meléa lan Meléa anaké Minah. Minah anaké Matata lan Matata anaké Natan. Natan anaké Daved. <sup>32</sup> Daved anaké Isai lan Isai anaké Obèd. Obèd anaké Boas lan Boas anaké Salmon. Salmon anaké Nakson. <sup>33</sup> Nakson anaké Aminadab lan Aminadab anaké Admin. Admin anaké Arni lan Arni anaké Hèsron. Hèsron anaké Pèrès lan Pèrès anaké Yudah. <sup>34</sup> Yudah anaké Yakub lan Yakub anaké Isak. Isak anaké Abraham lan Abraham anaké Téràh. Téràh anaké Nakor. <sup>35</sup> Nakor anaké Seruk lan Seruk anaké Réhu. Réhu anaké Pèlèk lan Pèlèk anaké Eber. Eber anaké Sélak. <sup>36</sup> Sélak anaké Kenan lan Kenan anaké Arpaksad. Arpaksad anaké Sèm lan Sèm anaké Noah. Noah anaké Lamèh. <sup>37</sup> Lamèh anaké Métusalah lan Métusalah anaké Hénok. Hénok anaké Yarèd lan Yarèd anaké Mahalalèl. Mahalalèl anaké Kenan. <sup>38</sup> Kenan anaké Enos lan Enos anaké Sèt. Sèt anaké Adam lan Adam anaké Gusti Allah.

## 4

### *Gusti Yésus digoda karo Sétan*

<sup>1</sup> Gusti Yésus saiki kebek karo Roh Sutyi terus lunga sangka laut Yordan. Dèkné terus digawa nang wustèn karo Roh Sutyi, patang puluh dina suwéné. <sup>2</sup> Nang kono Gusti Yésus digoda karo Sétan. Suwéné nang wustèn kono Gusti Yésus ora mangan apa-apa. Kadung wis rampung waktuné Dèkné krasa ngelih.

<sup>3</sup> Sétan terus ngomong: “Jaréné Kowé Anaké Gusti Allah, ya watu iki dipréntah kongkon dadi roti!”

<sup>4</sup> Gusti Yésus semaur: “Nang Kitab ketulis ngéné: ‘Manungsa uripé ora namung sangka roti waé.’ ”

<sup>5</sup> Sétan terus nggawa Gusti Yésus munggah nang panggonan sing duwur banget. Ing sak kedèpan Sétan terus ngétokké kraton-kraton kabèh sak jagat marang Gusti Yésus. <sup>6</sup> Sétan terus ngomong: “Sak ènèngé pangwasa lan kamulyan bakal tak kèkké marang Kowé. Kabèh kuwi wèkku lan aku bisa ngekèkké marang sapa waé sak karepku. <sup>7</sup> Mulané, nèk Kowé gelem nyembah marang aku, kabèh kuwi bakal tak kèkké marang Kowé.”

<sup>8</sup> Gusti Yésus semaur: “Nang Kitab ènèng tulisan ngéné: ‘Nyembaha marang Gusti, Dèkné Allahmu. Namung Dèkné sing kudu mbok ladèni.’ ”

<sup>9</sup> Sakwisé kuwi Sétan terus nggawa Gusti Yésus nang kuta Yérusalèm, didekné nang putyuké payoné Gréja Gedé. Sétan terus ngomong: “Jaréné Kowé Anaké Gusti Allah, kana anjlok medun. <sup>10</sup> Nang Kitab lak ketulis ta: ‘Gusti Allah bakal ngongkon mulékaté mageri kowé.’ <sup>11</sup> Uga ènèng tulisan liyané uniné ngéné: ‘Kowé bakal ditampuni nganggo tangané, supaya sikilmu ora kenèng watu.’ ”

<sup>12</sup> Gusti Yésus semaur: “Nang Kitab uga ènèng tulisan sing uniné ngéné: ‘Kowé aja nyoba Gusti Allahmu!’ ”

<sup>13</sup> Sakwisé rampung sing nggoda nganggo sak ènèngé akal, Sétan terus ninggal Gusti Yésus sak untara.

*Gusti Yésus molai nyambutgawé nang bawah Galiléa*

<sup>14</sup> Ing kekuwatané Roh Sutyi Gusti Yésus terus balik menèh nang bawah Galiléa. Nang kono lan sak kiwa-tengené wong kabèh pada krungu bab Dèkné. <sup>15</sup> Gusti Yésus terus mulang nang sinaguk-sinaguk lan wong-wong pada ngelem Dèkné.

*Kuta Nasarèt nampik Gusti Yésus*

<sup>16-17</sup> Gusti Yésus terus teka nang kuta Nasarèt, kuta panggonané Dèkné. Kaya sak lumrahé, ing dina sabat Gusti Yésus budal nang sinaguk. Nang kono Dèkné terus maju arep matya. Dèkné terus dielungi kitabé nabi Yésaya. Kadung dibukak terus nemu ayat sing uniné ngéné:

<sup>18</sup> “Rohé Gusti ana ing Aku, awit Gusti wis milih Aku. Aku dikongkon nggelarké kabar kabungahan marang wong mlarat. Wong setrapan kudu tak kabari nèk bakal ditokké lan wong lamur bakal weruh. Aku kudu ngluwari sing ngalami kasangsaran.

<sup>19</sup> Lan menèh, aku kudu ngabarké nèk saiki wis wantyiné enggoné Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang manungsa.”

<sup>20</sup> Sakwisé matya, Gusti Yésus terus nutup kitabé terus dibalèkké marang peladéné Kitab. Dèkné terus njagong. Wong kabèh sing nang sinaguk kono pada nyawang Dèkné. <sup>21</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Ing dina iki, sak barengé kowé ngrungokké sing tak watya mau, isiné ayat-ayat mau wis keturutan.”

<sup>22</sup> Wong-wong pada ngrungokké tenan marang tembungé Gusti Yésus lan pada nggumun apiké

piwulangé. Mulané pada rasan-rasan: “Apa kuwi dudu anaké Yosèf kaé?”<sup>23</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong-wong: “Kowé mesti bakal nyotyokké paribasan iki marang aku: ‘Dokter, tambanana awakmu déwé! Awaké déwé krungu bab prekara-prekara sing mbok tindakké nang kuta Kapèrnakum, kuwi tindakna nang kéné, nang kuta panggonanmu déwé.’ ”

<sup>24</sup> Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Ngandela ta, ora ènèng nabi sing kajèn nang panggonané déwé. <sup>25</sup> Kowé pada ngerti nèk ing jamané nabi Elia nang negara Israèl ènèng wong randa pirang-pirang. Telung taun setengah suwéné ora ènèng udan, sampèk nang sak negara ènèng kurang pangan gedé. <sup>26</sup> Nanging Gusti Allah ora ngongkon nabi Elia nulungi randa nang Israèl, ora. Nanging nabi Elia malah dikongkon marani randa nang kuta Saréfat nang bawah Sidon. <sup>27</sup> Uga ing jamané nabi Elisa, nang Israèl okèh wong sing lara lépra. Nanging ora ènèng siji waé sing ditambahi, kejaba namung Naaman, wong sangka negara Siria.”

<sup>28</sup> Sakwisé krungu tembungé Gusti Yésus kuwi mau wong sak sinaguk pada nesu kabèh. <sup>29</sup> Wong-wong pada ngadek, Gusti Yésus terus disèrèt nang njabané kuta, terus digawa nang pinggiré gunung sing nyangga kutané kono. Jawané Gusti Yésus arep dijongkrokké medun. <sup>30</sup> Nanging Dèkné nrobos nang tengahé wong-wong mau terus lunga sangka kono.

### *Wong dikwasani demit*

<sup>31</sup> Gusti Yésus terus medun nang kuta Kapèrnakum nang bawah Galiléa. Ing dina

sabat Dèkné mulang nang sinaguk. <sup>32</sup> Wong-wong pada nggumun bab tyarané enggoné Gusti Yésus memulang, awit tembung-tembungé ènèng kwané. <sup>33</sup> Nang sinaguk kono ènèng wong sing dikwasani demit. <sup>34</sup> Wongé bengok-bengok ngomong: “Yésus sangka Nasarèt, awaké déwé arep mbok kapakké? Apa Kowé arep ngrusak awaké déwé? Awaké déwé ngerti Kowé kuwi sapa! Kowé kuwi Wong Sutyi, kongkonané Gusti Allah!”

<sup>35</sup> Demité terus digentak karo Gusti Yésus: “Meneng! Metua sangka wong kuwi!” Demité terus mbanting wongé, terus wongé tiba nang tengahé wong pirang-pirang kono. Demité terus metu tanpa nggawé larané wongé.

<sup>36</sup> Wong-wong pada nggumun kabèh lan ngomong marang sakpada-pada: “Wah, jan antep banget tembungé. Dèkné nundung demit-demité nganggo pangwasa lan wujuté ya pada metu tenan.” <sup>37</sup> Kabar bab Gusti Yésus iki terus mrèmèn-mrèmèn terus nang panggonan-panggonan sak kiwa-tengené kono.

### *Gusti Yésus nambani ibu-maratuwané Simon*

<sup>38</sup> Gusti Yésus terus metu sangka sinaguk kono, terus merdayoh nang omahé Simon. Ibu-maratuwané Simon ing waktu iku dongé lara panas lan ènèng sing ngomongi Gusti Yésus bab kuwi. <sup>39</sup> Gusti Yésus terus nyedeki sing lara nang sebelah sirahé, terus nundung larané. Wongé terus waras menèh lan terusan waé ngladèni dayoh-dayohé.

<sup>40</sup> Kadung wis surup, wong kabèh sing nduwé sedulur sing lara pada digawani nang nggoné

Gusti Yésus, larané werna-werna. Wong-wong sing lara terus ditumpangi tangan siji-siji karo Gusti Yésus, terus pada mari kabèh. <sup>41</sup> Demit pirang-pirang pada metu pating jlerit, ngomong: “Aku ngerti nèk Kowé kuwi Anaké Gusti Allah.”

Demit-demit kuwi digentaki karo Gusti Yésus, dipenging ngomong apa-apa, awit demit-demit kuwi pada ngerti nèk Gusti Yésus kuwi Kristus.

### *Gusti Yésus mulangi nang sinaguk-sinaguk*

<sup>42</sup> Ing ésuké mruput Gusti Yésus lunga sangka omah nggolèk panggonan sing sepi. Wong-wong terus pada nggolèki Dèkné. Kadung wis ketemu terus pada nyuwun marang Dèkné supaya ora lunga. <sup>43</sup> Nanging Gusti Yésus ngomong marang wong-wong mau: “Kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah iki uga kudu tak gelarké nang liya-liya panggonan, awit iku kongkonané Gusti Allah marang Aku.”

<sup>44</sup> Gusti Yésus ya terus mulangi nang sinaguk-sinaguk nang bawah Yudéa.

## 5

### *Murid-murid sing ndisik déwé*

<sup>1</sup> Ing sakwijiné dina Gusti Yésus ngadek nang pinggiré mér Genésarèt. Wong pirang-pirang pada esuk-esukan, awit pada kepéngin ngrungokké pituturé Gusti Allah. <sup>2</sup> Gusti Yésus weruh ènèng prau loro nang pinggir kono. Sing nduwé prauné wis pada medun, ijik ngresiki jalané. <sup>3</sup> Gusti Yésus terus munggah nang prauné Simon. Simon terus dityeluk kongkon nyurung prauné sangka

daratan. Gusti Yésus terus njagong lan mulangi wong-wong sangka prauné kono.

<sup>4</sup> Kadung wis rampung sing mulangi, Gusti Yésus terus ngomong marang Simon: “Simon, praumu kana digawa nang tengah lan jalamu diuntyalké kono supaya éntuk iwak okèh.”

<sup>5</sup> Semaure Simon: “Guru, wis sewengi muput awaké déwé nggolèk iwak sak kuwaté, nanging ora éntuk apa-apa. Nanging jalaran Kowé sing ngongkon, jalané tak untyalké menèh.” <sup>6</sup> Kadung jalané wis diuntyalké terus éntuk iwak okèh banget, sampèk jalané arep bedah. <sup>7</sup> Mulané terus pada tyeluk-tyeluk njaluk tulung kantya-kantyané sing nang prau liyané. Kantya-kantyané terus gelis-gelis teka. Prauné kabèh loro terus diisèni iwak sampèk kebek, sampèk prauné mèh kelep. <sup>8</sup> Kadung weruh kuwi mau kabèh, Simon terus niba nang ngarepé Gusti Yésus karo ngomong: “Aja nyedeki aku Gusti, awit aku wong dosa.”

<sup>9</sup> Simon ngomong ngono kuwi, awit dèkné lan kantya-kantyané pada nggumun tenan weruh iwak semono okèhé. <sup>10</sup> Uga Yakobus lan Yohanes, kantya-kantyané Simon, mèlu nggumun tenan. Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang Simon: “Aja wedi Simon, wiwit saiki kowé bakal tak dadèkké wong sing tukang nggolèk wong.”

<sup>11</sup> Simon lan kantya-kantyané terus minggirké prauné, terus mèlu Gusti Yésus, ninggal sembarang-mbarangé.

*Gusti Yésus nambani wong lara lépra*



<sup>12</sup> Ing sakwijiné dina Gusti Yésus nang sakwijiné kuta. Nang kono ènèng wong lanang sing lara lépra sak awaké. Kadung weruh Gusti Yésus, wongé terus niba nang ngarepé terus nyuwun: “Duh Gusti, nèk Kowé gelem Kowé bisa nambani aku!”

<sup>13</sup> Gusti Yésus ngelungké tangané terus ndemèk wongé karo ngomong: “Aku gelem, dadia waras!” Sakwat wongé terus mari tenan. <sup>14</sup> Gusti Yésus terus menging wongé ngomong-omongké bab lelakon kuwi. Wongé dikongkon nang nggoné imamé, kongkon nduduhké awaké sing wis waras. Gusti Yésus ngomong ngéné: “Kana nang nggoné imamé nduduhké awakmu. Kana ngekèki kurbané miturut pernatané nabi Moses. Dadiné wong kabèh bisa ngerti nèk kowé wis mari tenan.”

<sup>15</sup> Nanging kabar bab Gusti Yésus kuwi malah mrèmèn-mrèmèn terus tekan endi-endi. Wong pirang-pirang terus pada teka kepéngin ngrungokké piwulangé lan uga supaya ditambahi larané. <sup>16</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus mundur nggolèk panggonan sing sepi, arep ndonga.

### *Gusti Yésus nambani wong lumpuh*

<sup>17</sup> Ing sakwijiné dina, dongé Gusti Yésus ijik memulang, uga ènèng wong Farisi lan guru-guru Kitab mèlu njagong ngrungokké. Wong-wong kuwi tekané sangka kuta-kuta nang bawah Galiléa, Yudéa lan Yérusalèm. Gusti Yésus nampa pangwasané Gusti Allah kanggo nambani sing pada lara. <sup>18</sup> Terus nang kono ènèng wong pada teka nggotong wong lumpuh nganggo peturoné. Jawané arep digawa nang nggoné Gusti Yésus. Wong-wong kuwi nggolèk akal kepriyé bisané

ngebokké wong lumpuh mau nang njero omah sing dienggo mulangi karo Gusti Yésus. <sup>19</sup> Nanging sangking okèhé wong, wong lumpuh mau ora bisa mlebu. Mulané terus digawa munggah, dijebolké payoné, terus sing lumpuh diedunké sak peturoné nang tengahé wong pirang-pirang sing nang kono, pener nang ngarepé Gusti Yésus. <sup>20</sup> Gusti Yésus weruh gedéné pengandelé wong lumpuh lan wong-wong sing nggotong kuwi, mulané Dèkné terus ngomong marang wong sing lumpuh: “Kang, dosamu wis dingapura!”

<sup>21</sup> Para guru Kitab lan para Farisi terus pada rerasan: “Sapa ta wong iki kok wani nyepèlékké Gusti Allah? Wong urip ora bisa ngapura dosa, namung Gusti Allah déwé?”

<sup>22</sup> Nanging Gusti Yésus ngerti pikirané wong-wong kuwi, mulané terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada mikir ngono? <sup>23</sup> Pikiren déwé, gampang sing endi: ngomong ‘dosamu wis dingapura’ apa ngomong ‘ngadek lan mlakua?’ <sup>24</sup> Aku namung arep nduduhké marang kowé nèk Anaké Manungsa kuwi nduwèni kwasa ngapura dosa nang bumi.” Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong sing lumpuh mau: “Aku ngomong marang kowé: ‘Ngadek, peturonmu dipanggul lan kana mulih!’ ”

<sup>25</sup> Wongé ya terus sakwat ngadek nang ngarepé wong pirang-pirang kono, terus manggul peturoné, terus mulih karo memuji lan ngluhurké Gusti Allah. <sup>26</sup> Wong-wong kabèh mau nggumuné éram-éram lan pada ngluhurké Gusti Allah. Atiné pada krasa wedi, mulané rerasan: “Lelakon iki jan ngidap-idapi tenan!”

### *Gusti Yésus manggil Lévi*

<sup>27</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus lunga sangka kono. Dèkné terus weruh sakwijiné wong belasting sing jenengé Lévi. Lévi ijik njagong nang kantoré. <sup>28</sup> Gusti Yésus ngomong ngéné marang dèkné: “Hayuk mèlua Aku.” Lévi terus menyat, sembarangé ditinggal kabèh, terus mèlu Gusti Yésus.

<sup>29</sup> Lévi terus nganakké pésta nang omahé kanggo Gusti Yésus. Wong belasting pirang-pirang lan uga wong liya-liyané pada bebarengan mangan nang pésta kono. <sup>30</sup> Para Farisi lan para guru Kitab sing mèlu golongané para Farisi sing pada weruh kuwi mau ora setuju karo lelakon kuwi. Mulané terus pada ngomong marang murid-muridé Gusti Yésus: “Kenèng apa kowé kok pada mangan tyampur karo wong belasting lan wong dosa?”

<sup>31</sup> Gusti Yésus nyauri: “Wong sing waras ora mbutuhké dokter. Sing mbutuhké dokter kuwi sing lara. <sup>32</sup> Aku iki ora teka nggolèki wong sing ngakuné wis apik uripé, ora. Nanging aku teka iki nggolèki wong dosa, supaya pada ngakoni salahé lan pada nurut Gusti Allah.”

### *Pitakonan bab pasa*

<sup>33</sup> Enèng wong sing pada takon ngéné marang Gusti Yésus: “Murid-muridé nabi Yohanes ajek pasa lan ndedonga, semono uga murid-muridé para Farisi. Kenèng apa murid-muridmu kok ora nglakoni kuwi?” <sup>34</sup> Saurané Gusti Yésus: “Apa tau ènèng dayoh nang kawinan dikongkon pasa, nèk mantèné lanang ijik tyampur karo dayohé mau? Mesti ora ta! <sup>35</sup> Nanging ènèng wantyiné nèk

mantèné lanang bakal digawa lunga. Ing waktu kuwi wong-wong bakal pada pasa.”

<sup>36</sup> Gusti Yésus terus mulangi nganggo gambar. Dèkné ngomong ngéné: “Apa tau ènèng wong nggunting klambi anyar kanggo nambal klambi sing lawas? Mesti ora! Awit klambiné anyar mengko mesti rusak. Karomenèh gombalé anyar ya ora pantes karo klambiné lawas. <sup>37</sup> Semono uga ora ènèng wong madahi anggur anyar nang kantong-gan lulang sing lawas. Awit nèk ngono mengko anggur sing anyar bakal mbedahké kantongané sing lawas. Angguré mesti bakal wutah lan kantongané bakal ora kanggo gawé. <sup>38</sup> Anggur anyar kuwi kudu disimpen nang kantong-gan lulang sing anyar uga. <sup>39</sup> Semono uga, wong sing ngombéné anggur lawas ora bakal gelem ngombé anggur anyar. Dèkné bakal ngomong: ‘Anggur sing lawas énak tenan.’ ”

## 6

### *Bab dina sabat*

<sup>1</sup> Ing sakwijiné dina sabat Gusti Yésus mlaku turut kebon pari gandum. Para murid pada ngepèk pariné. Pariné mau terus diremeti, terus gandumé dipangan. <sup>2</sup> Mulané terus ènèng wong Farisi siji-loro pada ngluruhi ngéné: “Kowé kuwi pada ngapa iku. Kowé ngerti ta nèk ora kenèng nindakké kuwi ing dina sabat!”

<sup>3</sup> Gusti Yésus semaur: “Apa kowé ora tau matya bab sing ditindakké karo Daved, dongé dèkné sak balané pada ngelih. <sup>4</sup> Daved ngleboni omahé Gusti Allah, terus njikuk roti sutyi terus dipangan

lan liya-liyané sing mèlu dikèki mbarang. Lah sakané lak namung para imam ta sing éntuk mangan roti sutyi kuwi? Wong liya ora éntuk!”

<sup>5</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Anaké Manungsa nduwèni kwasa ngarani apa sing kenèng lan apa sing ora kenèng ditindakké ing dina sabat.”

### *Gusti Yésus nambani wong*

#### *ing dina sabat*

<sup>6</sup> Ing dina sabat liyané Gusti Yésus mulangi nang sinaguk. Nang kono ènèng wong sing lumpuh tangané tengen. <sup>7</sup> Para guru Kitab lan para Farisi kepéngin ngerti Gusti Yésus nambani wongé apa ora ing dina sabat kuwi. Wong-wong kuwi nggolèk jalaran kanggo ngelaké Gusti Yésus. <sup>8</sup> Nanging Gusti Yésus ngerti kekarepané wong-wong kuwi, mulané Dèkné ngomong marang wong sing lumpuh mau: “Réné ngadek nang tengah kéné.” Wongé ya manut. <sup>9</sup> Gusti Yésus terus takon marang para guru Kitab lan para Farisi mau: “Aku arep takon marang kowé saiki: ing dina sabat awaké déwé kudu nggawé betyik apa nggawé ala. Kudu nulungi uripé wong apa kudu ngejarké bèn mati?” <sup>10</sup> Sakwisé nyawang wong-wong mau Gusti Yésus terus ngomong marang wong sing lumpuh: “Tanganmu dietungké!” Wongé ya manut apa omongé, tangané terus mari kaya mauné menèh.

<sup>11</sup> Nanging para guru Kitab lan para Farisi malah pada nesu, terus pada ngrembuk Gusti Yésus arep dikapakké.

### *Gusti Yésus milih rasul rolas*

<sup>12</sup> Ora let suwi Gusti Yésus munggah gunung arep ndonga. Sewengi muput Dèkné ndonga marang Gusti Allah. <sup>13</sup> Esuké Dèkné terus nyeluk murid-muridé kongkon pada mara. Gusti Yésus terus milih murid rolas sing diarani rasul. <sup>14-16</sup> Rasul rolas iki yakuwi: Simon, sing uga dityeluk Pétrus karo Gusti Yésus. Liyané Andréas, seduluré Pétrus. Uga Yakobus, Yohanes, Filipus, Bartoloméus, Matéus, Tomas, Yakobus anaké Alféus, Simon wong Patriot, Yudas anaké Yakobus lan Yudas Iskariot. Yudas iki sing ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé.

### *Gusti Yésus mulangi*

#### *lan nambani wong*

<sup>17</sup> Gusti Yésus terus medun sangka gunung. Rasul rolas mau mèlu. Nang panggonan sing rata Dèkné terus mandek. Nang kono wong pirang-pirang pada nglumpuk. Kejaba para murid uga wong liya-liyané pada teka sangka bawah Yudéa, sangka kuta Yérusalèm lan uga sangka kuta-kuta uruté pinggir laut, kayadéné kuta Sidon lan Tirus. <sup>18</sup> Wong-wong pada teka, jalaran pada kepéngin ngrungokké piwulangé Gusti Yésus lan uga supaya ditambahi lelarané. Uga wong-wong sing dikwasani demit pada nampa waras. <sup>19</sup> Wong kabèh mau pada kepéngin ndemèk Gusti Yésus, awit ènèng kekuwatan metu sangka awaké lan kekuwatan kuwi nambani wong sing lara.

### *Piwulangé Gusti Yésus*

<sup>20</sup> Gusti Yésus nyawang murid-muridé terus ngomong:

“Beja kowé kabèh sing mlarat,  
awit kowé kuwi nduwèni Kratoné Gusti Allah.

<sup>21</sup> Beja kowé kabèh sing ngelih,  
awit kowé bakal warek.  
Beja kowé kabèh sing saiki tangisan,  
awit kowé bakal ngguyu.

<sup>22</sup> “Beja kowé kabèh sing disengiti wong, sing ora diitung, sing dityatur ala lan diolok-olok jalaran nurut Anaké Manungsa. <sup>23</sup> Ing waktu kuwi kowé malah kudu bungah lan jingklak-jingklak, awit kowé bakal nampa upah sing gedé nang swarga. Mbah-mbahané wong-wong kuwi dèk mbiyèn wujuté ya wis nindakké sing ala kuwi marang para nabi.

<sup>24</sup> Nanging awas, kowé sing saiki sugih,  
awit saiki kowé wis ngrasakké kepénaké donya.

<sup>25</sup> Awas, kowé sing saiki warek,  
awit kowé bakal kekurangan pangan.  
Awas kowé sing saiki ngguyu,  
awit kowé bakal sedi lan nangis.

<sup>26</sup> “Awas, kowé sing dielem karo kabèh wong,  
awit ya ngono kuwi enggoné mbah-mbahané wong-wong kuwi pada ngelem nabi-nabi sing palsu.”

### *Bab nrésnani mungsuhé*

<sup>27</sup> Gusti Yésus neruské tembungé: “Kowé sing nampa tembungku, rungokké iki: pada trésnaa marang mungsuhmu, nggawéa betyik marang wong sing sengit marang kowé. <sup>28</sup> Wong sing mujèkké ala marang kowé malah kudu mbok suwunké berkah lan wong sing nggawé ala marang kowé kudu mbok dongaké slamet.

<sup>29</sup> Wong sing ngeplak pipimu sing siji, kèkna pisan pipimu sing liyané. Wong sing ngrebut jasmu, kèkna pisan klambimu. <sup>30</sup> Nèk ènèng wong njaluk apa-apa marang kowé, kèkna. Nèk ènèng wong ngrebut barangmu, aja dijuluk menèh. <sup>31</sup> Nèk kowé kepéngin wong liya nggawé betyik marang kowé, kowé kudu nggawé betyik marang liyané.

<sup>32</sup> “Lah nèk kowé namung nrésnani wong sing trésna marang kowé, aja njagakké upahé Gusti Allah, awit kowé ora ènèng bédané karo wong dosa. Wong-wong kuwi namung nrésnani wong sing trésna marang wong-wong kuwi. <sup>33</sup> Uga nèk kowé nggawé betyik marang wong sing nggawé betyik marang kowé, kowé aja njagakké upahé Gusti Allah, awit wong dosa ya nindakké ngono. <sup>34</sup> Lah nèk kowé namung ngutangi wong sing bisa nyaur, aja njagakké upahé Gusti Allah. Awit wong dosa ya ngutangi wong dosa, ngerti nèk bakal nampa menèh apa sing diutangké. <sup>35</sup> Nanging kowé aja kaya ngono! Pada trésnaa marang mungsuhmu lan nggawéa betyik marang dèkné. Nèk ngutangi wong, aja mikir bakal disaur apa ora. Nèk kowé nindakké ngono, kowé bakal nampa upah sing gedé lan kowé bakal dadi anaké Gusti Allah sing luhur déwé. Awit Gusti Allah nggawé betyik marang wong sing ora ngerti dibetyiki lan marang wong sing ala. <sup>36</sup> Mulané kowé kudu nduwé ati welas kaya enggoné Gusti Allah Bapakmu nduwé welas.

<sup>37</sup> “Aja maido liyané, supaya Gusti Allah ora maido kowé. Aja nyalahké liyané, supaya Gusti Allah ora nyalahké kowé. Ngapuraa liyané, su-



paya Gusti Allah ngapura kowé. <sup>38</sup> Pada pawèha marang liyané lan Gusti Allah ya bakal pawèh marang kowé. Kowé bakal nampa pawèhé Gusti Allah kanti lubèr, kanti tetel-tetel. Awit takeran sing mbok kanggokké kanggo liyané, ya takeran kuwi sing dikanggokké Gusti Allah kanggo kowé.”

<sup>39</sup> Gusti Yésus uga ngekèki gambar ngéné: “Wong lamur apa bisa nuntun wong lamur liyané? Mesti ora! Mengko kabèh loro ketyemplung luwangan. <sup>40</sup> Ora ènèng murid sing ngungkuli guruné. Nèk muridé wis tutuk sing sinau, dèkné bisa pada karo guruné.

<sup>41</sup> “Kenèng apa kowé weruh klilip nang mripaté sedulurmu, nanging balok ing mripatmu déwé kowé ora weruh. <sup>42</sup> Lah kowé bisa ngomong karo kantyané: ‘Kéné klilip nang mripatmu tak buwangé,’ nanging balok nang mripatmu déwé kowé ora weruh. Kowé kuwi wong lamis. Balok sing nang mripatmu kuwi buwangen ndisik, supaya kowé bisa weruh mat lan bisa mbuwang klilip sangka mripaté wong liya.”

### *Bab sing apik lan sing ala*

<sup>43</sup> Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Ora ènèng wit apik ngetokké woh sing ala. Semono uga ora ènèng wit ala ngetokké woh sing apik. <sup>44</sup> Saben wit kuwi ketarané sangka wohé. Kowé ora bisa ngepèk jambu sangka rerungkutan lan tukuran eri ora bakal ngetokké dreif. <sup>45</sup> Wong betyik kuwi atiné ya mesti betyik lan bakal bisa ngetokké barang sing betyik sangka simpenané. Nanging wong ala kuwi atiné ya ala lan ya ngetokké

barang sing ala sangka simpenané. Awit apa sing diomong kuwi metuné sangka mbludakké atiné.”

### *Bab ngrungokké lan nglakoni*

<sup>46</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Kenèng apa kowé kok nyeluk Aku: ‘Gusti, Gusti,’ nanging kowé ora nglakoni omongku? <sup>47</sup> Sapa waé sing teka nang nggonku, gelem ngrungokké tembungku lan nindakké piwulangku, wong iku kenèng tak padakké karo apa? Saiki arep tak omongi. <sup>48</sup> Wong kuwi kenèng tak padakké karo wong nggawé omah. Wongé ngeduk luwangan jeru terus pasang pondasiné nang watu. Nèk udané gedé lan banyuné laut ngantemi omahé, omah kuwi ora bisa rubuh, awit ngadek kentyeng nang watu. <sup>49</sup> Nanging wong sing ngrungokké piwulangku, mung ora dilakoni, kuwi kaya wong sing ngedekké omah tanpa pondasi. Kadung banyuné laut ngantem omahé, omahé rubuh, ambruk sak kabèhé.”

## 7

### *Gusti Yésus nambani slafé ofisir*

<sup>1</sup> Sakwisé rampung enggoné memulang marang wong-wong, Gusti Yésus terus mlebu nang kuta Kapèrnakum. <sup>2</sup> Nang kono ènèng sakwijiné ofisir Rum sing nduwé slaf sing ditérsnani tenan. Slaf iki lara nemen, wis arep mati. <sup>3</sup> Kadung ofisir mau krungu bab Gusti Yésus, dèkné terus kongkonan pengarepé wong Ju siji-loro nyuwun marang Gusti Yésus supaya teka nang omahé lan nambani slafé. <sup>4</sup> Wong-wong sing dikongkon mau terus budal nang nggoné Gusti Yésus. Kadung wis

tekan terus pada nyuwun banget marang Dèkné ngomong: “Mbok ofisir iki ditulungi ta, awit ora ènèng ilangé. <sup>5</sup> Wongé trésna marang bangsané awaké déwé, wujudé dèkné nggawèkké sinaguk awaké déwé.”

<sup>6</sup> Gusti Yésus terus mèlu wong-wong mau. Kadung wis tyedek omahé, ofisiré terus kongkonan kantya-kantyané metuki Gusti Yésus, kongkon ngomong: “Guru, ora usah nglumui teka nang omahku. Aku ora pantes mbok dayohi.

<sup>7</sup> Aku déwé ya rumangsa ora pantes mara nang nggonmu. Mbok ngetokké tembung sak ketyap waé, mesti slafé bisa mari. <sup>8</sup> Awit aku déwé ya ing sak ngisoré penggedéku lan aku déwé uga nduwé soldat-soldat ing sak ngisorku sing kudu manut marang aku. Nèk aku mréntah sing siji ngomong: Kana lunga, wongé ya lunga lan liyané tak tyeluk: réné, wongé mesti teka. Nèk aku ngomong karo slafku: iki ditandangi, mesti ya ditandangi.”

<sup>9</sup> Gusti Yésus nggumun krungu tembungé ofisir mau. Dèkné terus ndelokké wong-wong sing pada mèlu, terus ngomong: “Tenan, Aku durung tau tumon wong sing nduwé pengandel semono gedéné. Ing sak tengahé wong Israèl waé ora ènèng!”

<sup>10</sup> Kadung wis balik menèh, wong-wong sing dikongkon metuki Gusti Yésus mau terus pada weruh nèk slaf sing lara wis mari.

### *Gusti Yésus nangèké wong mati*

<sup>11</sup> Ora let suwi Gusti Yésus terus budal nang kuta Nain. Murid-muridé ya mèlu lan wong pirang-pirang pada ngetutké. <sup>12</sup> Kadung Gusti Yésus wis mèh tekan lawangé kuta kono, kok ènèng wong

mati dipanggul metu. Sing mati kuwi botyah enom, anak sing ora ènèng tunggalé. Ibuné wis randa. Wong pirang-pirang sangka kuta kono pada mèlu layat. <sup>13</sup> Gusti Yésus terus melas marang mbok randa mau, Dèkné krasa sedi uga. Mulané terus ngomong: “Aja nangis Bu!” <sup>14</sup> Gusti Yésus nyedeki bandosané terus didemèk. Wong-wong sing manggul bandosané pada mandek. Gusti Yésus terus ngomong: “Lik, Aku ngomong marang kowé, tangi!” <sup>15</sup> Botyah sing mati mau terus jenggèlèk njagong, terus molai ngomong. Gusti Yésus terus masrahké botyahé marang ibuné.

<sup>16</sup> Wong kabèh pada wedi terus ngluhurké Gusti Allah ngomong: “Enèng nabi gedé tangi nang tengahé awaké déwé. Gusti Allah wis teka arep nyametké umaté!” <sup>17</sup> Kabar bab Gusti Yésus iki terus mrèmèn-mrèmèn nang bawah Yudéa sak kabèhé lan uga nang sak kiwa-tengené.

### *Gusti Yésus lan Yohanes Pembaptis*

<sup>18</sup> Yohanes krungu kabar bab Gusti Yésus sangka murid-muridé. <sup>19</sup> Dèkné terus nyeluk murid loro dikongkon nang nggoné Gusti Yésus kongkon takon ngéné: “Apa Kowé kuwi Kristus sing wis ketulis nèk bakal teka, apa awaké déwé kudu ngentèni wong liyané?”

<sup>20</sup> Kadung murid loro mau wis tekan nggoné Gusti Yésus, terus ngomong: “Yohanes Pembaptis sing ngongkon awaké déwé teka nang nggonmu kongkon takon apa Kowé kuwi Kristus sing kudu teka, apa awaké déwé kudu ngentèni wong liyané?”

<sup>21</sup> Ing waktu kuwi peneré Gusti Yésus ijik nam-bani wong pirang-pirang sing lara; demit-demit ditundungi lan wong sing lamur ditambahi bisa weruh menèh. <sup>22</sup> Gusti Yésus terus semaur ngéné marang wong loro mau: “Kana balik nang ng-goné Yohanes. Kana diomongi bab apa sing kowé weruh lan krungu. Kana Yohanes diomongi nèk wong lamur bisa weruh menèh, wong lumpuh bisa mlaku menèh, wong lara lépra bisa resik menèh awaké, wong budek bisa krungu menèh, wong mati urip menèh lan kabar kabungahané Gusti Allah digelarké marang wong sing ora nduwé. <sup>23</sup> Beja wong sing ora mangu-mangu bab Aku.”

<sup>24</sup> Sakwisé murid-muridé Yohanes lunga, Gusti Yésus terus ngomong ngéné bab Yohanes marang wong-wong: “Dongé kowé marani Yohanes nang wustèn kaé, sakjané kowé pada mikir bakal weruh apa? Apa ndarani bakal weruh damèn sing keterak angin rana-réné? Lak ya ora ta? <sup>25</sup> Lah ndarani arep weruh apa? Apa wong sing nganggo salin sing larang. Wong-wong sing saliné apik-apik lan uripé adus banda kuwi manggoné nang palès. <sup>26</sup> Lah kowé nang wustèn nggolèki apa? Apa pada kepéngin weruh nabi? Ya bener! Kowé malah weruh wong sing ngungkuli nabi. <sup>27</sup> Awit Yohanes kuwi kongkonané Gusti Allah sing tekané wis ketulis nang Kitab ngéné: ‘Gusti Allah ngomong: iki kongkonanku, sing tak kongkon budal ndisik nggawèkké dalan Kowé!’ ” <sup>28</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Tembungku iki dirungokké: ing sak tengahé wong kabèh ing donya kéné ora ènèng wong sing ngungkuli Yohanes Pembaptis. Nang-

ing senajan ngono, wong sing tyilik déwé ing Kratoné Gusti Allah gedéné ijik ngungkuli Yohanes.”

<sup>29</sup> Wong kabèh sing krungu tembungé, uga wong-wong belasting, pada ngakoni nèk Gusti Allah bener lan pada njaluk dibaptis karo Yohanes. <sup>30</sup> Nanging para Farisi lan para guru Kitab pada nampik apa sing dikarepké Gusti Allah ing uripé. Mulané ora pada mèlu njaluk dibaptis karo Yohanes.

<sup>31</sup> Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Wong-wong jaman saiki kenèng tak padakké karo apa ya? <sup>32</sup> Eling-éling kaya botyah-botyah sing dolanan nang lataré pasar; sing sak krompol ngomong karo liyané: ‘Kowé tak mainké lagu kabungahan, nanging ora gelem njogèt; wis tak kidungké lagu kasusahan, kowé ora nangis!’ <sup>33</sup> Dongé Yohanes teka, dèkné pasa lan ora ngombé anggur, lah kowé ngomong jaréné Yohanes keleton demit. <sup>34</sup> Lah nanging dongé Anaké Manungsa teka, Dèkné mangan lan ngombé, kowé ngomong: ‘Delokké kaé, wong murka lan tukang ngombé, kantyané wong belasting lan wong ala!’ <sup>35</sup> Nanging Gusti Allah gedé kaweruhé lan kuwi diwujutké karo wong-wong sing pada nampa kaweruhé.”

### *Gusti Yésus merdayoh nang omahé Simon, wong Farisi*

<sup>36</sup> Sakwijiné wong Farisi, jenengé Simon, nyuwun marang Gusti Yésus teka lan mangan nang omahé. Gusti Yésus ya terus teka nang omahé Simon terus njagong. <sup>37</sup> Nang kuta kono ènèng sakwijiné wong wédok sing nglakoni urip

dosa. Kadung wong wédok iki krungu nèk Gusti Yésus merdayoh nang omahé Simon, wong Farisi, dèkné terus teka nggawa botol isiné lenga wangi.

<sup>38</sup> Wong wédoké terus ngadek nang mburiné Gusti Yésus, nang sebelah sikilé, terus nangis. Eluhé tumètès nelesi sikilé Gusti Yésus, terus dilapi karo rambuté. Wong wédok mau terus ngambungi sikilé Gusti Yésus, terus diusapi karo lenga wangi.

<sup>39</sup> Simon, sing ngampirké Gusti Yésus, weruh sing ditindakké karo wong wédok kuwi terus nggagas: “Nèk Yésus kuwi nabi tenan, mesti Dèkné ya ngerti nèk wong wédok sing ndemèk sikilé kuwi wong dosa?”

<sup>40</sup> Mulané Gusti Yésus terus ngomong marang Simon: “Simon, aku arep nduwé omong setitik marang kowé!” Simon semaur: “Mangga Guru, mangga!” <sup>41</sup> Tembungé Gusti Yésus marang Simon ngéné: “Enèng wong loro nduwé utang karo wong sing tukang ngutangi duwit. Sing siji utangé 500.000 pérak, sing liyané 50.000 pérak. <sup>42</sup> Kabèh loro ora bisa mbayar utangé, mulané wong sing ngutangi duwité ngomong marang wong loro kuwi nèk wis ora usah mbayar utangé. Saiki Aku takon marang kowé Simon: Wong sing endi sing luwih gedé katrésnané marang wong sing ngutangi duwité?”

<sup>43</sup> Simon semaur: “Tak kira ya wong sing luwih okèh utangé!” Gusti Yésus ngomong: “Kowé bener.” <sup>44</sup> Gusti Yésus terus ndelokké wong wédoké karo ngomong marang Simon: “Kowé weruh wong wédok iki! Dongé Aku mlebu nang omahmu, kowé ora nyawisi banyu kanggo wisuh sikil, nanging wong wédok iki nelesi sik-

ilku nganggo eluhé terus diusapi karo rambuté.  
<sup>45</sup> Dongé Aku mlebu omahmu Aku ora mbok ambung, nanging wong wédok iki ora lèrèn enggoné ngambungi sikilku, wiwit Aku teka nang omahmu. <sup>46</sup> Kowé ora nglengani sirahku, nanging wong wédok iki nglengani sikilku karo lenga wangi. <sup>47</sup> Ngertia, katrésnané wong iki sing semono gedéné, ngétokké sepira gedéné dosané wongé sing wis dingapura karo Gusti Allah. Wong sing nampa pangapura mung setitik, katrésnané ya setitik.”

<sup>48</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang wong wédoké: “Dosamu kabèh wis dingapura.”

<sup>49</sup> Wong-wong sing bebarengan mangan karo Gusti Yésus terus pada rasan-rasan: “Wong kuwi sapa ta kok wani ngapura dosané manungsa?”

<sup>50</sup> Nanging Gusti Yésus ngomong marang wong wédok mau: “Pengandemu sing nylametké kowé. Wis, kana mlaku sing apik-apik.”

## 8

### *Wong wédok-wédok sing mèlu Gusti Yésus*

<sup>1</sup> Ora let suwi Gusti Yésus mlaku turut kuta-kuta lan désa-désa, tujuané nggelarké kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah. Rasul rolas uga mèlu.

<sup>2</sup> Kejaba para rasul uga ènèng wong wédok siji-loro sing mèlu, wong wédok-wédok sing wis ditambani karo Gusti Yésus sangka lelara lan pangwasané demit kayadéné: Maria, sing tyelukané Makdaléna, sing demité pitu wis dietokké. <sup>3</sup> Uga Yohanah, bojoné Kusah. Kusah kuwi ministeré ratu Hérodès. Semono uga Susannah lan wong



wédok-wédok liyané pada mèlu Gusti Yésus. Wong wédok-wédok iki enggoné ngladèni Gusti Yésus lan para rasul disangga sangka sak nduwéné déwé.

### *Gambar bab wong nyebar*

<sup>4</sup> Wong pirang-pirang sangka kuta-kuta kabèh pada teka terus. Kadung kabèh wis ngumpul, Gusti Yésus terus mulangi nganggo gambar ngéné:

<sup>5</sup> “Enèng sakwijiné wong budal nyebar. Sak barengé nyebar ènèng wiji sing tiba nang dalan, terus kepidek-pidek wong liwat lan uga ènèng sing dipangan manuk. <sup>6</sup> Enèng wiji uga sing tiba nang lemah atos. Kadung molai tukul terus garing, awit lemahé garing. <sup>7</sup> Enèng wiji liyané menèh tiba nang tengahé eri-eri. Kadung tukul terus ketyepit karo eri-eri mau, terus mati. <sup>8</sup> Nanging uga ènèng wiji sing tiba nang lemah apik. Wiji iki terus tukul lan ngetokké woh okèh, atusan.”

Gusti Yésus terus nutup tembungé kuwi ngomong ngéné: “Sapa sing nduwé kuping, rungokké sing apik tembungku mau.”

### *Gusti Yésus ndunungké tembungé*

<sup>9</sup> Para rasul terus takon marang Gusti Yésus apa tegesé gambar wong nyebar kuwi mau. <sup>10</sup> Saurané Gusti Yésus: “Pituteuré Kratoné Gusti Allah sing kasimpen wis diudarké marang kowé. Nanging wong-wong liya mung diwulangi nganggo tembung gambar, supaya, senajana nyawang, nanging ora weruh lan senajana krungu, nanging ora dunung.”

<sup>11</sup> Gusti Yésus terus ndunungké gambar wong nyebar mau ngéné: “Wiji kuwi pituteuré Gusti Allah. <sup>12</sup> Wiji sing tiba nang dalan kuwi nggambarké

wong sing krungu pituturé Gusti Allah. Nanging Sétan terus teka nyaut pitutur mau sangka atiné wongé. Dadiné wongé terus ora bisa pretyaya lan ora bisa nemu keslametan. <sup>13</sup> Lah wiji sing tiba nang lemah atos kuwi nggambarké wong sing krungu pituturé Gusti Allah lan nampa karo bungah. Nanging pituturé ora ngoyot tenan, wongé sing pretyaya namung sedilut. Nèk kangèlan teka, wongé terus semplak pengandelé. <sup>14</sup> Wiji sing tiba nang tengahé tukulane eri kuwi nggambarké wong sing ngrungokké pituturé Gusti Allah, nanging pitutur mau kalah karo rasa sumelang, kasugihan lan kesenangané donya. Dadiné pitutur mau ora bisa mrasuk ing ati lan ora bisa ngetokké pretyaya sing mantep. <sup>15</sup> Lah wiji sing tiba nang lemah apik kuwi nggambarké wong sing ngrungokké pituturé Gusti Allah, terus mikir pitutur kuwi nganggo ati sing resik, terus dilakoni. Dadiné pitutur kuwi nukulké pretyaya sing mantep ing atiné wong kuwi.”

### *Gambar bab dian*

<sup>16</sup> Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Mosok ènèng wong nyumet dian terus dikrukupi ténggok apa didèkèk nang ngisor ambèn? Mesti ora. Diané mesti didèkèk nang méja, supaya sapa waé sing mlebu bisa weruh padangé.

<sup>17</sup> “Awit barang sing kasimpen mesti bakal metu lan prekara sing didelikké mesti bakal kétok lan dikabar-kabarké.

<sup>18</sup> “Mulané, dipikir sing apik kepriyé enggonmu ngrungokké pitutur iki. Awit sapa sing wis nduwé bakal ditambahi, nanging sapa sing ora nduwé

apa-apa malah bakal karebut apa sing dikira diduwèni.”

*Gusti Yésus lan sedulur-seduluré*

<sup>19</sup> Gusti Yésus diparani karo ibuné lan sedulur-seduluré, nanging sangking okèhé wong, wong-wong kuwi ora bisa nyedeki Dèkné. <sup>20</sup> Terus ènèng wong ngomongi Dèkné ngéné: “Guru, ibumu lan sedulur-sedulurmu nang njaba, kepéngin metuki Kowé.”

<sup>21</sup> Nanging Gusti Yésus semaur: “Ibuku lan sedulur-sedulurku kuwi kabèh wong sing ngrungokké lan nindakké pituturé Gusti Allah.”

*Gusti Yésus ngendek ombak gedé*

<sup>22</sup> Ing sakwijiné dina Gusti Yésus lan murid-muridé pada numpak prau. Gusti Yésus ngomong marang murid-murid mau: “Hayuk pada ngabrah.” Terus budal. <sup>23</sup> Nanging sak barengé ngabrah Gusti Yésus keturon. Lah terus dadakan waé nang mér kono ènèng ombak gedé teka. Prauné keleton banyu sampèk medèni. <sup>24</sup> Murid-murid mau terus nggugah Gusti Yésus ngomong: “Guru, Guru, awaké déwé kelep!”

Gusti Yésus terus tangi lan angin lan ombaké terus dipréntah kongkon mandek. Angin lan ombaké ya terus anteng. <sup>25</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Lah endi pengandemu?”

Murid-murid mau pada wedi lan nggumun banget, terus pada ngomong marang sakpada-pada: “Wong iki sapa ta, kok angin lan ombak manut marang tembungé?”

*Gusti Yésus nambani wong*

*sing dikwasani demit*

<sup>26</sup> Gusti Yésus lan murid-muridé pada numpak prau terus tekan bawah Gérasa, nang wétané bawah Galiléa. <sup>27</sup> Kadung Gusti Yésus wis medun nang daratan terus ènèng wong lanang sing dikwasani demit marani Dèkné. Wong mau tekané sangka kuta lan ya wis suwi wongé ora nganggo salin lan ora manggon nang omah. Manggoné nang guwa-guwa sing dienggo ngubur wong mati.

<sup>28</sup> Kadung weruh Gusti Yésus wongé terus mbengek lan niba nang ngarepé, terus ngomong karo swara banter: “Yésus, Anaké Gusti Allah sing kwasa déwé, aku arep mbok kapakké? Aku nyuwun tenan, aku aja dipilara.” <sup>29</sup> Wongé ngomong ngono kuwi, awit demité wis dipréntah karo Gusti Yésus kongkon metu. Awit demité ajek ngèrèt-èrèt wongé. Wongé wis dilebokké nang setrapan lan diranté tangan lan sikilé karo wong-wong, nanging meksa bisa medot terus digawa karo demité nang wustèn.

<sup>30</sup> Gusti Yésus terus nakoni wongé: “Sapa jenengmu?”

Semaure: “Jenengku Légiun,” awit demit pirang-pirang manggon nang awaké wongé.

<sup>31</sup> Demit-demit mau terus nyuwun marang Gusti Yésus, supaya ora ditundung mlebu nang jurangé wong mati.

<sup>32</sup> Tyedek karo panggonan kono ènèng babi pirang-pirang pada nggolèk pangan nang gunungan. Demit-demité pada nyuwun marang Gusti Yésus, supaya kelilan mlebu nang babi-babi kuwi. Gusti Yésus nglilani. <sup>33</sup> Demit-demité terus pada

metu sangka wongé, terus pada mlebu nang babi-babiné. Babi-babi mau terus pada njegur nang mér sangka gunung kono, terus pada mati.

<sup>34</sup> Wong-wong sing angon babi-babi mau weruh lelakon kuwi, terus pada mblayu nang kuta ngomong-omongké bab lelakon mau nang kuta kono lan désa-désa nang sak kiwa-tengené.

<sup>35</sup> Wong-wong sing krungu terus pada budal ndelok lelakon mau. Kadung marani Gusti Yésus terus pada weruh wongé sing mauné dikwasani demit. Wongé njagong nang sandingé sikilé Gusti Yésus, saiki wis nganggo salin lan sirahé wis waras. Wong-wong sing sangka kuta mau malah terus pada wedi. <sup>36</sup> Wong-wong liyané sing pada weruh déwé terus pada ngomongké bab enggoné Gusti Yésus nundung demit-demit sing ngwasani wong mau. <sup>37</sup> Wong kabèh nang bawah Gérasa kono terus pada nyuwun banget marang Gusti Yésus, supaya lunga sangka panggonan kono, awit wong-wong pada wedi banget. Mulané Gusti Yésus ya terus numpak prau lunga sangka kono, arep balik nang panggonan sing ndisik. <sup>38</sup> Wong sing mauné dikwasani demit terus nyuwun banget marang Gusti Yésus arep mèlu Dèkné. Nanging Gusti Yésus ora nglilani.

<sup>39</sup> Gusti Yésus ngomong: “Kana kowé balik nang désamu waé lan wong-wong diomongi bab sing ditindakké karo Gusti Allah ing uripmu.” Wongé ya terus balik lan wong sak kuta kabèh diomongi apa sing ditindakké karo Gusti Yésus ing uripé dèkné.

*Gusti Yésus menangké lara lan pati*

<sup>40</sup> Kadung Gusti Yésus balik lan tekan nggoné, Dèkné dipetuk wong pirang-pirang sing pada bungah, awit wong-wong pantyèn wis ngarep-arep Dèkné. <sup>41</sup> Nang kono ènèng wong marani Gusti Yésus. Wongé jenengé Jairus, pengarepé sinaguk kono. Jairus niba nang ngarepé Gusti Yésus lan nyuwun banget marang Dèkné kongkon teka nang omahé. <sup>42</sup> Jairus nduwé anak namung siji, anak wédok sing umuré rolas taun. Botyahé lara nemen, wis arep mati. Gusti Yésus terus budal nang omahé Jairus. Nang dalan wong-wong pada desek-desekan arep mèlu Gusti Yésus. <sup>43</sup> Nang kono ènèng wong wédok sing wis rolas taun suwéné lara ngetokké getih. Bandané wis entèk kanggo mbayar dokter, nanging durung bisa mari. <sup>44</sup> Wong wédok mau bisa nyedeki Gusti Yésus sangka mburi, terus ndemèk gombyoké saliné. Sakwat getihé mampet. <sup>45</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Sapa sing ndemèk Aku?”

Jalaran ora ènèng sing ngaku, mulané rasul Pétrus terus semaur: “Gusti, wong sing ngesukesuk Kowé okèhé kaya ngéné iki, lah kok Kowé takon sapa sing ndemèk Kowé?”

<sup>46</sup> Nanging Gusti Yésus ngomong: “Ènèng wong sing ndemèk Aku. Aku krasa, awit ènèng kekuwatan metu sangka awakku.” <sup>47</sup> Kadung wong wédok mau ngerti nèk konangan, wongé terus niba nang ngarepé Gusti Yésus. Nang ngarepé wong okèh kono wong wédok mau terus ngomong kenèng apa dèkné kok ndemèk saliné Gusti Yésus lan kepriyé enggoné dèkné bisa mari sakwat. <sup>48</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Bener

kowe Wuk, pantyèn pengandelmu sing marakké kowe mari. Kana mlaku sing apik-apik.”

<sup>49</sup> Dongé Gusti Yésus ijik ngomong iku, kok ènèng wong teka sangka omahé Jairus terus ngomong: “Bapak Jairus ora usah ngrusui Guruné menèh, awit anaké wis ninggal!”

<sup>50</sup> Gusti Yésus krungu kabaré wong mau, terus ngomong marang Jairus: “Jairus, aja bingung, ngandela waé, anakmu bakal mari.”

<sup>51</sup> Tekan omahé Jairus Gusti Yésus ora nglilani wong liyané mèlu Dèkné. Namung rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus lan wong tuwané botyahé éntuk mèlu mlebu. <sup>52</sup> Wong-wong pada sedi lan pada nangisi botyahé. Gusti Yésus ngomong marang wong-wong kuwi: “Aja pada nangis. Botyahé ora mati, namung turu!”

<sup>53</sup> Wong-wong pada ngguyu, awit ngerti nèk botyahé wis mati tenan. <sup>54</sup> Gusti Yésus terus nyekel tangané botyahé, terus dityeluk: “Wuk, tangia!” <sup>55</sup> Botyahé terus urip menèh, terus sakwat ngadek. Gusti Yésus terus ngongkon ngekèki mangan botyahé. <sup>56</sup> Wong tuwané botyahé ngumun banget. Nanging Gusti Yésus menging ngabar-ngabarké bab lelakon kuwi.

## 9

### *Rasul rolas dikongkon budal*

<sup>1</sup> Gusti Yésus ngumpulké rasul rolas terus dikèki kekuwatan lan pangwasa, supaya bisa nundungi demit lan nambani wong lara. <sup>2</sup> Para rasul mau terus dikongkon budal ngabarké bab Kratoné Gusti Allah lan nambani wong sing lara. <sup>3</sup> Gusti

Yésus ngomong ngéné: “Aja pada sangu apa-apa. Aja nggawa teken apa kantong, pangan apa duwit apa salin sèrep. <sup>4</sup> Nèk ènèng wong nampa kowé nang omahé, manggona nang omah kuwi tekané kowé lunga sangka kuta kono. <sup>5</sup> Nèk kowé teka nang kuta sing ora gelem nampa kowé, lungaa waé sangka kuta kuwi. Lemahé diketok-ketokké sangka sikilmu, supaya wong-wong nang kuta kono ngerti déwé.”

<sup>6</sup> Para rasul terus pada budal turut désa-désa, nggelarké kabar kabungahané Gusti Allah lan nambani wong lara.

### *Ratu Hérodès bingung*

<sup>7</sup> Hérodès, ratuné distrik Galiléa, krungu sakkèhé lelakon kuwi, terus bingung. Awit ènèng sing ngomong nèk Yohanes Pembaptis urip menèh. <sup>8</sup> Liyané menèh ngomong jaréné nabi Elia teka menèh. Uga ènèng liyané menèh ngomong nèk sakwijiné nabi jaman mbiyèn urip menèh. <sup>9</sup> Hérodès ngomong: “Lah Yohanes wis tak ketok guluné. Lah wong iki sapa, kok aku krungu jaréné nindakké prekara-prekara kabèh kuwi.” Mulané Hérodès ya kepéngin weruh Gusti Yésus.

### *Gusti Yésus ngekèki mangan wong limang èwu*

<sup>10</sup> Para rasul saiki wis balik menèh lan pada ngabarké marang Gusti Yésus bab sembarang sing dilakoni. Gusti Yésus terus ngejèk para rasul lèrèn nang panggonan sing sepi nang kuta Bètsaida, supaya bisa karo para rasul déwé. <sup>11</sup> Nanging kadung wong-wong krungu, kabèh terus pada nututi. Gusti Yésus nampa wong-wong mau lan pada



dipituturi bab Kratoné Gusti Allah. Sing lara pada diwaraské.

<sup>12</sup> Kadung wis soré para rasul terus mara nang nggoné Gusti Yésus ngomong: “Gusti, apa ora apik nèk wong-wong mbok kongkon lunga waé, supaya bisa nggolèk pangan lan inepan déwé-déwé nang désa-désa nang sak kiwa-tengené kéné, awit nang panggonan kéné ora ènèng apa-apa.”

<sup>13</sup> Gusti Yésus semaur: “Ora, kowé sing kudu ngekèki mangan wong-wong!”

Para rasul terus ngomong: “Lah kepriyé Gusti, awaké déwé namung nduwé roti lima lan iwak loro. Apa awaké déwé kudu nukokké pangan kanggo wong-wong kuwi kabèh?” <sup>14</sup> Nang kono wong lanangé waé kira-kira ènèng limang èwu okèhé.

Gusti Yésus terus ngomong marang para rasul: “Kana wong-wong dikongkon njagong, sak krompol wong sèket!”

<sup>15</sup> Para rasul nuruti tembungé Gusti Yésus lan wong kabèh pada dikongkon njagong. <sup>16</sup> Gusti Yésus terus njikuk roti lima lan iwak loro mau. Sakwisé nyawang nduwur, roti lan iwaké terus diberkahi, terus dityuwil-tyuwil dikèkké marang para rasul, kongkon ngedum marang wong kabèh.

<sup>17</sup> Kabèh terus pada mangan sampèk warek. Turahané terus dilumpukké karo para rasul, ènèng rolas ténggok kebek.

### *Pengakoné rasul Pétrus*

#### *bab Gusti Yésus*

<sup>18</sup> Ing sakwijiné dina Gusti Yésus ijik ndedonga déwé. Kadung murid-muridé teka, Gusti Yésus

terus takon ngéné: “Wong-wong ngarani Aku iki sapa?”

<sup>19</sup> Para murid terus pada semaur: “Enèng sing ngomong nèk Gusti kuwi Yohanes Pembaptis, liyané ngomong jaréné Gusti kuwi nabi Elia. Lah liyané menèh ngarani Gusti kuwi sakwijiné nabi jaman mbiyèn sing saiki urip menèh.”

<sup>20</sup> Gusti Yésus terus takon menèh: “Lah miturut pinemumu déwé, Aku iki sapa?”

Rasul Pétrus terus semaur: “Gusti, Kowé Kristus, sing dikongkon teka nang jagat karo Gusti Allah!”

### *Gusti Yésus ngomongké sepisanan bab kasangsarané lan patiné*

<sup>21</sup> Murid-murid mau terus pada diwanti-wanti, dipenging ngomongké bab kuwi mau marang wong liya. <sup>22</sup> Gusti Yésus ngomong: “Anaké Manungsa bakal nglakoni kasangsaran lan bakal ditampik karo para pinituwa, para pengarepé imam lan para guru Kitab. Dèkné bakal dipatèni, nanging ing telung dinané Dèkné bakal ditanggèkké sangka pati.”

### *Apa tegesé nurut Gusti Yésus*

<sup>23</sup> Saiki Gusti Yésus terus ngomong marang wong kabèh: “Sabèn wong sing kepéngin dadi muridku kudu nyingkirké awaké déwé, sabèn dina kudu manggul pentèngané lan ngetutké Aku.

<sup>24</sup> Awit sapa sing namung ngudi nggolèk kepénaké uripé, kuwi bakal kélangan urip sing sejati. Nanging sapa sing ngurbanké uripé kanggo Aku, kuwi sing nemu urip sing sejati. <sup>25</sup> Awit apa gunané wong bisa nduwèni donya iki kabèh, nanging rusak uripé lan kélangan nyawané? <sup>26</sup> Sapa sing

isin ngaku nèk dadi muridku lan isin ngakoni nèk nurut piwulangku, Anaké Manungsa uga bakal isin ngakoni wong kuwi, mbésuk nèk Dèkné teka ing sloroté kwasané, kwasané Gusti Allah Bapaké lan para mulékat sutyi. <sup>27</sup> Pada rungokna tembungku iki: ing sak tengahé wong sing nang kéné iki bakal ènèng sing ora mati sakdurungé weruh Kratoné Gusti Allah.”

### *Gusti Yésus nang gunung karo*

#### *nabi Moses lan nabi Elia*

<sup>28</sup> Kira-kira seminggu sakwisé Gusti Yésus ngomongké bab prekara-prekara kuwi mau, Dèkné terus ngejèk rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus digawa munggah nang gunung arep ndedonga. <sup>29</sup> Dongé ijik ndedonga, rupané Gusti Yésus malih lan saliné malih putih sumeblak. <sup>30</sup> Ujuk-ujuk terus ènèng wong loro omong-omongan karo Dèkné, yakuwi nabi Moses lan nabi Elia. Kabèh loroné teka nganggo sloroté swarga. <sup>31</sup> Sing dirembuk bab enggoné Gusti Yésus bakal nglakoni kasangsaran lan pati nang kuta Yérusalèm, ora suwi menèh, supaya apa sing wis dirantyam karo Gusti Allah bisa klakon kabèh. <sup>32</sup> Rasul Pétrus lan kantya-kantyané pada keturon. Kadung tangi terus pada weruh Gusti Yésus ing sloroté kwasané lan uga weruh wong loro liyané ngadek karo Dèkné. <sup>33</sup> Rasul Pétrus weruh nèk nabi Moses lan nabi Elia arep lunga, mulané dèkné terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, kok ndilalah temen awaké déwé nang kéné. Apik nèk awaké déwé ngedekké gubuk telu: siji kanggo Gusti, siji kanggo nabi Moses lan siji kanggo nabi

Elia.” Rasul Pétrus ngomong ngono kuwi, jalaran dèkné ora ngerti apa sing diomong.

<sup>34</sup> Dongé rasul Pétrus ijik ngomong kuwi, terus ènèng méga teka nutupi wong-wong kuwi. Rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus pada wedi banget, awit wong-wong kuwi ilang nang mégané. <sup>35</sup> Terus ènèng swara sangka méga mau ngomong ngéné: “Iki Anakku sing wis tak pilih. Pada digugu tembungé.”

<sup>36</sup> Kadung swara mau wis meneng, sing kétok nang kono namung Gusti Yésus déwé, nabi Moses lan nabi Elia wis ora ènèng. Murid-murid mau ora tau ngomongké bab lelakon iki marang sapa waé.

### *Gusti Yésus nundung demité*

#### *botyah lara ayan*

<sup>37</sup> Ing ésuké Gusti Yésus lan para muridé medun sangka gunung. Wong pirang-pirang pada marani Dèkné. <sup>38</sup> Nang sak tengahé wong okèh kono ènèng wong lanang sing mbengok: “Guru, aku mbok ditulungi! Mbok anakku didelok iki, aku namung nduwé anak siji iki. <sup>39</sup> Botyahé nèk dikwasani demit terus ujuk-ujuk njerit-njerit, awaké terus kaku lan ngetyetyeng-ngetyetyeng lan tyangkemé metu umpluké. Demité jan milara botyahé tenan, tanpa lèrèn lan ora gelem ngetyulké. <sup>40</sup> Aku wis njaluk tulung marang murid-muridmu, nanging ora bisa ngetokké demité.”

<sup>41</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Kok kebatyut tenan enggonmu ora pretyaya marang Gusti Allah. Sepira menèh suwéné enggonku kudu

tyampur lan nyabari kowé? Botyahé gawanen mbréné!”

<sup>42</sup> Dongé ijik mlaku marani Gusti Yésus botyahé terus dibanting karo demité lan awaké terus ngetyetyeng-ngetyetyeng. Nanging Gusti Yésus terus nyentak demité. Botyahé terus diwaraské, terus dipasrahké marang bapaké. <sup>43</sup> Wong kabèh pada nggumun weruh kwasané Gusti Allah sing semono gedéné.

*Gusti Yésus ngomong sepisan menèh nèk Dèkné bakal*

*nglakoni kasangsaran*

Wong-wong durung mari nggumuné bab lelakon-lelakon mau. <sup>44</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang para muridé: “Pada rungokké sing apik tembungku iki. Anaké Manungsa bakal dielungké marang pangwasané manungsa.” <sup>45</sup> Nanging para murid ora pada dunung apa tegesé tembungé Gusti Yésus mau. Prekara kuwi pantyèn peteng kanggo para murid, dadiné ora ngerti apa tegesé. Nanging ora pada wani takon apa-apa.

*Sapa ta sing gedé déwé?*

<sup>46</sup> Ing sak tengahé para muridé Gusti Yésus ènèng èngkèl-èngkèlan bab sapa sing penting déwé. <sup>47</sup> Gusti Yésus ngerti pikirané murid-muridé, mulané terus nyeluk botyah tyilik siji, dikongkon ngadek nang jèjèré. <sup>48</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang para murid ngéné: “Sapa sing nampa botyah tyilik iki ing Jenengku, wong kuwi nampa Aku. Lah wong sing nampa Aku kuwi uga nampa Gusti Allah sing ngongkon Aku. Awit sing tyilik

déwé nang tengahmu kabèh, yakuwi sing gedé déwé.”

*Sapa sing ora nglawan,*

*yakuwi sing ngrujuki*

<sup>49</sup> Rasul Yohanes ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Guru, awaké déwé weruh ènèng wong nundung demit nganggo Jenengmu. Awaké déwé menging wongé, awit wongé ora mèlu awaké déwé.”

<sup>50</sup> Gusti Yésus semaur: “Wongé aja dialang-alangi. Awit wong sing ora nglawan kowé, kuwi ngrujuki kowé!”

*Sakwijné désa nang bawah Samaria ora gelem nampa Gusti Yésus*

<sup>51</sup> Dinané enggoné Gusti Allah bakal njikuk Gusti Yésus mlebu swarga wis tyedek. <sup>52</sup> Saiki Gusti Yésus pantyèn wis nggawé putusan arep budal nang kuta Yérusalèm, mulané terus kongkonan wong budal ndisik. Wong-wong mau terus mlebu nang sakwijné désa nang bawah Samaria, arep nggolèk inepan. <sup>53</sup> Nanging wong-wong nang désa kono ora gelem nampa Gusti Yésus, awit wong-wong ngerti nèk sing dituju karo Gusti Yésus kuta Yérusalèm. <sup>54</sup> Kadung murid loro, yakuwi rasul Yakobus lan Yohanes, weruh sing kaya ngono kuwi, terus pada ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, apa awaké déwé kelilan mujèkké wong-wong disamber bledèk waé, supaya mati kabèh!”

<sup>55</sup> Nanging Gusti Yésus minger mandeng murid-murid mau terus pada disenèni. <sup>56</sup> Gusti Yésus lan murid-muridé terus budal nang désa liyané.

### *Apa tegesé mèlu Gusti Yésus*

<sup>57</sup> Sak barengé mlaku arep nang désa liyané mau, ènèng wong ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Guru, aku arep mèlu Kowé nang endi waé!”

<sup>58</sup> Saurané Gusti Yésus: “Asu alasan nduwé rong lan manuk nduwé susuk, nanging Anaké Manungsa ora nduwé panggonan kanggo nyèlèhké sirahé.”

<sup>59</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang wong liyané: “Hayuk mèlua Aku!”

Nanging wongé semaur: “Gusti, aku dililani ngubur bapakku ndisik!”

<sup>60</sup> Tembungé Gusti Yésus: “Bèn wong mati ngubur sing mati, nanging kowé kana budal ngabarké bab Kratoné Gusti Allah.”

<sup>61</sup> Enèng wong liyané menèh ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, aku gelem mèlu Kowé, nanging aku tak pamitan marang brayatku ndisik!”

<sup>62</sup> Nanging Gusti Yésus semaur: “Wong sing ngepluk sawahé, nanging nolèh mburi, wong kuwi ora pantes nyambutgawé ing Kratoné Gusti Allah.”

## 10

### *Gusti Yésus miji murid pitung puluh*

<sup>1</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus miji murid menèh, pitung puluh loro okèhé. Murid-murid iki terus dikongkon budal bareng loro-loro, ndisiki Gusti Yésus, ngleboni saben kuta lan panggonan sing arep ditekani. <sup>2</sup> Gusti Yésus ngomong marang murid-murid iki: “Sing kudu dienèni pantyèn okèh, nanging bauné setitik. Mulané,

pada nyuwuna marang sing nduwé kebon, supaya ngongkon wong okèh kanggo nglumpukké panènané. <sup>3</sup> Kana pada budala lan pada ngertia: Aku ngongkon kowé budal kaya tyempé nang tengahé matyan-matyan. <sup>4</sup> Aja pada sangu duwit apa nggawa kantong apa sepatu. Nèk nang dalan aja mandek mbagèkké wong. <sup>5</sup> Nèk kowé mlebu nang sakwijiné omah, mbagèkké ngéné: ‘Tentrem-slamet marang omah iki.’ <sup>6</sup> Nèk wong sing manggon nang omah kono seneng marang katentreman, pamujimu marakké wong-wong mau nampa katentreman. Nanging nèk wong-wong ora seneng marang katentreman, pamujimu bakal balik menèh marang kowé. <sup>7</sup> Nèk kowé ditampa nang sakwijiné omah, manggona terus nang omah kono. Pada mangana lan ngombéa apa sing disuguhké marang kowé, awit wong sing nyambutgawé wis sak mestiné nèk nampa upahé. Nanging aja ngolah-ngalih enggonmu nginep. <sup>8</sup> Nèk kowé mlebu nang sakwijiné kuta lan wong-wong nang kono nampa kowé apik, mangana apa sing disuguhké marang kowé. <sup>9</sup> Wong lara sing nang kono pada diwarasna lan wong-wong pada diomongi ngéné: ‘Kratoné Gusti Allah wis nang tengahmu.’ <sup>10-11</sup> Nèk kowé mlebu nang sakwijiné kuta, nanging wong-wong nang kuta kono ora gelem nampa kowé, mlakua nang dalan-dalan lan ngomong: ‘Lemahé kuta iki, sing nèm-pèl nang sikilku, tak ketok-ketokké nang ngarepmu, supaya kowé pada ngerti déwé. Aja lali nèk Kratoné Gusti Allah wis tyedek karo kowé.’ <sup>12</sup> Pada ngertia, mbésuk ing dina kruton setrapané kuta



Sodom ijik èntèng nèk dipadakké karo setrapané kuta sing nampik kowé kuwi.”

*Kuta-kuta sing ora gelem pretyaya*

<sup>13</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Tyilaka kowé, kuta Korasim! Tyilaka uga kowé, kuta Bètsaida! Awit semunggoné nang kuta Sidon lan Tirus ènèng mujijat-mujijat kaya sing nang tengahmu, wong-wong nang kono mesti wis mbiyèn-mbiyèn pada ngakoni salahé lan pada nganggo salin sakah lan usapan awu sirahé kanggo tanda kasusahané. <sup>14</sup> Mbésuk ing dina kruton kuta Tirus lan Sidon setrapané luwih èntèng nèk dipadakké karo setrapanmu. <sup>15</sup> Uga kowé sing manggon nang kuta Kapèrnakum! Apa kowé bakal dijunjung munggah swarga? Ora bakal! Kowé malah bakal dityemplungké nang panggonané wong mati.” <sup>16</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Sapa sing manut marang piwulangmu, kuwi uga manut marang Aku. Sapa sing nampik kowé, kuwi ya nampik Aku. Lan sapa sing nampik Aku, kuwi nampik Gusti Allah sing ngongkon Aku!”

*Murid pitung puluh loro wis balik*

<sup>17</sup> Murid pitung puluh loro mau pada balik karo bungah. Pada ngomong ngéné: “Gusti, gèk demit-demit waé pada manut marang awaké déwé nèk awaké déwé nyeluk Jenengmu.”

<sup>18</sup> Gusti Yésus semaur: “Aku weruh Sétan tiba sangka langit kaya klélapé bledèk. <sup>19</sup> Pada diéling! Kowé wis tak kèki pangwasa ngidek-idek ula lan kalajengking lan uga ngalahké kekuwatané mungsuh. Ora ènèng apa waé sing bakal nggawé

tyilakamu. <sup>20</sup> Nanging, kowé aja pada bungah jalaran demit-demit manut marang kowé, luwung pada bungaha nèk jenengmu wis ketulis nang swarga.”

### *Gusti Yésus bungah atiné*

<sup>21</sup> Ing waktu kuwi Gusti Yésus bungah tenan ing atiné, jalaran kebek karo Roh Sutyi. Dèkné terus maturkesuwun marang Gusti Allah ngomong: “Bapakku, Gusti Allahé langit lan bumi, Aku maturkesuwun marang Kowé, awit Kowé nyimpen prekara-prekara iki kanggo wong pinter lan sing nduwé kaweruh, nanging mbok udarké kanggo wong sing tyilik. Pantyèn, kabèh iki mbok tindakké manut kekarepanmu lan senengmu déwé.

<sup>22</sup> “Sembarang kabèh wis dipasrahké marang Aku karo Bapakku. Ora ènèng wong sing ngerti Anaké Gusti Allah kuwi sapa, namung Anaké Gusti Allah déwé sing ngerti lan ora ènèng wong ngerti Gusti Allah Bapaké, kejaba Anaké lan wong-wong sing wis dipilih karo Anaké supaya kenal marang Bapaké.”

<sup>23</sup> Gusti Yésus terus ngomong, nanging namung marang murid-murid: “Kowé pantyèn wong sing beja banget, awit kowé weruh prekara-prekara kuwi karo mripatmu déwé. <sup>24</sup> Awit pada ngertia: okèh nabi lan ratu pada kepéngin weruh prekara-prekara sing kowé weruh, nanging ora bisa. Uga pada kepéngin krungu sing mbok rungokké, nanging ora bisa.”

### *Wong Samaria sing nduwé melas*

<sup>25</sup> Ing sakwijiné dina ènèng guru Kitab teka nang nggoné Gusti Yésus arep ngenèng Dèkné. Wongé ngomong ngéné: “Guru, aku kudu nglakoni apa bisané nampa urip langgeng?”

<sup>26</sup> Gusti Yésus semaur: “Lah nang wèté Kitab ketulis kepriyé? Apa sing mbok watya nang kono?”

<sup>27</sup> Guru Kitab mau terus semaur ngéné: “Pada tréснаа marang Gusti Allahmu sak atimu, sak nyawamu, nganggo sak ènèngé kekuwatanmu lan sak ènèngé pikiranmu. Uga, tréснаа marang pepadamu kaya enggonmu nrésnani awakmu déwé.”

<sup>28</sup> Gusti Yésus ngomong: “Sauranmu kuwi pantyèn bener. Kuwi kudu mbok lakoni lan kowé bakal nampa urip langgeng.”

<sup>29</sup> Nanging guru Kitab mau arep mbenerké dèkné déwé, mulané terus takon marang Gusti Yésus: “Lah sing diarani pepadamu kuwi sakjané sapa ta?”

<sup>30</sup> Gusti Yésus nyauri pitakonan kuwi ngéné: “Enèng sakwijiné wong medun sangka kuta Yérusalèm arep nang kuta Yériko. Nang dalan wongé dirampok maling terus digebuki pisan sampèk setengah mati terus ditinggal nang dalan. <sup>31</sup> Ndilalahé ènèng imam liwat dalan kono. Nanging kadung dèkné weruh wong sing dirampok mau, malah terus mlipir nyimpangi wongé. <sup>32</sup> Uga ènèng wong Lévi liwat kono, nanging uga dèkné nyimpangé wongé. <sup>33</sup> Terus ènèng wong Samaritan sing lelungan, liwat dalan kono. Dèkné weruh wong sing dirampok mau terus melas banget. <sup>34</sup> Wongé terus diparani, tatuné terus diusapi anggur lan dilengani,

terus diperban. Sakwisé kuwi wongé terus ditumpakké kimaré dèkné, terus digawa nang omah penginepan lan dirumati nang kono. <sup>35</sup> Ing ésuké wong Samaritan mau ngekèki duwit marang sing nduwé omah, tyukup kanggo ngrumati wongé sedina-rongdina, karo ngomong: ‘Wong iki dirumatké sing apik. Nèk aku balik ongkos-ongkos liyané bakal tak bayar kabèh.’ ”

<sup>36</sup> Gusti Yésus terus nutup tembungé nganggo pitakonan ngéné marang guru Kitab mau: “Miturut pinemumu, wong telu mau, sing endi sing dadi pepadané wong sing dirampok mau?”

<sup>37</sup> Guru Kitab mau semauré: “Ya wong sing melas marang wongé!” Gusti Yésus terus ngomong: “Bener kowé, kana dilakoni ngono uga!”

### *Gusti Yésus nang omahé Marta*

#### *lan Maria*

<sup>38</sup> Ing sakwijiné dina Gusti Yésus lan murid-muridé teka nang sakwijiné désa. Nang kono ènèng wong wédok jenengé Marta. Marta ngampirke Gusti Yésus nang omahé. <sup>39</sup> Marta nduwé adik sing jenengé Maria. Maria njagong nyedeki Gusti Yésus, ngrungokké piwulangé. <sup>40</sup> Nanging Marta ribut banget ngladèni dayoh-dayohé. Marta terus mara nang nggoné Gusti Yésus ngomong: “Gusti, mbok disawang ta! Adikku ora weruh nèk aku nyambutgawé ijèn. Mbok diomongi kongkon ngréwangi aku!”

<sup>41</sup> Gusti Yésus semaur: “Marta, Marta! Kowé kuwi répot mikirké barang pirang-pirang.

<sup>42</sup> Nanging sing perlu kuwi namung siji. Malah

Maria wis milih perkara sing apik déwé, sing ora bakal karebut sangka dèkné!”

## 11

### *Gusti Yésus mblajari murid-muridé ndonga*

<sup>1</sup> Ing sakwijiné dina Gusti Yésus ndedonga nang sakwijiné panggonan. Kadung wis rampung terus ènèng murid takon marang Dèkné: “Gusti, mbok awaké déwé diblajari ndonga ta, kaya enggoné Yohanes mulangi murid-muridé?” <sup>2-4</sup> Gusti Yésus semaur ngéné: “Nèk kowé ndedonga, ngomong ngéné:

‘Bapaké awaké déwé nang swarga  
muga Jenengmu kasutyèkna.  
Muga kratonmu tumekaa  
lan kecarepanmu klakonana  
ing donya kayadéné nang swarga.  
Nyuwun rejeki saiki lan saben dina  
lan pangapura sangka ing dosa  
awit awaké déwé ya ngapura  
dosané wong liya.  
Nyuwun aja tyedekna panggoda  
nanging luwarana sangka ala.’ ”

<sup>5-6</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Semunggoné nang tengahmu ènèng wong sing mbengi-mbengi nang nggoné kantyané nembung: ‘Mbok aku diselangi rotiné telu, awit ènèng kantya dolan terus mampir nang nggonku, nanging aku ora nduwé suguhan apa-apa.’ <sup>7</sup> Semunggoné kantya sing dijaluki tulung mau semaur: ‘Aja ngrusui aku, lawangé wis tak kantying lan aku lan anak-anakku wis turu. Aku

ora arep tangi lan ngekèki apa-apa marang kowé.’  
8 Lah kuwi terus kepriyé? Ngandela, ora jalaran wongé kuwi kantyané terus sing dijaluhi tulung mau bakal tangi lan ngekèki roti, ora. Nanging wongé bakal tangi, jalaran kantyané ora nduwé isin lan ngetyek sing njaluk tulung, mulané bakal dikèki penjaluké.

9 “Mulané kowé pada élinga iki: nèk kowé njaluk, kowé bakal dikèki; nèk kowé nggolèk, kowé bakal nemu; nèk kowé totok-totok lawang, kowé bakal dibukakké. 10 Awit sapa waé sing njaluk bakal dikèki; wong sing nggolèk bakal nemu lan wong sing totok lawang bakal dibukakké. 11 Para bapak sing nang kéné, mosok nèk anakmu njaluk iwak arep mbok kèki ula? Mesti ora! 12 Mosok mbok kèki kalajengking nèk anakmu njaluk endok. 13 Lah nèk kowé waé, wong sing ala, bisa ngekèki barang sing apik marang anak-anakmu, lah Bapakmu sing nang swarga menèh. Dèkné mesti bakal ngekèki Roh Sutyi marang sapa waé sing nembung.”

### *Gusti Yésus lan Bèsebul*

14 Ing sakwijiné dina Gusti Yésus nundung demit sing marakké wong bisu. Kadung demité wis metu, wongé terus bisa ngomong. Wong kabèh pada nggumun. 15 Nanging ènèng siji-loro sing ngomong ngéné: “Yésus kuwi enggoné bisa nundung demit jalaran dikèki pangwasa karo Bèsebul, ratuné demit.”

16 Uga ènèng liya-liyané sing arep njajal Gusti Yésus. Wong-wong kuwi nyuwun Gusti Yésus nggawé tanda pangwasa sangka swarga. 17 Nanging

Gusti Yésus ngerti pikirané wong-wong kuwi, mulané ngomong ngéné: “Nèk nang sakjeroné negara wongé pada tukaran, negara kuwi bakal bubrah. Semono uga brayat, nèk wongé tukaran karo sakpada-pada, brayat kuwi bakal bubrah. <sup>18</sup> Nèk ing kratoné Sétan demité pada nglawan sakpada-pada, apa kraton kuwi bisa ngadek terus? Mesti ora. Aku ngomong ngono kuwi, jalaran kowé ngarani Aku jaréné enggonku nundungi demit nganggo pangwasané Bèlsebul. <sup>19</sup> Semunggoné enggonku nundungi demit nganggo pangwasané Bèlsebul, lah murid-muridmu kuwi enggoné nundungi demit nganggo pangwasané sapa? Dadiné murid-muridmu déwé nduduhké nèk pikiranmu kuwi klèru. <sup>20</sup> Enggonku nundungi demit kuwi sangka pangwasané Gusti Allah lan kuwi tandané nèk Gusti Allah wis molai ngétokké pangwasané nang tengahmu.

<sup>21</sup> “Nèk ènèng wong rosa njaga omahé nganggo gaman sing pepak, barang-barangé wongé mesti ora bakal ilang. <sup>22</sup> Nanging nèk wongé ditekani wong liyané sing luwih rosa, dèkné bakal dikalahké lan gaman-gamané sing dijagakké mau bakal dirampas lan barang nduwéné wongé bakal diedum-edum.

<sup>23</sup> “Sapa sing ora ngrujuki Aku, kuwi tegesé nglawan Aku lan sapa sing ora mèlu nglumpukké wedusé karo Aku, kuwi sing mbuyarké.”

*Demit sing wis metu*

*bisa balik menèh*

<sup>24</sup> Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Nèk ènèng demit metu sangka sakwijiné wong, demit

mau terus mlaku-mlaku turut panggonan sing ora kanggonan wong, nggolèk panggonan kanggo lèrèn. Nèk demit mau ora nemu panggonan kuwi, terus mikir: ‘Enaké tak balik nang omah sing wis tak tinggal kaé.’<sup>25</sup> Demité terus balik nang omahé lan weruh nèk saiki wis resik lan ditata apik.<sup>26</sup> Demit mau terus lunga nggolèki kantyané, terus balik nggawa demit pitu sing alané ngungkul-ungkuli dèkné déwé. Demit-demit kuwi terus manggon ing wong mau. Entèk-entèké wong kuwi kasusahané malah ngungkul-ungkuli mauné, dongé namung kanggonan demit siji.”

<sup>27</sup> Sakwisé Gusti Yésus ngomong kuwi mau, terus ènèng wong wédok nang tengahé wong pirang-pirang kono ngomong banter: “Beja tenan wong wédok sing nglairké lan nyusoni Kowé!”

<sup>28</sup> Nanging Gusti Yésus semaur: “Bener, nanging sing luwih beja kuwi wong sing ngrungokké lan nglakoni tembungé Gusti Allah.”

### *Wong sing pada njaluk tanda*

<sup>29</sup> Dongé ijik dirubung wong pirang-pirang Gusti Yésus ngomong ngéné: “Pantyèn ala tenan wong jaman iki. Pada njaluk tanda pangwasa sing nggumunké, nanging ora bakal éntuk. Namung bakal éntuk tandané nabi Yonah.<sup>30</sup> Kaya enggoné nabi Yonah dadi tanda kanggo wong-wong nang kuta Ninewé, mengkono uga Anaké Manungsa ya bakal dadi tanda kanggo wong-wong iki.<sup>31</sup> Mbésuk nèk Gusti Allah ngrutu manungsa, ratu wédok sangka bawah kidul bakal maju lan nyalahké wong-wong iki. Awit ratu kuwi wis teka sangka pojoké bumi, kepéngin ngrungokké



kaweruhé ratu Soléman. Nanging ngertia, sing nang kéné iki gedéné ngungkuli ratu Soléman. <sup>32</sup> Mbésuk, ing dinané nèk Gusti Allah ngrutu manungsa, wong kuta Ninewé bakal pada maju mbarang karo wong-wong iki lan bakal nyalahké wong-wong iki. Awit dongé wong Ninewé krungu tembungé Gusti Allah sing digelarké karo nabi Yonah, terus pada njaluk ngapura marang Gusti Allah lan pada ninggal laku ala. Pada ngertia, sing ngadek nang kéné gedéné ngungkuli nabi Yonah.”

<sup>33</sup> Gusti Yésus neruské tembungé: “Mosok ya ènèng wong nyumet dian terus didelikké nang ngisor ambèn, apa ditutupi ténggok? Mesti ora ta! Diané mesti dipasang sing duwur, supaya kabèh wong sing mlebu bisa weruh padangé. <sup>34</sup> Mripat kuwi diané awak. Nèk mripaté waras, awaké sak kujur ya padang njingglang. Nanging nèk mripaté buret, awaké sak kujur ya peteng ndedet. <sup>35</sup> Mulané pada sing ati-ati, supaya pepadang sing ana ing kowé ora dadi peteng. <sup>36</sup> Nèk awakmu padang sak kabèhé lan ora ènèng petengé blas, awakmu sak kujur ya bakal padang njingglang, pada waé kaya nèk kowé keslorotan padangé dian kaé.”

*Gusti Yésus nyenèni wong Farisi*

*lan guru Kitab*

<sup>37</sup> Kadung wis rampung sing memulang, Gusti Yésus terus disuwun mangan nang omahé wong Farisi. Mulané Dèkné ya terus budal lan mangan nang kono. <sup>38</sup> Nanging wong Farisi mau nggumun banget, awit weruh Gusti Yésus mangan, tanpa wisuh tangané ndisik. <sup>39</sup> Mulané Gusti Yésus terus

ngomong: “Bener wong Farisi, kowé pada misuhi njabané awakmu kaya nèk ngisahé njabané mangkok lan piring, nanging njeroné atimu kebek gagasan murka lan ala. <sup>40</sup> Kowé wong bodo, Gusti Allah sing nggawé njaba, apa ya ora nggawé sing njero uga? <sup>41</sup> Isiné mangkok lan piringmu kuwi kudu mbok kèkné wong sing ora nduwé, supaya kowé bisa resik sak kabèhé.

<sup>42</sup> “Tyilaka kowé wong Farisi! Awit sangka tanduranmu bumbu-bumbu lan janganan-janganan waé kowé ngekèki prasepuluhane, nanging sing bener kanggo wong liya lan katrésnan marang Gusti Allah ora mbok perlökké. Sakjané kuwi sing kudu mbok perlökké ndisik lan liyané uga kudu mbok tindakké.

<sup>43</sup> “Tyilaka kowé wong Farisi! Awit nèk nang sinaguk kowé njalukké njagong nang ngarep déwé, nang jagongané wong gedé, uga nèk nang pasar-pasar kowé njaluk diajèni. <sup>44</sup> Tyilaka kowé! Awit kowé kuwi kaya kuburan sing ora ènèng tengerané, kuburan sing diidek-idek wong, awit ora ngerti nèk kuwi kuburan.”

<sup>45</sup> Terus ènèng guru Kitab semaur: “Guru, ngono kuwi kowé ngèlèk-èlèkké awaké déwé mbarang!”

<sup>46</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé guru-guru Kitab, kowé uga wong tyilaka! Kowé numpangké momotan sing abot nang pundaké wong, lah nanging kowé déwé emoh ndemèk momotan kuwi karo drijimu. <sup>47</sup> Tyilaka kowé! Awit kowé pada nggawèkké kuburan pengéling-éling kanggo para nabi, lah nanging mbah-mbahanmu déwé sing matèni para nabi kuwi dèk mbiyèn. <sup>48</sup> Dadiné ngono kuwi kowé ngétokké nèk kowé setuju

karo sing ditindakké karo mbah-mbahanmu dèk mbiyèn. Wujuté, wong-wong kuwi sing matèni para nabi lan kowé sing nggawèkké kuburan kanggo para nabi. <sup>49</sup> Jalaran sangka kuwi, Gusti Allah ing kaweruhé ngetokké tembung ngéné: ‘Aku bakal ngongkon nabi-nabi lan rasul-rasul teka; ènèng sing bakal dipatèni lan ènèng sing bakal disiya-siya.’ <sup>50-51</sup> Ngandela ta! Getihé para nabi sing mili wiwit jamané bumi digawé, tegesé wiwit getihé Abel, nganti tekan getihé nabi Sakarias, sing dipatèni nang sak tengahé altar lan Omahé Gusti Allah, kuwi kabèh bakal ditibakké marang para Farisi lan para guru Kitab iki.

<sup>52</sup> “Tyilaka kowé, para guru Kitab! Awit kowé nyekel kuntyiné kaweruh bab wèt-wèté nabi Moses, nanging kowé déwé ora ngleboni, malah wong sing kepéngin ngerti isiné wèt-wèt kuwi mbok alang-alangi!”

<sup>53</sup> Kadung Gusti Yésus wis lunga sangka kono, para Farisi lan para guru Kitab terus pada nesu banget marang Dèkné. Wong-wong mau pada ngetokké pitakonan pirang-pirang lan bab warna-warna prekara marang Gusti Yésus. <sup>54</sup> Nanging sing dituju supaya Gusti Yésus ngetokké tembung sing klèru, sing kenèng dienggo jalaran kanggo nyekel Dèkné.

## 12

### *Pitutur kanggo wong*

#### *sing étok-étokan*

<sup>1</sup> Ing waktu kuwi wong èwon-èwon pada nglumpuk sampèk esuk-esukan. Gusti Yésus terus

memulang, nomer siji kanggo murid-muridé déwé. Tembungé Gusti Yésus ngéné: “Kowé kudu sing ati-ati tenan karo para Farisi sing étok-étokan, aja sampèk mrasuk marang kowé kaya ragi. <sup>2</sup> Awit sembarang sing ditutup-tutupi bakal kétok lan sembarang sing digawé simpenan bakal kebukak. <sup>3</sup> Apa sing mbok omong ing wayah mbengi bakal dirungokké ing wayah awan lan apa sing mbok omong alon-alon nang kamar kantyingan bakal dikabar-kabarké marang wong kabèh.”

### *Wedi marang Gusti Allah*

<sup>4</sup> Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Kowé kuwi kantya-kantya! Aku ngomong marang kowé: aja wedi marang wong-wong sing bisa matèni awak, nanging sakwisé kuwi ora bisa ngapa-apakké kowé menèh. <sup>5</sup> Kowé tak omongi sapa sing kudu mbok wedèni. Pada wedia marang Gusti Allah, awit Dèkné nduwèni kwasa mbuwang kowé nang neraka, sakwisé matèni awakmu. Mulané pada élinga, Gusti Allah sing kudu mbok wedèni.

<sup>6</sup> “Manuk tyilik kaé nèk diedol pira regané? Nanging ora ènèng manuk tyilik siji waé sing Gusti Allah lali. <sup>7</sup> Malah rambut nang sirahmu waé Gusti Allah ngerti ènèng pira. Mulané aja wedi, ajimu kuwi ngungkuli manuk tyilik pirang-pirang.”

### *Bab ngakoni Gusti Yésus*

<sup>8</sup> Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Pada ngandela marang sing tak omong iki! Sapa sing ngaku nang tengahé wong nèk dadi muridku, Anaké Manungsa uga bakal ngakoni dèkné nang

ngarepé para mulékaté Gusti Allah. <sup>9</sup> Nanging sapa sing ngaku nang tengahé wong nèk ora kenal marang Aku, wong kuwi ya bakal tak sélaki nang ngarepé para mulékaté Gusti Allah.

<sup>10</sup> “Sapa sing ngetokké tembung ala bab Anaké Manungsa, kuwi bakal dingapura. Nanging sapa sing ngetokké tembung ala bab Roh Sutyi ora bakal dingapura.

<sup>11</sup> “Nèk kowé digawa nang sinaguk arep dikrutu karo penggedéné pasamuhan lan para pangwasa, aja pada wedi kepriyé sing arep ngomong kanggo mbélani prekaramu. <sup>12</sup> Aja wedi, awit ing waktu kuwi Roh Sutyi bakal ngekèki tembung marang kowé, sing kudu mbok omongké.”

### *Wong sugih sing bodo*

<sup>13</sup> Nang tengahé wong okèh sing pada ngrungokké piwulangé Gusti Yésus kono ènèng siji sing ngomong ngéné marang Dèkné: “Guru, mbok sedulurku diomongi kongkon ngedum karo aku warisaninggalané bapak.”

<sup>14</sup> Gusti Yésus semaur: “Kang, lah Aku kok mbok dadèkké tukang mratung warisan? Apa iku kerjananku?” <sup>15</sup> Gusti Yésus terus mituturi wong kabèh sing nang kono: “Pada sing ati-ati, aja sampèk pada nduwé watek murka, awit senjata wong nduwé banda okèh, ora ngomong nèk wong kuwi nduwèni nyawané uga.”

<sup>16</sup> Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné: “Ènèng sakwijiné wong sugih nduwé kebon okèh lan lemahé ya jan apik tenan. Mulané pame-tuné lemahé ya okèh banget. <sup>17</sup> Wong sugih mau terus rasan-rasan ing atiné: ‘Aku saiki

kudu ngapa menèh ya? Aku wis ora nduwé panggonan menèh kanggo nyimpen pametuné kebonku. <sup>18</sup> Saiki apiké ngéné waé: magesèn-magesènkmu arep tak bobrahi kabèh, tak nggawé sing luwih gedé kanggo nyimpen pametuné kebonku lan uga barang-barangku liyané kabèh. <sup>19</sup> Sakwisé kuwi aku terus bisa ngomong marang atiku: Aku wis ayem saiki. Simpenankmu wis okèh, sampé dipangan pirang-pirang taun. Aku wis ora usah mikir apa-apa menèh. Garèk mangan, ngombé lan nuruti seneng.’ <sup>20</sup> Nanging Gusti Allah ngomong ngéné marang wong mau: ‘Kowé kuwi wong bodo. Mbengi iki nyawamu bakal dijaluk. Lah sembarang sing wis mbok tyawistyawiské kanggo awakmu kuwi mengko sapa sing nduwèni?’ ”

<sup>21</sup> Gusti Yésus terus nutup pitutur mau karo tembung iki: “Ya kaya ngono kuwi lelakoné wong sing nglumpukké banda kadonyaan kanggo awaké déwé sampèk sugih banget, nanging kanggo Gusti Allah wong kuwi ora sugih blas.”

### *Bab sumelang*

<sup>22</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Pada dirungokké sing apik pituturku iki: Aja pada sumelang bab uripmu, bab apa sing mbok pangan lan apa sing mbok enggo. <sup>23</sup> Uripmu kuwi ajiné ngungkuli pangan lan badanmu kuwi ajiné ngungkuli sandang. <sup>24</sup> Mbok disawang manuk-manuk ireng kaé, lak ya ora nyebar apa panèn lan ora nduwé godang apa lumbung kanggo nyimpen pangan, nanging pada dikèki mangan karo Gusti Allah. Lah kowé

kuwi apa ajiné ora ngungkul-ungkuli manuk-manuk kuwi? <sup>25</sup> Sapa nang tengahmu bisa nambahi umuré jalaran sangka enggonmu sumelang? Mesti ora ènèng. <sup>26</sup> Lah nèk prekara sing tyilik waé kowé ora bisa nindakké, kenèng apa kowé kok bingung bab prekara-prekara liyané? <sup>27</sup> Disawang kembang-kembang sing tukul nang kebon kaé. Apa ya kerja apa nggawé salin? Lak ora ta. Nanging sawangen déwé, gèk ratu Soléman waé sing sugihé kaya ngono, ora nduwé salin sing apiké kaya kembang-kembang kuwi. <sup>28</sup> Semono uga suket sing nang kebon, sing dina iki tukul lan sésuk diobong. Kuwi waé diapik-apik tenan karo Gusti Allah. Lah kowé menèh. Gusti Allah mesti bakal nyandangi kowé ngungkul-ungkuli suket-suket kuwi. Nanging kowé pada tyilik pengan-delé.

<sup>29</sup> “Mulané, aja pada sumelang lan aja pada bingung bab apa sing bakal mbok pangan lan mbok ombé. <sup>30</sup> Wong sing nggolèki barang-barang kuwi lak wong sing ora kenal marang Gusti Allah. Bapakmu nang swarga lak wis ngerti nèk barang-barang kuwi mbok butuhké. <sup>31</sup> Sing kudu mbok perlökké ndisik yakuwi, Kratoné Gusti Allah lan kekarepané, mengko Dèkné bakal ngekèki kowé barang liya-liyané uga.”

### *Bab banda nang swarga*

<sup>32</sup> Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Kowé wedus sak krompol tyilik, aja pada wedi. Wis dadi kekarepané Bapakmu nang swarga ngekèkké kratoné marang kowé. <sup>33</sup> Barang-barang nduwému pada edolana lan apa payuné kèkna marang wong

sing ora nduwé. Pada nggawéa wadah duwit sing ora bisa rusak lan bandamu pada simpenen nang swarga. Nang kono kasugihanmu ora bakal kalong, awit ora bakal dityolong maling apa dipangan renget. <sup>34</sup> Awit nang endi bandamu, ya nang kono uga atimu.”

### *Bab peladèn sing tata-tata*

<sup>35</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Kowé kudu sing jaga-jaga ngadepi prekara apa waé. Klambimu dienggo lan dianmu panjeren. <sup>36</sup> Ora béda slaf sing ngentèni mulihé sing nduwé omah sangka nggoné wong nduwé gawé kawinan. Nèk sing nduwé omah teka lan totok-totok lawang, slafé gelis-gelis mbukakké. <sup>37</sup> Beja tenan slaf sing ketemu ijik melèk nèk sing nduwé omah teka. Ngandela, nèk sing nduwé omah mau wis salin, slafé bakal diejèk mangan bareng lan diladèni. <sup>38</sup> Malah-malah nèk sing nduwé omah mau tekané sampèk tengah wengi apa ésuk mruput lan slafé ijik pada melèk. Slaf sing kaya ngono kuwi jan beja tenan. <sup>39</sup> Pada élinga, semunggoné wong sing nduwé omah ngerti jam pira tekané malingé, wongé mesti ora turu, supaya malingé ora mlebu omahé. <sup>40</sup> Mulané kowé uga kudu pada tata-tata, awit Anaké Manungsa bakal teka ing waktu sing kowé ora mikir.”

<sup>41</sup> Rasul Pétrus terus semaur: “Gusti, enggonmu ngekèki pitutur nganggo gambar kuwi mau namung kanggo awaké déwé iki waé apa kanggo wong kabèh?”

<sup>42</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Slaf sing kaya ngapa sing kenèng diarani slaf sing temen lan



dunung? Ya slaf sing dipasrahi penjawab nata kantya-kantyané tunggal slaf, supaya ngekèki bagèané pangan marang slaf-slaf liyané nèk wis wayahé. <sup>43</sup> Beja tenan slaf sing ketemu ngerjani penggawéané kaya sak mestiné, wayahé sing nduwé omah teka. <sup>44</sup> Pada ngandela, slaf kuwi bakal dipretyaya karo sing nduwé omah kongkon ngurusi bandané sak kabèhé. <sup>45</sup> Nanging semunggoné slaf mau terus nduwé gagasan ing atiné: ‘Ah, sing nduwé omah ijik lunga suwi kok’ lan slaf mau terus ngeplaki slaf-slaf liyané sing lanang lan sing wédok, nanging dèkné déwé malah énak-énak mangan-ngombé sampèk mabuk, slaf mau bakal tyilaka. <sup>46</sup> Awit ing dina sing ora dijagakké sing nduwé omah bakal teka. Slaf mau bakal dipatèni lan didadèkké siji karo wong sing ora pretyaya.

<sup>47</sup> “Slaf sing ngerti apa karepé sing nduwé omah, nanging ora tata-tata lan tyawis-tyawis, slaf kuwi bakal digebuki sak kuwaté. <sup>48</sup> Nanging slaf sing ora ngerti kekarepané sing nduwé omah lan uga nindakké sing ora bener, slaf kuwi ya bakal disetrap, nanging setrapané bakal èntèng. Awit wong sing dikèki okèh bakal ditagih okèh. Semono uga wong sing dipasrahi prekara okèh, wong kuwi bakal dijaluki luwih okèh.”

### *Tekané Gusti Yésus misah*

<sup>49</sup> Gusti Yésus terus neruské tembungé: “Tekaku ngurupké geni nang bumi lan kaya ngapa ta kepénginku geni kuwi wis bisa murup. <sup>50</sup> Nanging sakdurungé kuwi, Aku kudu kebaptis ndisik, Aku durung ayem nèk baptisan kuwi durung klakon.

<sup>51</sup> Apa kowé pada mikir nèk tekaku ing donya

kuwi nggawa katentreman? Blas ora! Malah tekaku ndadèkké tyongkrèh. <sup>52</sup>Wiwit saiki nèk sak brayat ènèng wong lima, wong lima kuwi bakal tyongkrèh, sing telu tukaran karo sing loro lan sing loro tukaran karo sing telu. <sup>53</sup>Kabèh bakal pada tukaran: bapak karo anaké lanang lan anak lanang karo bapaké, ibu karo anaké wédok lan anaké wédok karo ibuné, ibu maratuwa tukaran karo mantuné wédok lan mantuné wédok karo ibuné maratuwa.”

### *Nitèni tandané jaman*

<sup>54</sup>Gusti Yésus saiki terus ngomong marang wong kabèh: “Nèk kowé weruh mendung nang kulon, kowé mesti ngomong nèk arep udan lan ya terus udan tenan. <sup>55</sup>Lah nèk anginé teka kidul, kowé terus ngomong nèk bakal panas lan wujuté ya terus panas tenan. <sup>56</sup>Kowé kuwi pantyèn wong lamis. Awit kowé bisa nitèni tanda nang langit lan tanda nang bumi, lah kenèng apa kowé kok ora bisa nitèni tanda-tandané jaman iki?

<sup>57</sup>“Kenèng apa kowé kok ora bisa ngarani déwé apa sing bener? <sup>58</sup>Nèk kowé digawa nang kruton karo sakwijiné wong, sakdurungé tekan kruton kowé mesti nglumui nggolèk dalan kepriyé bisané ngrampungké prekara karo wong liyané kuwi. Nèk ora ngono, wongé bakal masrahké kowé marang rèkter lan rèkteré bakal masrahké kowé marang sekaut sing bakal nglebokké kowé nang setrapan. <sup>59</sup>Pada ngandela, kowé ora bakal metu sangka setrapan, nèk utangmu durung mbok bayar sak kabèhé.”

## 13

### *Bab dosa lan setrapané*

<sup>1</sup> Ing waktu kuwi ènèng wong sing pada ngomongké marang Gusti Yésus bab wong Galiléa sing pada dipatèni karo gramang Pilatus, dongé wong-wong kuwi ijik pada pasrah kurban marang Gusti Allah. <sup>2</sup> Saurané Gusti Yésus: “Apa kowé mikir nèk wong Galiléa sing pada dipatèni kuwi dosané luwih gedé ngungkuli dosané wong Galiléa liya-liyané? <sup>3</sup> Ora ngono! Pada ngertia iki, nèk kowé ora pada ninggal dosa-dosamu lan ora pada manut marang Gusti Allah, kowé uga bakal mati kaya wong-wong kuwi. <sup>4</sup> Lan menèh, wong wolulas sing pada mati kerubuhan putyuké Siloam kaé, apa kowé mikir nèk dosané wong-wong kuwi gedéné ngungkuli dosané wong-wong nang kuta Yérusalèm kabèh? <sup>5</sup> Ora ngono! Nanging nèk kowé ora nglakoni kauripan anyar, kowé uga bakal mati kaya wong-wong kuwi.”

### *Wit anjir sing ora ngetokké woh*

<sup>6</sup> Sakwisé kuwi, Gusti Yésus terus ngekèki piwulang nganggo gambar sing uniné ngéné: “Ènèng wong nduwé wit anjir nang keboné. Wongé nggolèk wohé, nanging ora nemu siji-sijia. <sup>7</sup> Mulané wongé terus ngomong ngéné marang tukang keboné: ‘Wis telung taun suwéné enggonku ngareparep wohé wit anjir iki, nanging ora tau metu siji-sijia. Wit iki ditegor waé, awit ora ènèng gunané urip, kejaba namung ngentèkké isiné lemah!’ <sup>8</sup> Nanging tukang keboné semaur: ‘Gusti, mbok wité dililani urip setaun menèh. Lemahé mengko tak patyuli mubeng, terus tak kèki mès. <sup>9</sup> Menawa

taun ngarep wit iki bisa metu wohé. Nèk ora, ya apiké suk ditegor waé.’ ”

*Gusti Yésus nambani wong lara bungkok ing dina sabat*

<sup>10</sup> Ing sakwijiné dina sabat Gusti Yésus memulang nang sinaguk. <sup>11</sup> Nang kono ènèng wong wédok wis wolulas taun suwéné dikwasani demit, marakké wongé gegeré ora bisa lempeng, dadiné bungkok. <sup>12</sup> Kadung Gusti Yésus weruh wong wédok mau, wongé terus dityeluk ngéné: “Bu, kowé saiki wis waras!” <sup>13</sup> Gusti Yésus terus numpangi tangan marang wong mau, terus saktwat gegeré bisa lempeng, mulané wongé memuji Gusti Allah.

<sup>14</sup> Nanging pengarepé sinaguk kono malah nesu banget, terus muni-muni marang wong-wong sing nang kono, ngomong: “Enèng nem dina kanggo nyambutgawé. Nèk nggolèk waras, mbok teka ing dina-dina kuwi. Aja ing dina sabat.”

<sup>15</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang pengarepé sinaguk mau: “Kowé kuwi pantyèn wong lamis. Ing dina sabat kowé apa ora ngetokké sapi apa kimarmu digawa ngombé?” <sup>16</sup> Lah iki ènèng wong wédok anak turunané Bapa Abraham. Wong iki wis wolulas taun suwéné dibanda karo Sétan. Mosok wongé ora éntuk diutyuli sangka ranténé Sétan ing dina sabat?” <sup>17</sup> Sakwisé krungu tembungé Gusti Yésus, wong-wong sing pada nglawan mau abang kabèh sangking kisi-nan. Nanging wong-wong liyané pada bungah weruh lelakon sing nggumunké kuwi sing ditindakké karo Gusti Yésus.

### *Wulangan bab wiji sing tyilik banget*

<sup>18</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Kepriyé enggonku nggambarké Kratoné Gusti Allah? Kenèng tak padakké karo apa? <sup>19</sup> Kratoné Gusti Allah kuwi kaya wiji sing tyilik banget. Wiji kuwi ditan-dur terus tukul dadi wit lan manuk-manuk pada nggawé susuk nang pangé.”

### *Wulangan bab ragi*

<sup>20</sup> Gusti Yésus mulangi ngéné: “Kratoné Gusti Allah kenèng tak padakké karo apa? <sup>21</sup> Kratoné Gusti Allah kuwi kaya ragi. Enèng wong wédok njikuk ragi mau terus dityampurké glepung telung takeran, sampèk raginé mrasuk nang glepungé kabèh.”

### *Bab lawang sing tyiyut*

<sup>22</sup> Gusti Yésus saiki budal nang kuta Yérusalèm, ngliwati kuta-kuta lan désa-désa. Nang panggonan-panggonan sing diliwati Gusti Yésus mulangi wong-wong. <sup>23</sup> Terus ènèng wong takon marang Dèkné: “Guru, apa namung wong setitik sing nampa keslametan?”

<sup>24</sup> Gusti Yésus semaur ngéné: “Pada ngudia mlebu liwat lawang sing tyiyut. Awit pada ngertia nèk wong okèh pada ngudi mlebu liwat lawang tyiyut mau, nanging ora bisa. <sup>25</sup> Nèk wis tekan waktuné, sing nduwé omah bakal tangi nutup lawangé. Kowé bakal ngadek nang njaba totok-totok, ngomong: ‘Gusti, mbok dibukakké lawangé ta!’ Nanging sing nduwé omah bakal semaur: ‘Aku ora kenal kowé!’ <sup>26</sup> Kowé bakal semaur: ‘Gusti, awaké déwé wis mangan lan ngombé bebarengan karo Kowé lan Kowé ya wis mulangi

nang dalan-dalané awaké déwé!’<sup>27</sup> Nanging sing nduwé omah bakal semaur menèh, ngomong: ‘Aku ora kenal kowé! Pada lungaa sangka kéné, kowé sing pada nglakoni ala!’<sup>28</sup> Kowé bakal nangis nèk kowé weruh Bapa Abraham lan Isak lan Yakub lan para nabi kabèh ing Kratoné Gusti Allah, nanging kowé déwé bakal diusir metu sangka kono.<sup>29</sup> Bakal ènèng wong pada teka sangka wétan lan kulon, sangka lor lan kidul lan pada mèlu pésta ing Kratoné Gusti Allah.<sup>30</sup> Pada élinga, ènèng wong sing tekané kèri, nanging mle-buné ndisik, lah sing tekané ndisik, nanging mle-buné kèri.”

### *Katrésnané Gusti Yésus marang*

#### *kuta Yérusalèm*

<sup>31</sup> Ing waktu kuwi ènèng wong Farisi siji-loro mara nang nggoné Gusti Yésus lan ngomong: “Kana lunga sangka kéné, awit Hérodès arep matèni kowé!”

<sup>32</sup> Gusti Yésus semaur: “Kana ngomong marang kantyil kuwi: ‘Dina iki lan sésuk Aku nundungi demit lan nambani wong lara, nanging ing telung dinané Aku bakal rampung peng-gawéanku.’<sup>33</sup> Dadiné saiki, sésuk lan sésuké menèh Aku bakal neruské enggonku mlaku. Awit ora lumrah nèk nabi dipatèni nang panggonan liyané, kuduné nang Yérusalèm.

<sup>34</sup> “Yérusalèm, Yérusalèm! Kowé sing matèni nabi-nabi lan wong-wong sing dikongkon Gusti Allah nekani kowé pada mbok bandemi watu. Kaya ngapa enggonku saben-saben arep nglumpukké anak-anakmu, kaya pitik babon

enggoné nglumpukké anak-anaké nang ngisoré swiwiné. Nanging kowé ora gelem. <sup>35</sup> Saiki omahmu bakal ditinggal suwung. Kowé bakal ora weruh Aku menèh, nganti tekan waktuné kowé pada ngomong: ‘Kaberkahan sing teka ing jenengé Gusti!’ ”

## 14

### *Gusti Yésus nambani wong lara*

#### *ing dina sabat*

<sup>1</sup> Ing sakwijiné dina sabat Gusti Yésus merdayoh nang omahé sakwijiné pengarepé wong Farisi arep pésta. Wong-wong sing nang kono kabèh pada nyawang marang tindak-tanduké Dèkné.

<sup>2</sup> Terus ènèng wong, sing tangan lan sikilé abuh, mara nang nggoné Gusti Yésus. <sup>3</sup> Gusti Yésus terus takon marang para guru Kitab lan para Farisi: “Kitab Sutyi nglilani wong lara ditambahi ing dina sabat apa ora?”

<sup>4</sup> Wong-wong ora semaur apa-apa. Gusti Yésus terus nyekel wong sing lara mau, terus diwaraské lan dikongkon lunga. <sup>5</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang para guru Kitab lan para Farisi: “Nèk nang tengahmu ènèng wong sing nduwé anak apa nduwé sapi sing ketyemplung sumur ing dina sabat, mosok ora ndang ditarik munggah anaké apa sabiné ing dina sabat kuwi?”

<sup>6</sup> Para guru Kitab lan para Farisi ora bisa semaur apa-apa.

#### *Bab andap-asor*

<sup>7</sup> Gusti Yésus nitèni nèk dayohé pada milih njagong nang ngarep déwé. <sup>8</sup> Mulané Dèkné terus

ngomong ngéné: “Nèk kowé diulemi nang kawinan, kowé aja njagong nang jagongan sing nang ngarep déwé. Awit menawa waé sing nduwé gawé wis ngulemi wong liyané sing luwih diajèni tenimbang kowé. <sup>9</sup> Mengko wong sing ngulemi kowé kudu nyuwun kowé kongkon nggolèk jagongan liyané, awit jagongan kuwi wis dityawiské kanggo wong liya. Dadiné kowé bakal kisinin lan kepeksa njagong nang mburi déwé. <sup>10</sup> Mulané, nèk kowé diulemi, njagonga nang mburi déwé, supaya sing nduwé omah marani kowé lan nyuwun kowé: ‘Tak suwun njagong nang ngarep.’ Dadiné kétok nang ngarepé dayoh liya-liyané nèk kowé diajèni. <sup>11</sup> Awit sapa sing ngunggahké awaké déwé, kuwi bakal diedunké. Lah sapa sing asor, kuwi bakal diunggahké.”

### *Sapa sing kudu diulemi*

<sup>12</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang wong sing ngulemi Dèkné: “Nèk kowé ngulemi wong diejèk pésta, senajana awan apa mbengi, aja namung ngulemi kantya-kantamu apa sedulur-sedulurmu, apa krandah lan tangga-teparomu sing sugih. Awit wong-wong kuwi bakal mbales ngulemi kowé. Dadiné kowé nampa balesané penggawému. <sup>13</sup> Nanging nèk kowé nganakké pésta, ngulemana wong sing mlarat, wong sing ora bisa mlaku, sing lumpuh lan sing lamur. <sup>14</sup> Kowé mesti bakal nampa berkah, awit wong-wong kuwi ora bakal bisa mbales apa-apa marang kowé. Kowé bakal nampa upahmu sangka Gusti Allah, mbésuk nèk wong sing wis resik atiné bakal ditangèkké sangka pati.”



*Tembung gambar bab pésta gedé*

<sup>15</sup> Krungu tembungé Gusti Yésus kuwi mau, terus ènèng sakwijiné dayoh ngomong: “Beja tenan wong sing kelilan mèlu pésta ing Kratoné Allah!”

<sup>16</sup> Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné: “Ènèng wong nganakké pésta gedé lan ngulemi wong okèh. <sup>17</sup> Sakdurungé pésta mau diwiwiti, wongé kongkonan wong pada marani wong-wong sing diulemi, tembungé: ‘Hayuk pada teka, awit sembarang wis ditata.’ <sup>18</sup> Nanging wong kabèh sing diulemi siji-siji pada nyuwun dingapura waé, awit ora bisa nekani. Wong sing ndisik déwé ngomong: ‘Aku entas tuku kebon. Saiki aku arep lunga ndelok keboné. Nyuwun ngapura waé, aku ora bisa teka.’ <sup>19</sup> Wong sing liyané ngomong: ‘Aku entas tuku sapi limang jodo. Saiki aku arep mbrana njajal sapi-sapi mau kanggo nyambut-gawé. Aku dingapura waé, ora bisa teka.’ <sup>20</sup> Wong liyané sing diulemi ngomong: ‘Aku entas kawin, aku ora bisa teka.’

<sup>21</sup> “Wong sing undang-undang mau terus balik lan ngomongi sing nduwé omah bab kuwi mau kabèh. Krungu tembungé sing undang-undang mau sing nduwé omah terus nesu banget, terus ngomong: ‘Saiki kana ndang pada lungaa nang dalan-dalan gedé lan tyilik nang kuta. Kana wong sing ora nduwé, sing ora bisa mlaku, sing lamur lan sing lumpuh pada digawa mbréné kabèh.’

<sup>22</sup> Ora let suwi kongkonan mau balik lan ngomong marang sing nduwé omah: ‘Kongkonanmu wis tak lakoni, nanging jagongané ijik ènèng okèh.’

<sup>23</sup> Sing nduwé omah terus ngomong: ‘Kana lunga

nang dalan-dalan nang sak njabané kuta lan saben wong diulemi, awit omahku kudu kebek. <sup>24</sup>Ngandela, wong sing pada tak ulemi sing ndisik mau, siji waé ora ènèng sing bakal mèlu ngrasakké suguhanku.’ ”

*Ora gampang dadi muridé*

*Gusti Yésus*

<sup>25</sup> Wong pirang-pirang pada gemruduk nge-tutké Gusti Yésus. <sup>26</sup> Dèkné terus minger lan ngomong: “Sapa sing arep dadi muridku kudu gelem kélangan bapa-ibuné, bojo-anaké, seduluré lanang lan wédok, malah uga kudu saguh kélangan awaké déwé. <sup>27</sup> Sapa ora manggul pentèngané déwé lan ngetutké Aku, ora bisa dadi muridku.

<sup>28</sup> “Nèk nang tengahmu ènèng wong nduwé rantyaman ngedekké omah duwur, wong kuwi kudu ngitung ndisik pira kostuné. Dadiné ngerti, duwité tyukup apa ora kanggo ngostoni sak rampungé. <sup>29-30</sup> Nèk ora ngono, wong mau sakwisé masang pondasi, terus ora bisa ngrampungké omahé duwur. Saben wong sing weruh mesti bakal ngguyu wongé lan ngomong: ‘Wong kuwi bisa molai ngedekké, nanging ora bisa ngrampungké.’

<sup>31</sup> “Lan menèh, nèk ènèng ratu sing nduwé soldat 10.000 arep perang, jalaran diluruk ratu liyané sing nduwé soldat 20.000, apa ratu sing ndisik ora arep mikir-mikir balané tyukup apa ora kanggo nglawan mungsuhé? <sup>32</sup> Nèk kètok nèk ora bakal kuwat, ratu mau kudu kongkonan metuki ratu sing ngluruk. Pumpung mungsuhé ijik adoh, takon apa penjalukané, supaya ora usah perang.”

<sup>33</sup> Gusti Yésus terus nutup tembungé: “Semono

uga wong bisa dadi muridku, namung nèk gelem kelangan sembarang nduwéné.”

### *Bab uyah sing ilang asiné*

<sup>34</sup> Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Uyah kuwi pantyèn apik, nanging nèk ilang rasané, apa sing kenèng kanggo ngasinké? <sup>35</sup> Uyah kuwi wis ora ènèng gunané, ora kanggo lemah, ora kanggo ngemès. Apiké namung dibuwang. Sapa sing nduwé kuping, pada dirungokké!”

## 15

### *Tembung gambar bab wedus*

#### *sing ilang*

<sup>1</sup> Ing sakwijiné dina okèh wong belasting lan wong sing dianggep ala karo rayat, pada teka ngrungokké piwulangé Gusti Yésus. <sup>2</sup> Wong Farisi lan para guru Kitab pada pating kedumel ngomong: “Yésus kok gelem nampani wong ala, malah mangan bareng karo wong-wong kuwi?” <sup>3</sup> Mulané Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné:

<sup>4</sup> “Semunggoné nang tengahmu ènèng wong sing nduwé wedus gèmbèl satus, sing siji ilang. Apa wongé ora terus ninggal wedusé sing sangang puluh sanga nang pangonan lan lunga nggolèki wedus siji sing ilang, nganti ketemuné? <sup>5</sup> Nèk wis ketemu, wong mau bungahé ora ènèng entèké. Wedusé mesti terus dipanggul, digawa mulih. <sup>6</sup> Tekan omah kantya lan tanggané bakal diundangi lan ngomong: ‘Hayuk pada bungah karo aku, awit wedusku sing ilang saiki wis ketemu.’ <sup>7</sup> Ngandela, kaya ngono uga kahanané

nang swarga. Para mulékat bakal pada bungah banget, awit ènèng wong dosa siji sing ninggal dosané lan nglakoni urip anyar, ketimbang karo wong sangang puluh sanga sing ora usah.”

### *Gambar bab duwit sing ilang*

<sup>8</sup> Gusti Yésus ngekèki gambar liyané sing uniné ngéné: “Enèng wong wédok nduwé duwit sepuluh pérak terus ilang siji. Wongé mesti terus nyumet dian lan nyaponi omahé, terus nggolèki njlimet, nganti duwit sing ilang mau ketemu. <sup>9</sup> Nèk wis ketemu, wong wédok mau bakal ngundang kantya lan tanggané lan diomongi: ‘Hayuk pada bungah-bungah karo aku, awit duwit sing ilang wis ketemu.’ <sup>10</sup> Ngandela, kaya ngono uga para mulékaté Allah bakal pada bungah-bungah, nèk ènèng wong dosa siji waé sing ninggal dosané lan nglakoni urip anyar.”

### *Tembung gambar bab anak sing ilang*

<sup>11</sup> Gusti Yésus neruské tembungé karo gambar liyané: “Enèng wong nduwé anak lanang loro. <sup>12</sup> Anak ragil ngomong karo bapaké: ‘Pak, aku njaluk bagèanku sangka sembarang sing arep mbok tinggalké aku.’ Bapaké terus ngedum apa nduwéné marang anaké loro. <sup>13</sup> Ora let suwi anak sing ragil terus ngedol bagèané. Dèkné terus lunga nang liya negara, duwité digawa kabèh. Nang kana duwité diebrèh-ebèh dienggo nuruti kesenengané, sampèk entèk kabèh. <sup>14</sup> Nang negara kono ndilalahé ènèng kekurangan pangan sing gedé. Lah botyah mau wis ora nduwé apa-apa. <sup>15</sup> Mulané dèkné terus mondok nang omahé wong kono, terus dikongkon kerja ngrumati babi.

<sup>16</sup> Botyah mau kaliren lan kaya ngapa kepénginé mareki wetengé karo ampas pakané babi, nanging ora ènèng sing ngekèki. <sup>17</sup> Botyah mau terus éling lan mikir: ‘Bapakku nduwé wong kerja pirang-pirang lan kabèh bisa mangan sak wareké. Lah aku kok nang kéné kaliren. <sup>18</sup> Apiké aku tak balik nang nggoné bapakku, tak ngomong: Pak, aku nggawé dosa marang Gusti Allah lan marang Bapak. <sup>19</sup> Aku wis ora pantes diarani anaké Bapak. Aku dianggep wong kerja waé.’ <sup>20</sup> Botyah mau terus ngadek lan budal nang nggoné bapaké.

“Dongé ijik adoh, bapaké wis weruh dèkné. Bapaké terus melas banget, mulané terus dipapak, dirangkul lan diambungi. <sup>21</sup> Botyahé terus ngomong: ‘Pak, aku nggawé dosa marang Gusti Allah lan marang Bapak. Aku wis ora pantes diarani anaké Bapak.’ <sup>22</sup> Nanging bapaké nyeluk peladèné terus dipréntah ngéné: ‘Ndang gelis dijikukké salin sing apik déwé lan dienggokké. Drijiné dienggoni ali-ali lan sikilé dienggoni sepatu. <sup>23</sup> Terus dijikukké pedèt sing lemu dibelèh. Hayuk awaké déwé pada nganakké pésta. <sup>24</sup> Awit anakku iki wis mati, saiki urip menèh; wis ilang, saiki ketemu!’ Wong sak omah terus pada bungah-bungah.

<sup>25</sup> “Ing waktu kuwi anak sing mbarep ijik nang kebon. Kadung mulih lan wis tyedek karo omahé, dèkné krungu tabuan lan jogètan. <sup>26</sup> Botyah mau terus nyeluk sakwijiné peladèn ditakoni: ‘Nang omah ènèng apa?’ <sup>27</sup> Peladèné semaur: ‘Adikmu wis mulih lan Bapak ngongkon mbelèhké sapi sing lemu déwé, awit anaké wis mulih kanti slamet.’

28 “Anak mbarep mau nesu banget sakwisé krungu tembungé peladèné. Dèkné ora gelem mlebu omah. Bapaké terus metu marani lan ngomongi anaké sing ijik nesu. 29 Nanging anaké malah ngomong: ‘Pirang-pirang taun aku nyambutgawé setengah mati kanggo Bapak lan aku ora tau wani marang tembungé Bapak. Nanging Bapak apa tau ngekèki apa-apa marang aku. Wedus siji waé kanggo bungah-bungah karo kantyakantya ora tau. 30 Nanging anak ragil iki wis ngentèkké bandané Bapak kabèh kanggo médok, saiki ijik entas teka waé wis dibelèhké pedèt lemu karo Bapak.’ 31 Bapaké terus nyauri: ‘Enggèr anakku, kowé kuwi slawasé lak nang kéné karo aku. Apa nduwéku kuwi lak ya wis wèkmu. 32 Ing waktu iki awaké déwé kabèh kudu bungah-bungah, awit adikmu wis mati, urip menèh, wis ilang, ketemu!’ ”

## 16

*Tembung gambar bab penjawab banda sing ngapusi*

1 Gusti Yésus ngomong marang murid-muridé: “Enèng wong sugih nduwé wong sing dadi penjawab banda. Wong sugih mau éntuk wadulan, nèk penjawab banda mau ngebrèh-ebèh barangé wongé. 2 Mulané penjawab banda kuwi terus dityeluk lan diomongi ngéné: ‘Aku krungu bab lakumu sing ora bener. Saiki kowé nggawé laporan bab mlebu-metuné banda sing tak pasrahké marang penjawabmu. Wiwit saiki kowé tak lèrèni enggonmu dadi penjawabé bandaku.’ 3 Wong

mau terus mikir: ‘Nèk aku dietokké, lah aku arep kerja apa? Matyul aku ora kuwat, ngemis aku ya isin. <sup>4</sup> Apiké ngéné waé. Nèk aku dietokké, aku kudu nduwé kantya sing gelem tak pondoki!’

<sup>5</sup> “Wongé terus nyeluki saben wong sing nduwé utang karo wong sugih mau. Wong sing nomer siji ditakoni: ‘Utangmu pira?’ <sup>6</sup> Saurané wongé: ‘Lenga olèf satus blèk!’ Penjawab banda mau terus ngomong marang wongé: ‘Iki layangmu utang. Kana njagong lan nggawéa layang liyané, ditulis 50 blèk!’ <sup>7</sup> Wong sing nomer loro ditakoni: ‘Lah utangmu pira?’ Wongé semaur: ‘Gandum satus sakah!’ Penjawab banda mau terus ngomong: ‘Nya iki layang utangmu. Nggawéa layang liyané, ditulis 80 sakah.’

<sup>8</sup> “Penjawab banda mau dielem karo sing nduwé banda enggoné nduwé akal ngono, awit wong kadonyaan nèk ngurus apa-apa akalé ngungkuli wong sing nurut Gusti Allah.”

<sup>9</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Rungokké tembung-tembungku iki. Banda kadonyaan kuwi enggonen kanggo nggolèk kantya, dadiné nèk banda kuwi entèk, kowé bakal ditampani nang omah sing langgeng. <sup>10</sup> Sapa sing temen karo prekara sing tyilik, wong kuwi uga kenèng dipretyaya karo prekara sing gedé. Nanging sapa sing ora temen karo prekara sing tyilik, wong kuwi ya ora temen karo prekara sing gedé. <sup>11</sup> Dadiné, nèk kowé ora temen karo banda kadonyaan iki, sapa sing bakal pretyaya marang kowé karo banda kaswargan. <sup>12</sup> Lah nèk kowé ora temen karo barangé wong liya, sapa sing arep ngekèkké barangmu marang kowé?”

13 “Ora ènèng wong sing bisa ngrangkep ngladèni gusti loro. Awit wongé bakal sengit marang sing siji lan nrésnani liyané apa ngelem sing siji lan nyepèlèkké liyané. Kowé ora bisa ngawula marang Gusti Allah lan uga ngawula marang duwit.”

### *Tembungé Gusti Yésus bab*

#### *prekara siji-loro*

14 Wong Farisi pada krungu apa sing diomong karo Gusti Yésus mau kabèh, mulané pada nyembranani Dèkné. 15 Nanging Gusti Yésus ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Nang ngarepé manungsa kowé bisa ngomong nèk kowé kuwi bener, nanging Gusti Allah ngerti apa sing ana ing njeroné atimu. Awit apa sing dianggep pinunjul karo manungsa, kuwi dianggep asor karo Gusti Allah.

16 “Wèt-wèté nabi Moses lan kitab-kitabé para nabi kuwi kanggoné namung nganti jamané Yohanes Pembaptis. Wiwit waktu kuwi kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah digelarké nang endi-endi. Wong pada ngudi sak kuwaté kepéngin mlebu ing Kratoné Allah mau. 17 Langit lan bumi kuwi malah gampang ilang, tenimbang ilangé tyetyek siji waé sangka wèté nabi Moses.

18 “Sapa sing megat bojoné terus kawin karo liyané, wong kuwi laku bédang. Wong lanang sing kawin karo wong sing dipegat mau, kuwi ya laku bédang.”

### *Tembung gambar bab wong sugih lan Lasarus*



19 Gusti Yésus ngomong: “Enèng wong sugih sing nganggo salin sing apik banget lan dina-dina namung pésta-ramé. 20 Lan uga ènèng wong ngemis jenengé Lasarus. Lasarus awaké sak kujur gudiken, nglésot nang ngarep lawangé wong sugih mau. 21 Lasarus kepéngin mangan turahané péstané wong sugih mau. Dèkné malah diparani asu-asu sing ndilati boroké.

22 “Ora let suwi Lasarus mati, terus nyawané digawa mulékat nang swarga, tyedek karo Bapa Abraham. Wong sugih mau uga mati terus dikubur. 23 Nang kono wong sugih mau nandang sangsara sing gedé banget. Kadung ndelok menduwur, wong sugih mau weruh Bapa Abraham sangka kadohan lan Lasarus nang sebelahé. 24 Wong sugih mau terus mbengok: ‘Duh Bapa Abraham! Mbok aku dimelasi. Mbok Lasarus dikongkon ngetylupké drijiné nang banyu lan nètèské banyu mau nang ilatku, awit aku ngrasakké lara nang geni murup iki!’

25 “Nanging Bapa Abraham semaur: ‘Elinga Nggèr anakku, dongé kowé urip ing donya kowé wis nampa sembarang sing apik, nanging Lasarus namung nampa sing ora kepénak. Saiki gentèn Lasarus nang kéné kepénak, lah kowé nandang sing ora kepénak. 26 Kejaba sangka kuwi, nang tengahé aku lan kowé ènèng jurang sing ora kenèng dilumpati. Wong sangka kéné ora bisa mbrono lan wong sangka kono ya ora bisa mbréné.’ 27 Wong sugih mau terus ngomong: ‘Nèk ngono, mbok aku nyuwun tenan, supaya Lasarus dikongkon marani omahé bapakku. 28 Awit

aku ijik nduwé sedulur lima. Muga-muga sedulurku aja sampèk pada mlebu nang panggonan kasangsaran iki.’

<sup>29</sup> “Nanging Bapa Abraham semaur: ‘Sedulur-sedulurmu lak pada nduwé kitab-kitabé nabi Moses lan para nabi liyané ta? Ya kuwi sing kudu diturut!’ <sup>30</sup> Wong sugih mau ijik meksa nyuwun: ‘Mbok ya ta Bapa Abraham, kuwi durung tyukup. Nanging nèk ènèng wong mati terus urip menèh lan marani sedulur-sedulurku, menawa terus pada ninggal urip dosa.’ <sup>31</sup> Nanging Bapa Abraham semaur menèh: ‘Nèk sedulur-sedulurmu ora gelem ngrungokké piwulangé nabi Moses lan para nabi liyané, mesti ya ora bakal pada pretyaya, senajan ènèng wong mati tangi sangka kuburané lan ngomongi wong-wong kuwi!’ ”

## 17

### *Bab dosa*

<sup>1</sup> Gusti Yésus ngomong marang para muridé: “Enèng prekara-prekara sing marakké wong tiba ing dosa, nanging tyilaka banget wong sing dadi jalarané. <sup>2</sup> Apiké wong sing kaya ngono kuwi dikalungi watu gilingan, terus dityemplungké nang segara. Apik ngono tenimbang wong kuwi marakké wong pretyaya sing ijik ringkih nggawé dosa. <sup>3</sup> Mulané pada sing ati-ati!

“Nèk sedulurmu nggawé dosa, diwelèhké. Nèk dèkné rumangsa getun enggoné nggawé dosa, dingapura. <sup>4</sup> Semunggoné sedulur kuwi nggawé dosa marang kowé sampèk ping pitu sedina lan ping pitu dèkné nang nggonmu njaluk ngapura, sedulur kuwi kudu mbok ngapura.”

### *Bab pengandel*

<sup>5</sup> Para rasul terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, awaké déwé nyuwun ditambahi pengandelé.” <sup>6</sup> Gusti Yésus semaur: “Nèk kowé nduwé pengandel sing gedéné sak wiji sing tyilik déwé, kowé bisa ngomong marang wit anjir iki: ‘Mbedola lan mantyepa nang segara,’ mesti wit mau bakal manut tembungmu.”

### *Kuwajibané slaf*

<sup>7</sup> Gusti Yésus ngomong: “Semunggoné nang tengahmu ènèng sing nduwé slaf sing mbok kongkon ngepluk apa angon wedus, mosok nèk slaf mau mulih sangka pengawéané terus mbok omongi: ‘Kéné ndang mangan!’ <sup>8</sup> Mesti ora ta! Kowé malah bakal ngomong: ‘Manganku ndang ditata! Nganggoa salin resik lan tunggoni enggonku mangan tekan rampungé. Sakwisé kuwi kowé kana mangan.’ <sup>9</sup> Slaf kuwi lak ora usah dielem enggoné manut préntahé sing nduwé omah? <sup>10</sup> Mengkono uga kowé. Nèk kowé wis nglakoni kabèh sing dipréntah, kowé nyebuta: ‘Aku iki namung slaf sing lumrah, namung nglakoni kuwajibanku.’ ”

### *Gusti Yésus maraské wong lara lépra sepuluh*

<sup>11</sup> Dongé Gusti Yésus neruské lakuné nang kuta Yérusalèm, Dèkné ngliwati bawah kompasé distrik Samaria lan distrik Galiléa. <sup>12</sup> Dongé Gusti Yésus mlebu nang sakwijiné désa ènèng wong lara lépra sepuluh marani Dèkné. <sup>13</sup> Wong-wong mau ngadek lan bengok-bengok sangka kadohan ngomong: “Yésus, Guru, mbok awaké déwé dime-lasi!”

<sup>14</sup> Gusti Yésus weruh wong-wong mau terus ngomong: “Pada lungaa, awakmu didudukké marang para imam.”

Sak barengé mlaku wong-wong mau malih waras. <sup>15</sup> Enèng siji weruh nèk wis waras, terus balik karo memuji Gusti Allah nganggo swara banter. <sup>16</sup> Wong mau terus sujut nang ngarepé Gusti Yésus lan maturkesuwun. Kuwi wong Samaritan. <sup>17</sup> Gusti Yésus ngomong: “Apa ora wong sepuluh sing diwaraské? Lah sing sanga nang endi? <sup>18</sup> Apa ora bisa teka maturkesuwun marang Gusti Allah? Kenèng apa kok malah namung wong sing dudu Ju iki sing balik?” <sup>19</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang wong Samaritan mau: “Ngadeka, kana mulih, pengandemu wis maraské kowé!”

### *Tekané Kratoné Allah*

<sup>20</sup> Enèng wong Farisi siji-loro takon marang Gusti Yésus kapan enggoné Gusti Allah miwiti Kratoné. Gusti Yésus ngomong: “Kratoné Gusti Allah kuwi ora diwiwiti nganggo tanda-tanda sing kétok. <sup>21</sup> Wong ora bisa ngomong: ‘Hé, delokké, iki Kratoné Allah!’ Apa: ‘Lah kaé nang kana!’ Awit Kratoné Allah kuwi nang tengahmu.”

<sup>22</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Bakal ènèng waktuné kowé pada kepéngin weruh dinané Anaké Manungsa, senajana namung sedina, nanging ora bisa. <sup>23</sup> Mbésuk bakal ènèng wong sing ngomong marang kowé: ‘Lah kaé nang kana,’ apa, ‘Lah iki nang kéné!’ Kowé aja nggugu terus metu nggolèki. <sup>24</sup> Awit kaya klélapé bledèk sing semlorot nang langit sangka sebelah kéné tekan sebelah

kana, mengkono uga tekané Anaké Manungsa ing dina gedé kuwi. <sup>25</sup> Nanging Dèkné kudu nandang sangsara ndisik lan ditampik karo wong-wong jaman saiki. <sup>26</sup> Mbésuk kahanané ing jaman tekané Anaké Manungsa pada waé karo kahanané ing jamané nabi Noah. <sup>27</sup> Wong-wong pada mangan-ngombé, omah-omah, nganti tekané nabi Noah mlebu nang kapalé lan udané gedé teka lan matèni wong kabèh. <sup>28</sup> Uga kaya dèk jamané Lot. Wong-wong pada mangan-ngombé, adoltuku, nenandur lan nggawé omah. <sup>29</sup> Nanging dongé Lot metu sangka kuta Sodom, ing dina kuwi uga geni lan lirang medun sangka langit ngobong wong kabèh. <sup>30</sup> Kaya mengkono uga mbésuk bakalé kahanané dina tekané Anaké Manungsa.

<sup>31</sup> “Wong sing nang payoné omah ing dina kuwi aja medun mlebu nang omah njikuk barang-barangé. Semono uga wong sing ijik nang kebon, aja pada balik nang omahé. <sup>32</sup> Pada élinga marang apa sing klakon karo bojoné Lot. <sup>33</sup> Sapa sing ngudi nylameté uripé malah bakal kélangan urip sing sejati. Nanging sapa sing kélangan uripé malah bakal nampa urip sejati. <sup>34</sup> Ngandela Aku, ing wengi kuwi wong loro pada turu nang peturon, sing siji bakal kajupuk, sing liyané ditinggal. <sup>35</sup> Wong wédok loro ijik pada nggiling gandum, sing siji bakal dijikuk, sing liyané ditinggal. ( <sup>36</sup> Wong lanang loro ijik pada nang kebon, sing siji bakal dijikuk, sing liyané ditinggal.)”

<sup>37</sup> Para murid terus takon: “Nang endi Gusti?”

Gusti Yésus semaur: “Ngendi ènèng batang, nang kono manuk gagak pada ngrompol.”

# 18

## *Tembung gambar bab rèkter*

### *sing sak karepé*

<sup>1</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngekèki gambar marang para muridé, supaya pada mantep ndedonga tanpa semplak. <sup>2</sup> Gusti Yésus ngomong ngéné: “Nang sakwijiné kuta ènèng rèkter sing ora wedi marang Gusti Allah lan ora perduli marang wong. <sup>3</sup> Nang kuta kono uga ènèng randa sing bolak-balik teka nang nggoné rèkter kuwi njaluk apa beneré, enggoné nduwé karépotan karo wong liya. <sup>4-5</sup> Wis suwi rèkter mau ora gelem ngréwangi. Nanging entèk-entèké rèkter mau nggagas ngéné: ‘Senajan aku ora wedi marang Gusti Allah lan ora perduli marang wong, nanging jalaran randa kuwi teka waé ngrusui aku, apiké prekara iki tak urusané. Dadiné wongé ora bolak-balik teka waé lan mengko entèk-entèké ngamuk aku!’ ”

<sup>6</sup> Gusti Yésus neruské tembungé: “Pada dirungokké tembungé rèkter sing sak karepé kuwi. <sup>7</sup> Nèk umaté Gusti awan-wengi pada njaluk tulong, apa Gusti Allah ora terus bakal ngekèki apa beneré marang umaté? Mosok Dèkné ijik arep ngentèni suwi menèh enggoné nulungi? Mesti ora! <sup>8</sup> Ngandela, Dèkné bakal ndang ngekèki apa beneré. Nanging nèk Anaké Manungsa mbésuk teka, apa nang bumi kéné ijik ènèng wong sing nduwé pengandel?”

*Tembung gambar bab wong Farisi lan wong belasting*

<sup>9</sup> Gusti Yésus terus ngekèki gambar liyané kanggo wong-wong sing nganggep awaké déwé wis apik lan ngepal marang liyané. <sup>10</sup> Tembungé ngéné: “Enèng wong loro mlebu nang Gréja Gedé arep ndonga. Sing siji wong Farisi, sing liyané wong belasting.

<sup>11</sup> “Wong Farisi mau ngadek nang panggonan sing gampang kètók wong lan ndonga ngéné: ‘Duh Allah, aku maturkesuwun marang Kowé, awit aku ora kaya wong liya-liyané sing srakah, ngapusi, laku bédang lan ora kaya wong belasting kuwi. <sup>12</sup> Saben minggu aku pasa ping pindo lan aku pawèh prasepuluhé pametuku.’

<sup>13</sup> “Nanging wong belasting mau ngadek adoh, malah ndangak waé ora wani, namung ngantemi dadané karo sambat: ‘Duh Allah, aku wong dosa, mbok aku dimelasi!’ <sup>14</sup> Ngandela, sak lungané sangka panggonan kono, pandongané wong belasting sing ditampa karo Gusti Allah, ora pandongané wong Farisi. Awit saben wong sing ngunggahké awaké déwé bakal diedunké, nanging wong sing ngedunké awaké déwé bakal diunggahké.”

### *Gusti Yésus mberkahi botyah-botyah*

<sup>15</sup> Wong-wong pada nggawa anak-anaké sing ijik tyilik nang nggoné Gusti Yésus, supaya ditumpangi tangan lan diberkahi. Kadung para murid weruh kuwi terus pada nyenèni wong-wong. <sup>16</sup> Nanging Gusti Yésus nyeluk anak-anak ngomong: “Botyah-botyah kuwi mbok bèn mara nang nggonku. Aja dipenggak, awit Kratoné Gusti Allah kanggo wong sing kaya botyah-botyah

iki. <sup>17</sup> Elinga, wong sing ora manut kaya botyah-botyah tyilik iki ora bisa mlebu ing Kratoné Gusti Allah.”

*Wong sugih angèl mlebu ing Kratoné Gusti Allah*

<sup>18</sup> Enèng sakwijiné pinuntuné wong Ju takon marang Gusti Yésus: “Guru sing apik déwé, apa sing kudu tak lakoni supaya bisa nampa urip langgeng?”

<sup>19</sup> Saurané Gusti Yésus: “Kenèng apa kowé kok ngarani Aku apik? Ora ènèng wong siji waé sing apik, awit sing apik déwé namung Gusti Allah. <sup>20</sup> Kowé mesti wis ngerti angger-anggeré kabèh: aja laku bédang, aja matèni, aja nyolong, aja goroh lan ngajènana marang bapa lan ibumu!”

<sup>21</sup> Wongé semaur: “Angger-angger kuwi kabèh wis tak lakoni kawit tyilik.”

<sup>22</sup> Sakwisé krungu tembung kuwi Gusti Yésus terus ngomong: “Ijik ènèng sak prekara sing kudu mbok lakoni, yakuwi, kabèh sak nduwému diedol lan duwité diedum-edumké marang wong sing ora nduwé lan kowé mesti bakal éntuk banda nang swarga. Sakwisé kuwi terus réné mèlua Aku.”

<sup>23</sup> Kadung krungu tembung kuwi wongé terus sedi, awit dèkné sugih banget.

<sup>24</sup> Gusti Yésus weruh nèk wongé susah banget, mulané terus ngomong: “Pantyèn angèl tenan kanggo wong sugih mlebu Kratoné Gusti Allah!

<sup>25</sup> Luwih gampang unta mlebu bolongané dom tenimbang wong sugih mlebu Kratoné Gusti Allah.”



<sup>26</sup> Wong-wong sing ngrungokké tembungé Gusti Yésus mau terus takon: “Nèk ngono, lah sapa sing bisa slamet?”

<sup>27</sup> Saurané Gusti Yésus: “Apa sing mokal kanggo manungsa ora mokal kanggo Gusti Allah.”

<sup>28</sup> Rasul Pétrus terus ngomong: “Awaké déwé wis ninggal sembarangé awaké déwé lan mèlu Kowé!”

<sup>29-30</sup> Tembungé Gusti Yésus: “Bener! Lan ngandela, saben wong sing ninggal omahé, bojoné, seduluré lan bapa-ibuné, jalaran nglabuhi kratoné Allah, wong kuwi mesti bakal nampa balesan ping pirang-pirang ing jaman saiki lan nampani urip langgeng ing jaman tembé.”

*Gusti Yésus ngomongké ping teluné nèk Dèkné bakal dipatèni*

<sup>31</sup> Gusti Yésus terus nyeluk murid sing rolas didèwèkké terus ngomong: “Pada titènana! Awaké déwé saiki lunga nang Yérusalèm lan kabèh sing wis ditulis karo para nabi bab Anaké Manungsa bakal klakon. <sup>32</sup> Dèkné bakal dielungké marang wong sing dudu bangsa Ju lan bakal diolok-olok, disiya-siya lan diidoni. <sup>33</sup> Dèkné bakal dipetyuti lan dipatèni, nanging ing telung dinané dèkné bakal tangi menèh.”

<sup>34</sup> Nanging para murid ora dunung blas tegesé tembung kuwi mau kabèh, ora ngerti bab apa sing diomong karo Gusti Yésus.

*Gusti Yésus maraské wong lamur*

<sup>35</sup> Dongé Gusti Yésus lakuné wis tyedek karo kuta Yériko ènèng wong lamur ngemis nang pinggir dalan. <sup>36</sup> Kadung wong lamur kuwi krungu

swarané wong okèh liwat kono, dèkné terus takon: “Enèng apa ta?”

<sup>37</sup> Enèng wong semaur: “Yésus sangka Nasarèt liwat kéné!”

<sup>38</sup> Wong lamur mau terus tyeluk-tyeluk: “Yésus, Anaké ratu Daved, aku mbok dimelasi!”

<sup>39</sup> Wong-wong sing nang ngarep kono pada nyenèni kongkon meneng, nanging wong lamur mau malah mundak banter sing tyeluk-tyeluk: “Anaké ratu Daved, aku mbok dimelasi!”

<sup>40</sup> Gusti Yésus terus mandek lan ngongkon nggawa wongé nang nggoné Dèkné. Kadung wongé wis nang ngarepé, Gusti Yésus terus takon: <sup>41</sup> “Aku arep mbok kongkon ngapa?”

Wongé semaur: “Gusti, aku kepéngin weruh!”

<sup>42</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang wongé: “Ya, weruha! Pengandemu sing maraské kowé.”

<sup>43</sup> Sakwat wongé bisa weruh. Wongé terus memuji Gusti Allah lan mèlu Gusti Yésus. Kabèh wong sing weruh lelakon kuwi mau uga pada memuji Gusti Allah.

## 19

### *Gusti Yésus lan Sakéus*

<sup>1</sup> Gusti Yésus terus mlebu nang kuta Yérikó lan mlaku-mlaku nang sak kuta kono. <sup>2</sup> Nang kuta kono ènèng wong sugih jenengé Sakéus, penggedéné wong belasting. <sup>3</sup> Sakéus kepéngin banget weruh Gusti Yésus. Nanging dèkné tyendèk awaké lan jalaran kaling-alingan wong okèh, dèkné ora bisa weruh Gusti Yésus. <sup>4</sup> Mulané Sakéus mblayu ndisiki terus mènèk nang wit anjir, supaya bisa weruh nèk Gusti Yésus liwat kono.

<sup>5</sup> Kadung Gusti Yésus mlaku tekan kono, Dèkné ndelok nduwur nang wité anjir terus ngomong marang Sakéus: “Sakéus, ndang medun! Awit ing dina iki aku arep mampir nang omahmu.”

<sup>6</sup> Sakéus terus gelis-gelis medun lan nampa Gusti Yésus karo bungah. <sup>7</sup> Wong kabèh sing weruh lelakon kuwi mau pada pating kedumel ngomong: “Lo, lah Dèkné kok gelem merdayoh nang omahé wong ala?”

<sup>8</sup> Sakéus terus ngadek lan ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, bandaku sing separo arep tak kèkké kanggo wong sing ora nduwé lan sapa waé sing tau tak apusi bandané bakal tak balèkké ping papat.”

<sup>9</sup> Gusti Yésus ngomong marang Sakéus: “Ing dina iki Gusti Allah nylametké kowé lan brayatmu kabèh. Kowé kuwi uga anak-turunané Bapa Abraham. <sup>10</sup> Awit Anaké Manungsa kuwi tekané nggolèki lan nylametké wong-wong sing ketriwal.”

### *Tembung gambar bab duwit emas*

<sup>11</sup> Saiki Gusti Yésus wis mèh tekan kuta Yérusalèm, mulané okèh wong pada ngira nèk Kratoné Gusti Allah ora suwi menèh bakal kebar ing donya. <sup>12</sup> Mulané Gusti Yésus terus ngekèki gambar marang wong-wong sing pada ngrungokké piwulangé. Tembungé: “Enèng wong gedé lunga nang negara adoh arep ditetepké dadi ratu nang kana. Sakwisé kuwi dèkné arep balik menèh. <sup>13</sup> Sakdurungé budal wong gedé mau nyeluk slafé sepuluh. Saben slaf dipasrahi duwit emas siji. Tembungé: ‘Duwit iki kana dienggo dedagang nganti aku teka menèh.’ <sup>14</sup> Jalaran

rayaté negara kono sengit marang wongé, mulané pada kongkonan nusul, kongkon ngomong: 'Awaké déwé ora gelem dikwasani wong iku.'

<sup>15</sup> "Sakwisé wong gedé mau wis didadèkké ratu, dèkné terus balik nang negarané. Dèkné kepéngin ngerti kepriyé enggoné slafé pada dedagang, mulané pada dityeluk. <sup>16</sup> Slaf sing nomer siji mara ngomong: 'Ratu, aku wis éntuk bati duwit emas sepuluh.' <sup>17</sup> Ratuné ngomong: 'Apik banget, kowé slaf sing apik. Jalaran kowé kenèng dipretyaya karo prekara sing tyilik, saiki kowé tak angkat ngwasani kuta sepuluh.' <sup>18</sup> Slaf sing nomer loro mara ngomong: 'Ratu, karo duwit emas siji sing mbok pasrahké aku, aku éntuk bati duwit emas lima.' <sup>19</sup> Ratuné terus ngomong: 'Apik banget, saiki kowé bakal tak pasrahi ngwasani kuta lima.'

<sup>20</sup> "Slaf sing nomer telu mara ngomong: 'Ratu, lah iki duwitmu, tak bundel nang katyu lan tak simpen. <sup>21</sup> Aku wedi karo kowé, awit aku ngerti nèk kowé wong kereng. Kowé njikuk barang sing dudu wèkmu lan ngunduh sangka tanduran sing kowé ora nandur.' <sup>22</sup> Ratu mau terus ngomong marang slaf kuwi: 'Kowé kuwi slaf sing ala, kowé bakal tak setrap miturut tembungmu déwé. Kowé wis ngerti nèk aku iku wong kereng, sing njikuk apa sing dudu wèkku lan ngunduh tanduran sing aku ora nandur. <sup>23</sup> Nèk ngono tenan, kenèng apa duwit kuwi kok ora mbok dèkèk nang bank, supaya nèk aku balik aku bisa nampa duwitku sak rèntené?'

<sup>24</sup> "Ratuné terus ngomong marang wong sing nang kono: 'Duwité sing nang nggoné slaf kuwi dijikuk lan dikèkké marang slaf sing wis nduwé

duwit emas sepuluh mau.’ <sup>25</sup> Wong-wong mau pada semaur: ‘Ratu, slaf kuwi lak wis nduwé duwit emas sepuluh, ta?’ <sup>26</sup> Saurané ratuné: ‘Pada élinga, sapa sing nduwé bakal ditambahi, nanging sing ora nduwé, barang setitik nduwéné bakal dijikuk. <sup>27</sup> Saiki, digawa mbréné kabèh mungsuhku sing ora seneng nèk aku dadi ratuné. Wong kuwi pada patènana nang ngarepku!’ ”

### *Gusti Yésus diarak mlebu nang*

#### *kuta Yérusalèm*

<sup>28</sup> Sakwisé Gusti Yésus ngomongké kuwi mau kabèh, Dèkné terus budal nang Yérusalèm ndisiki wong-wong. <sup>29</sup> Kadung wis tyedek karo désa Bètfaké lan désa Bétani sing nang gunung Olèf, Gusti Yésus terus ngongkon murid loro kongkon mlaku ndisik. <sup>30</sup> Dèkné ngomong: “Kana mlebu nang désa nang ngarep kuwi. Kowé bakal weruh kimar enom dikentyang. Kimar kuwi durung tau ditumpaki wong. Diutyuli lan digawa mbréné. <sup>31</sup> Nèk ènèng wong takon: ‘Kenèng apa kok mbok utyuli?’ Semaura: ‘Gusti mbutuhké.’ ”

<sup>32</sup> Murid loro sing dikongkon mlaku ndisik mau terus budal. Lan sing diomong karo Gusti Yésus mau tyotyok kabèh. <sup>33</sup> Dongé murid loro mau ijik ngutyuli kimaré, sing nduwé kimar ngluruh: “Lah kenèng apa kok mbok utyuli?”

<sup>34</sup> Murid-muridé terus semaur: “Gusti sing mbutuhké.” <sup>35</sup> Kimaré terus digawa nang nggoné Gusti Yésus. Murid-murid mau terus ngutyuli saliné, terus dilèmèkké nang gezeré kimaré. Gusti

Yésus terus diangkat lan dijagongké nang ki-maré. <sup>36</sup> Sakwisé mlaku, murid-muridé terus pada njèrèng saliné nang dalan sing diliwati.

<sup>37</sup> Kadung wis tyedek karo kuta Yérusalèm, nang dalan sing medun sangka gunung Olèf, murid-muridé Gusti Yésus kabèh terus pada surak-surak karo bungah, memuji jenengé Gusti Allah, jalaran sangka sakkèhé mujijat sing pada weruh.

<sup>38</sup> Wong-wong mau surak-surak ngomong: “Nampaa berkah Ratu sing teka ing Jenengé Gusti! Katentreman nang swarga lan Gusti Allah nang nduwur sing kudu dipuji!”

<sup>39</sup> Wong Farisi siji-loro sing nang tengahé wong okèh kono terus ngomong marang Gusti Yésus: “Guru, mbok murid-murid kuwi dikongkon meneng!”

<sup>40</sup> Nanging Gusti Yésus semaur: “Nèk wong-wong kuwi meneng, watu-watu iki sing bakal surak-surak.”

### *Gusti Yésus nangisi kuta Yérusalèm*

<sup>41</sup> Kadung Gusti Yésus wis tyedek karo Yérusalèm lan weruh kutané, Dèkné mripaté metu eluhé.

<sup>42</sup> Tembungé: “Yérusalèm, kaya ngapa ta apiké semunggoné ing dina iki kowé ngerti apa sing mbok butuhké kanggo katentremanmu. Nanging tekan saiki kowé durung weruh. <sup>43</sup> Bakal teka waktuné mungsuh-mungsuhmu bakal ngleboni kowé, nepung lan nyepit kowé. <sup>44</sup> Mungsuhmu kuwi bakal ngrusak kowé lan rayatmu kabèh nganti rata karo lemah. Watu siji waé ora bakal temumpang nang watu liyané, awit kowé ora

nggatèkké marang tekané Gusti Allah sing arep nylametké kowé!”

### *Gusti Yésus mlebu nang Gréja Gedé*

<sup>45</sup> Gusti Yésus terus mlebu nang Gréja Gedé lan nggurak wong-wong sing dodolan nang kono.

<sup>46</sup> Tembungé: “Nang Kitab Sutyi ènèng tulisan: ‘Omahku kuwi kanggo pamuji,’ nanging panggonan sutyi iki mbok dadèkké rongé maling.”

<sup>47-48</sup> Gusti Yésus saben dina mulang nang Gréja Gedé. Para pengarepé imam, para guru Kitab lan para penuntuné bangsa Ju pada nggolèk akal arep matèni Dèkné, nanging ora bisa apa-apa, awit rayaté seneng ngrungokké piwulangé lan pada ketarik tenan karo Dèkné.

## 20

### *Pitakonan bab pangwasané*

#### *Gusti Yésus*

<sup>1</sup> Ing sakwijiné dina Gusti Yésus mulang lan nggelarké kabar kabungahané Gusti Allah marang wong okèh nang Gréja Gedé. Para pengarepé imam, para guru Kitab lan penuntuné bangsa Ju pada mara. <sup>2</sup> Wong-wong kuwi takon marang Gusti Yésus: “Guru, apa Kowé bisa nduduhké sangka ngendi pangwasamu kanggo nindakké kabèh prekara kuwi? Sapa sing ngekèki pangwasa marang Kowé?”

<sup>3</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Aku uga kepéngin takon marang kowé. Jajal ngomong! <sup>4</sup> Sapa sing ngekèki pangwasa marang Yohanes kanggo mbaptis wong? Gusti Allah apa manungsa?”

<sup>5</sup> Wong-wong terus pada rembukan. Sing siji ngomong marang liyané: “Kepriyé awaké déwé sing nyauri? Nèk awaké déwé ngomong: ‘Sangka Gusti Allah,’ mengko Dèkné bakal ngomong: ‘Lah kenèng apa kowé kok ora pada pretyaya marang Yohanes?’” <sup>6</sup> Nanging nèk awaké déwé ngomong: ‘Sangka manungsa,’ awaké déwé mengko dibandemi watu karo wong okèh iki, awit wong-wong kuwi kabèh nganggep Yohanes nabi.” <sup>7</sup> Dadiné wong-wong mau terus semaur ngéné marang Gusti Yésus: “Awaké déwé ora ngerti.”

<sup>8</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Nèk ngono kowé ya ora tak omongi sapa sing ngekèki pangwasa marang Aku kanggo nindakké kuwi mau kabèh.”

### *Tembung gambar bab wong*

#### *nyéwa kebon*

<sup>9</sup> Gusti Yésus ngekèki gambar marang wong-wong mau, uniné: “Enèng wong nduwé kebon dreif. Keboné diséwakké marang wong tani. Sing nduwé kebon terus lunga adoh lan manggon nang kana sampèk suwi. <sup>10</sup> Kadung wis wayahé ngunduh, sing nduwé kebon ngongkon slafé marani wong-wong sing pada nggarap keboné, kongkon njaluk bagéané sangka pametuné. Nanging wong sing dikongkon mau dipentungi karo wong sing nggarap keboné, terus dikongkon balik tanpa nggawa apa-apa. <sup>11</sup> Wong sing nduwé kebon terus ngongkon slaf liyané, nanging slaf iki uga dipentungi lan diolok-olok karo sing nggarap kebon, terus dikongkon balik tanpa nggawa apa-apa. <sup>12</sup> Sing nduwé kebon terus ngongkon slaf menèh, kaping teluné. Nanging kongkonan kuwi



uga dipentungi terus dibuwang nang sak njabané kebon. <sup>13</sup> Entèk-entèké sing nduwé kebon mikir: ‘Saiki apiké kepriyé? Aku tak ngongkon anakku déwé waé, anak sing tak trésnani. Menawa wong-wong kuwi ngajèni marang anakku.’ <sup>14</sup> Nanging kadung para penggarap kebon mau weruh anaké sing nduwé kebon teka, terus pada rembukan ngéné: ‘Anaké sing nduwé kebon iki énaké dipatèni waé supaya awaké déwé éntuk warisané.’ <sup>15</sup> Wong-wong kuwi terus nyèrèt anaké sing nduwé kebon nang sak njabané kebon terus dipatèni.”

Gusti Yésus terus takon marang wong-wong sing pada ngrungokké: “Saiki para penggarap kebon mau bakal dikapakké karo sing nduwé kebon? <sup>16</sup> Wis mesti nèk wong sing nduwé kebon dreif bakal teka lan matèni para penggarap lan keboné bakal diséwakké marang wong liya.”

Kadung krungu tembungé Gusti Yésus mau, wong sing ngrungokké terus ngomong: “Iku ora bakal klakon!”

<sup>17</sup> Gusti Yésus nyawang wong-wong mau terus ngomong: “Nèk ngono, apa ta tegesé ayat iki: ‘Watu sing ditampik karo wong sing tukang ngagawé omah, awit dianggep ora ènèng gunané, yakuwi jebul watu sing apik déwé.’

<sup>18</sup> Sapa sing tiba nang watu kuwi bakal ajur-mumur lan sapa sing ketiban watu kuwi bakal remuk.”

*Pitakon bab mbayar belasting*

<sup>19</sup> Para guru Kitab lan para pengarepé imam ngerti nèk gambar kuwi kanggo dèkné kabèh, mulané pada kepéngin nyekel Gusti Yésus ing waktu kuwi, nanging pada wedi karo wong okèh. <sup>20</sup> Kekarepané mau terus diundurké ndisik, ngentèni waktu sing pener. Wong-wong kuwi terus pada kongkonan wong siji-loro sing dibayar, kongkon étok-étoké wong apik sing ngetokké pitakonan-pitakonan marang Gusti Yésus, tujuané namung kanggo ngenèng Dèkné. Dadiné nèk Gusti Yésus ngetokké tembung sing klèru, wong-wong nduwé jalaran kanggo nyekel Dèkné lan masrahké Dèkné marang gramangé. <sup>21</sup> Wong-wong kongkonan mau terus ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Guru, awaké déwé ngerti nèk sembarang sing mbok wulangké lan mbok gelarké kuwi bener kabèh. Awaké déwé uga ngerti nèk Kowé ora wedi marang sapa-sapa, nanging namung nggelarké apa kekarepané Gusti Allah. <sup>22</sup> Saiki awaké déwé kepéngin ngerti bab iki: manut agamané awaké déwé iki mbayar belasting marang ratuné éntuk apa ora?”

<sup>23</sup> Gusti Yésus ngerti nèk wong-wong kuwi nduwé tujuan sing ora apik, mulané Dèkné ngomong: <sup>24</sup> “Ndelok, Aku kepéngin weruh duwit pérak kéné. Kuwi ènèng gambaré sapa lan ènèng tulisané apa?”

Wong-wong terus semaur: “Gambaré lan tulisané ratuné!” <sup>25</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Nèk ngono, kèkna marang ratuné apa sing wèké ratuné lan kèkna marang Gusti Allah apa sing wèké Gusti Allah.” <sup>26</sup> Mengkono kuwi kétok nèk

wong-wong kongkonan kuwi ora bisa ngenèng Gusti Yésus nang ngarepé wong okèh. Wong-wong pada nggumun lan ora wani ngomong apa-apa.

*Pitakon bab tanginé wong mati*

<sup>27</sup> Enèng wong Saduki siji-loro mara nang nggoné Gusti Yésus. Wong Saduki kuwi ora pretyaya nèk wong mati bakal tangi menèh. <sup>28</sup> Wong-wong iki takon marang Gusti Yésus: “Guru, nabi Moses wis ngekèki wèt marang awaké déwé kabèh ngéné: ‘Nèk ènèng wong lanang mati ninggal bojo tanpa nduwé anak, seduluré lanang kudu ngepèk randa sing ditinggal mati kuwi. Tujuané supaya nukulké turunan kanggo seduluré sing mati.’” <sup>29</sup> Saiki ènèng sedulur pitu. Sing mbarep kawin, nanging terus mati tanpa ninggal anak. <sup>30</sup> Randané terus diepèk karo adiké sing nomer loro. Dèkné uga mati. <sup>31</sup> Terus diepèk karo sing nomer telu. Mengkono kuwi mbok randané sampèk wis diepèk karo sedulur pitu kabèh, nanging pada mati tanpa ninggal anak. <sup>32</sup> Entèk-entèké randané ya mati pisan. <sup>33</sup> Lah mbésuk nèk wong mati pada tangi, wong wédok kuwi dadi bojoné sing endi? Awit wong lanang pitu kuwi kabèh wis tau dadi bojoné wong wédok kuwi?”

<sup>34</sup> Gusti Yésus terus semaur: “Ing donya kéné wong lanang lan wédok pada kawin. <sup>35</sup> Nanging wong lanang lan wédok sing kaanggep pantes ditangèkké sangka pati lan urip ing jaman kelanggengan kuwi ora pada kawinan. <sup>36</sup> Bakalé kaya mulékat, awit ora pada mati menèh. Wong-wong kuwi pada dadi anaké Gusti Allah, awit wis pada ditangèkké sangka pati. <sup>37</sup> Nabi Moses

déwé ngomongké kanti tyeta nèk wong mati bakal ditangèkké menèh. Nang tulisan sing ngomongké bab grumbul eri sing murup dèkné ngarani Gusti Allah: Gusti Allahé Abraham, Isak lan Yakub. <sup>38</sup> Gusti Allah kuwi dudu Gusti Allahé wong mati, nanging Gusti Allahé wong urip. Awit kanggo Gusti Allah wong-wong kuwi kabèh urip.”

<sup>39</sup> Enèng guru Kitab siji-loro sing ngomong: “Tembungmu kuwi pantyèn bener tenan, Guru.”

<sup>40</sup> Wong-wong mau wis ora wani takon apa-apa menèh marang Gusti Yésus.

### *Pitakon bab Kristus*

<sup>41</sup> Gusti Yésus terus takon marang wong-wong mau: “Lah kepriyé kok wong bisa ngarani Kristus kuwi turunané ratu Daved? <sup>42-43</sup> Lah mangka ratu Daved déwé nang kitab Masmur ngomong ngéné: ‘Gusti Allah ngomong marang Gustiku: Kowé njagonga nang tengenku, nganti tekan waktuné mungsuhmu pada tak telukké marang kowé.’

<sup>44</sup> Nèk ratu Daved nyebut Dèkné nganggo tembung Gusti, lah kepriyé Kristus kok uga dadi turunané?”

### *Gusti Yésus ngomongi supaya pada ngati-ati karo para guru Kitab*

<sup>45</sup> Dongé wong kabèh ijik ngrungokké marang Dèkné, Gusti Yésus ngomong marang murid-muridé: <sup>46</sup> “Pada sing ati-ati karo para guru Kitab. Wong-wong kuwi pada seneng nganggo salin dawa, seneng dibagèkké karo wong-wong nang pasar. Nèk nang sinaguk apa nang pésta senengé milih jagongan sing kajèn. <sup>47</sup> Nanging wong-wong iki pada ngrampas omahé randa-randa lan kanggo mamèrké apiké pada ndedonga

sampèk suwi banget. Wong-wong kuwi mesti bakal disetrap sing abot tenan.”

## 21

### *Pawèhé mbok randa*

<sup>1</sup> Nang Gréja Gedé kono Gusti Yésus weruh wong sugih-sugih pada nglebokké duwit nang wadah duwit pawèh. <sup>2</sup> Dèkné uga weruh ènèng mbok randa miskin nglebokké pawèhé duwit rètyèh loro sing tyilik banget ajiné. <sup>3</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Dititèni! Mbok randa miskin kuwi pawèhé luwih okèh tenimbang wong-wong liyané. <sup>4</sup> Awit wong liya-liyané kuwi enggoné pawèh njikuk sangka kalubèrané kasugihané. Nanging mbok randa miskin pawèh duwit kabèh sak nduwéné, sing dibutuhké kanggo ngrumat uripé déwé.”

### *Gusti Yésus mlambanghi nèk*

### *Gréja Gedé bakal dirusak*

<sup>5</sup> Enèng wong siji-loro pada omong-omongan bab apiké Gréja Gedé, enggoné diapik-apikké nganggo watu-watu sing apik banget lan uga barang werna-werna sing disumbangké marang Gusti Allah. <sup>6</sup> Nanging Gusti Yésus ngomong: “Mbésuk bakal klakon, kabèh sing mbok sawang kuwi bakal ambruk, ora ènèng watu sing bakal temumpang nang watu liyané.”

### *Kasangsaran lan panyiya-nyiya*

<sup>7</sup> Wong-wong mau takon marang Gusti Yésus: “Guru, kapan prekara sing mbok omong kuwi

klakon? Lah apa tandané sing nduduhké nèk prekara kuwi bakal teka?”

<sup>8</sup> Gusti Yésus semaur: “Kowé pada sing awas, aja sampèk kenèng disasarké wong. Awit okèh wong sing bakal teka nganggo Jenengku. Wong-wong mau bakal ngomong: ‘Aku iki Kristus!’ lan ‘Saiki wis tekan wantyiné!’ Aja pada nggugu! <sup>9</sup> Kowé aja pada kagèt nèk krungu kabar bab peperangan lan pembruntakan. Awit kuwi kabèh wis pantyèn kudu klakon ndisik. Nanging kuwi durung entèk-entèkané jaman.”

<sup>10</sup> Gusti Yésus terus neruské tembungé: “Bangsa-bangsa bakal pada peperangan, negara sing siji bakal nglawan negara sing liyané. <sup>11</sup> Nang endi-endi bakal ènèng lindu sing nggegirisi, kurang pangan lan lelara, saiki nang kéné, sésuk nang kana. Uga bakal ènèng prekara-prekara sing nggegirisi lan sangka langit bakal ènèng tanda-tanda sing nggumunké. <sup>12</sup> Nanging sakdurungé kabèh kuwi klakon, kowé bakal dityekel lan dipilara. Kowé bakal dikrutu nang sinaguk lan dilebokké nang setrapan. Kowé bakal digawa nang ngarepé para ratu lan para pangwasa, jalaran kowé nglabuhi Aku. <sup>13</sup> Kuwi kelunggaran kanggo kowé ngetokké paseksimu bab Aku. <sup>14</sup> Aja pada bingung sakdurungé bab kepriyé enggonmu kudu nanduki kanggo mbélani awakmu déwé. Pada élinga tenan bab kuwi. <sup>15</sup> Awit Aku déwé sing bakal ngekèki tembung lan kapinteran marang kowé, marakké mungsuhmu ora bakal bisa ngendek apa mbantah marang apa sing mbok omong. <sup>16</sup> Kowé bakal dielungké karo bapa-ibumu, karo

sedulur-sedulurmu lan kantya-kantyanmu. Kowé bakal ènèng sing dipatèni uga. <sup>17</sup> Kowé bakal disengiti karo wong kabèh, jalaran kowé nglabuhi Aku. <sup>18</sup> Nanging rambutmu sakeler waé ora bakal ènèng sing kalong. <sup>19</sup> Nèk kowé mantep pretyaya terus, kowé bakal slamet.”

### *Gusti Yésus ngomongké bab rusaké kuta Yérusalèm*

<sup>20</sup> Gusti Yésus neruské tembungé: “Nèk kowé weruh kuta Yérusalèm dikupeng karo soldat, pada ngertia, ora suwi menèh kuta kuwi bakal dirusak. <sup>21</sup> Ing waktu kuwi wong-wong nang bawah Yudéa pada lungaa nang pegunungan. Wong-wong sing nang kuta pada metua sangka kuta lan wong-wong sing nang njabané kuta aja pada mlebu nang kuta. <sup>22</sup> Awit ing dina-dina kuwi Gusti Allah bakal netepké setrapané lan sembarang sing wis ketulis nang Kitab Sutyi bakal klakon. <sup>23</sup> Melaské tenan wong wédok sing meteng lan sing nduwé bayi. Awit negara iki bakal ngalami kasusahan gedé, jalaran Gusti Allah bakal nyetrap bangsa iki. <sup>24</sup> Enèng wong sing bakal dipatèni karo pedang lan ènèng uga sing dadi setrapan diboyong nang negara-negara liya. Wong-wong sing ora kenal marang Gusti Allah bakal ngidek-idek kuta Yérusalèm, nganti tekané waktuné sing wis ditetepké karo Gusti Allah kanggo bangsa kuwi.”

### *Tekané Anaké Manungsa*

<sup>25</sup> Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Mbésuk bakal ènèng tanda-tanda sing kétok nang srengéngé, mbulan lan lintang-lintang. Nang bumi bangsa-bangsa bakal pada bingung, jalaran

sangka gemlegeré segara lan ombaké sing medèni. <sup>26</sup> Okèh wong bakal setengah mati wediné nèk pada mikir prekara-prekara sing bakal klakon nang jagat. Awit kekuwatan-kekuwatan sing nata lakuné jagat bakal utyul. <sup>27</sup> Ing waktu kuwi wong-wong bakal weruh Anaké Manungsa teka nang méga nganggo kamulyan lan pangwasa gedé. <sup>28</sup> Nèk kabèh kuwi molai klakon, pada ngadeka lan nyawanga nduwur, awit ora suwi menèh kowé bakal pada keluwaran.”

### *Piwulang sangka wit anjir*

<sup>29</sup> Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné: “Pada titènana wit anjir lan wit apa waé. <sup>30</sup> Nèk wité wis semi, kowé ngerti nèk wis nyedeki wayah panas. <sup>31</sup> Mengkono uga, nèk kowé weruh prekara-prekara sing tak omong mau klakon, pada ngertia nèk Kratoné Gusti Allah wis tyedek.

<sup>32</sup> “Pada ngandela! Wong-wong sing urip ing jaman iki bakal pada menangi prekara-prekara kuwi mau kabèh klakon. <sup>33</sup> Langit lan bumi bakal ilang, nanging tembungku bakal tetep terus slawas-lawasé.”

### *Bab ati-ati*

<sup>34</sup> Gusti Yésus ngomong: “Jaganen awakmu déwé! Aja sampèk kowé namung mikirké bab sukak-sukak, mangan énak lan ombèn-ombèn waé. Lan aja kokèhan mikirké bab kabutuhané urip, mengko kadung dinané Gusti teka dadakan, kowé durung tata-tata. <sup>35</sup> Awit tekané dina kuwi kaya kala kanggo njiret wong sak jagat kabèh. <sup>36</sup> Pada sing melèk lan pada tetep ndedongaa, supaya kowé dikèki kekuwatan bisa ngliwati kabèh sing



bakal klakon kanti slamet lan bisa mara nang ngarepé Anaké Manungsa.”

<sup>37</sup> Gusti Yésus saben awan mulang nang Gréja Gedé, mbenginé munggah nang gunung Olèf nang sak njabané kuta. <sup>38</sup> Saben ésuk wong kabèh pada teka nang Gréja Gedé, pada ngrungokké piwulangé Gusti Yésus.

## 22

### *Rantyanan arep matèni Gusti Yésus*

<sup>1</sup> Saiki wis tyedek karo wayahé riyaya Pésta Roti Tanpa Ragi, sing diarani Paskah. <sup>2</sup> Para pengarepé imam lan para guru Kitab pada nggolèk akal arep matèni Gusti Yésus, awit wong-wong kuwi pada wedi karo rayaté.

### *Yudas gelem nyekelké Gusti Yésus*

<sup>3</sup> Sétan ngleboni Yudas Iskariot, sakwijiné rasul sangka rasul rolas. <sup>4</sup> Yudas terus marani para pengarepé imam lan para kumendané sekaut sing jaga Gréja Gedé, arep ngrembuk kepriyé enggoné dèkné nyekelké Gusti Yésus kanggo wong-wong kuwi. <sup>5</sup> Para pengarepé imam lan para kumendané sekaut mau pada bungah banget lan janji arep ngekèki duwit marang Yudas. <sup>6</sup> Yudas setuju lan wiwit waktu kuwi dèkné nggolèk akal enggoné arep nyekel Gusti Yésus kanggo wong-wong kuwi, tanpa wong okèh weruh.

### *Tyetyawisan Paskah*

<sup>7</sup> Saiki wis tekan dinané riyaya Pésta Roti Tanpa Ragi, yakuwi dinané wong-wong pada mbelèh tyempé kanggo riyaya Paskah. <sup>8</sup> Gusti Yésus

ngongkon rasul Pétrus lan Yohanes, tembungé ngéné: “Kana pada tata-tata nyawiské kaperluané Paskah sing bakal dipangan awaké déwé.”

<sup>9</sup> Saurané rasul Pétrus lan Yohanes: “Lah karepé Gusti arep mangan Paskah nang endi?”

<sup>10</sup> Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Run-gokké! Nèk kowé mlebu nang kuta Yérusalèm, kowé bakal kepetuk karo wong sing nggawa kendi isi banyu. Wong kuwi dietutké tekan omah sing dileboni. <sup>11</sup> Kowé terus ngomong marang sing nduwé omah: ‘Guru takon, Dèkné lan para muridé kudu mangan Paskah nang endi?’ <sup>12</sup> Sing nduwé omah bakal nduduhké kamar gedé nang nduwur sing wis pepak ènèng sembarangé. Pada tyawisna kaperluané Paskah kabèh nang kono.”

<sup>13</sup> Murid loro mau budal lan sembarang keturutan kaya sing diomong karo Gusti Yésus, terus pada nyawiské kaperluané Paskah nang kono.

### *Pésta Sutyi*

<sup>14</sup> Kadung wis tekan wayahé mangan Paskah, Gusti Yésus terus njagong bebarengan karo para rasulé. <sup>15</sup> Dèkné terus ngomong ngéné marang para rasul mau: “Aku kepéngin tenan mangan Paskah iki bebarengan karo kowé, sakdurungé Aku nandang sangsara. <sup>16</sup> Awit pada ngertia! Aku bakal ora mangan Paskah menèh, nganti tegesé Paskah iki keturutan ing Kratoné Gusti Allah.”

<sup>17</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngangkat mangkoké ombèn terus maturkesuwun marang Gusti Allah. Gusti Yésus terus ngomong marang para rasul: “Mangkok iki tampanana lan pada ngombéa. <sup>18</sup> Awit kowé tak omongi, wiwit saiki

iki Aku bakal ora ngombé anggur menèh, nganti tekané Kratoné Gusti Allah.”

<sup>19</sup> Sakwisé ngono Gusti Yésus terus njikuk roti terus maturkesuwun marang Gusti Allah. Rotiné terus dityuwil-tyuwil terus dikèkké marang para rasul karo ngomong: “Roti iki badanku sing dikèkké kanggo kowé. Iki tindakké kanggo pengéling-éling marang Aku.” <sup>20</sup> Semono uga, sakwisé mangan, Dèkné terus ngekèkké mangkoké ombèn marang para rasul karo ngomong: “Mangkok iki prejanjiané Gusti Allah sing anyar, sing ditetepké nganggo getihku, yakuwi getih sing tumètès kanggo kowé.

<sup>21</sup> “Nanging pada dirungokké! Wong sing arep nyekel Aku saiki nang kéné, njagong sak méja karo Aku! <sup>22</sup> Anaké Manungsa pantyèn kudu mati, kaya sing wis dikarepké karo Gusti Allah, nanging tyilaka tenan wong sing nyekel Dèkné kanggo mungsuhé.”

<sup>23</sup> Para rasul terus pada takon marang sakpada-pada, sapa sing arep nyekel Gusti Yésus.

### *Sapa sing gedé déwé*

<sup>24</sup> Para murid pada èngkèl-èngkèlan bab sapa sing dianggep gedé déwé. <sup>25</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang para murid mau: “Ratu-ratu ing donya kéné pada ngerèh rayaté lan para pangwasa mau diarani ‘Pembélané rayat.’ <sup>26</sup> Nanging kowé aja kaya ngono. Malah walikané: wong sing gedé déwé nang tengahmu kudu dadi sing tyilik déwé lan sing dadi pengarep kuwi kudu dadi kaya peladèn. <sup>27</sup> Sapa sing luwih kajèn: sing njagong mangan apa sing ngladèni dèkné? Mesti sing

njagong mangan ta? Nanging nang tengahmu Aku iki kaya peladèn.

<sup>28</sup> “Sakjeroné Aku nandang susah kowé slawasé tyampur karo Aku. <sup>29</sup> Kaya enggoné Bapakku wis ngekèki pangwasa marang Aku nindakké kratoné, mengkono uga kowé bakal tak kèki pangwasa nindakké kratonku. <sup>30</sup> Kowé bakal mèlu mangan lan ngombé karo Aku ing kratonku lan kowé bakal pada njagong nang damparé kraton mau, ngrutu bangsa Israèl turunan rolas.”

*Gusti Yésus mlambangé nèk rasul Pétrus bakal nyélaki Dèkné*

<sup>31</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang Simon: “Simon, Simon! Sétan dililani karo Gusti Allah njajal pretyayamu sak kabèhé, kaya wong tani ngayaki gandumé, dipisah sangka rambuté. <sup>32</sup> Nanging kowé wis tak dongaké, supaya pretyayamu ora nganti semplak. Lah nèk kowé wis ngakoni salahmu lan balik menèh, kowé kudu gentèn nguwatké pengandelé sedulur-sedulurmu.”

<sup>33</sup> Saurané rasul Pétrus: “Gusti, aku saguh disetrap lan mati bareng karo Kowé!”

<sup>34</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Pétrus, ngandela! Ing dina iki, sakdurungé jago kluruk, kowé bakal ngomong ping telu, nèk kowé ora kenal marang Aku.”

*Bab dompèt, kantong lan pedang*

<sup>35</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang para muridé: “Dèk mbiyèn dongé kowé tak kongkon budal kaé, kowé ora tak lilani nggawa dompèt

isi duwit, kantong lan sepatu. Apa kowé pada kekurangan apa-apa? Lak ora ta?”

Saurané para murid: “Ora Gusti, awaké déwé ora kekurangan apa-apa!”

<sup>36</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Nanging saiki, sing nduwé dompèt lan kantong kudu digawa; sing ora nduwé pedang kudu ngedol jasé kanggo tuku pedang. <sup>37</sup> Awit, pretyayaa! Tulisan nang Kitab sing uniné: ‘Dèkné bakal dianggep wong ala,’ bakal klakon karo awakku. Lan apa sing ketulis kuwi saiki klakon tenan.”

<sup>38</sup> Para murid terus semaur: “Gusti, lah iki ènèng pedang loro.”

Gusti Yésus ngomong: “Wis tyukup!”

### *Gusti Yésus ndedonga nang*

#### *gunung Olèf*

<sup>39</sup> Gusti Yésus terus metu sangka kuta Yérusalèm lan kaya lumrahé Dèkné munggah nang gunung Olèf. Para murid pada mèlu. <sup>40</sup> Kadung wis tekan nggoné, Gusti Yésus ngomong: “Pada ndedongaa supaya ora kenèng panggoda.”

<sup>41</sup> Gusti Yésus terus mlaku rada adoh sangka kono, kira-kira adohé sak balangan watu. <sup>42</sup> Dèkné terus sedeku ndonga ngomong: “Duh Bapakku, nèk Kowé gelem, mbok kasangsaan iki disingkirké sangka Aku! Nanging, aja sampèk kekarepanku, nanging kekarepanmu sing kudu keturutan.” ( <sup>43</sup> Terus ènèng mulékat sangka swarga ngétok marang Gusti Yésus lan nguwatké Dèkné. <sup>44</sup> Gusti Yésus jan wedi banget, mulané terus tambah tenanan sing ndedonga. Kringeté sampèk kaya getih tumètès nang lemah.)

<sup>45</sup> Kadung wis rampung enggoné ndedonga, Gusti Yésus terus marani murid-muridé. Murid-murid mau ketemu ijik pada turu, sangking sediné. <sup>46</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada turu? Pada tangia lan ndedongaa, supaya ora kenèng panggoda.”

### *Gusti Yésus dityekel*

<sup>47</sup> Dongé Gusti Yésus ijik ngomong karo murid-muridé, terus ènèng wong sak rombongan teka. Wong-wong kuwi digawa karo Yudas. Yudas terus marani Gusti Yésus arep ngambung Dèkné. <sup>48</sup> Nanging Gusti Yésus ngomong: “Yudas, apa enggonmu nyekel Anaké Manungsa nganggo ambung iki?”

<sup>49</sup> Kadung murid-muridé Gusti Yésus weruh lelakon kuwi terus ngomong: “Gusti, apa éntuk diantem karo pedang waé?” <sup>50</sup> Sakwijiné murid terus nyabet slafé Imam Gedé karo pedang, sampèk kupingé sing tengen tyepol.

<sup>51</sup> Nanging Gusti Yésus ngomong: “Wis, seméné waé!” Kupingé wongé terus didemèk, terus bisa waras menèh.

<sup>52</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang para pengarepé imam lan para kumandané sekauté Gréja Gedé lan para penuntuné bangsa Ju sing pada teka nang kono arep nyekel Dèkné: “Apa Aku iki mbok kira wong nakal, kok arep nyekel Aku nganggo pedang lan pentung?” <sup>53</sup> Apa Aku saben dina ora nang Gréja Gedé karo kowé. Kenèng apa Aku kok ora mbok tyekel nang kono? Nanging pantyèn wis tekan waktumu lan waktuné pangwasané pepeteng tumandang.”

### *Rasul Pétrus nyélaki Gusti Yésus*

<sup>54</sup> Sakwisé Gusti Yésus dityekel, Dèkné terus digawa nang omahé Imam Gedé. Rasul Pétrus ngetutké sangka kadohan. <sup>55</sup> Wong-wong pada nggawé bediyang nang tengahé latar kono terus pada njagong ngubengi bediyangé. Rasul Pétrus terus mèlu njagong nang kono. <sup>56</sup> Sakwijiné slaf wédok weruh rasul Pétrus nang padangé geni, terus ngematké dèkné karo ngomong: “Wong kuwi uga mèlu Yésus!”

<sup>57</sup> Nanging rasul Pétrus sélak ngomong: “Aku ora kenal blas karo wong kuwi!”

<sup>58</sup> Ora let suwi ènèng wong liyané weruh rasul Pétrus terus ngomong: “Kowé uga muridé Yésus!”

Nanging rasul Pétrus semaur: “Ora, dudu aku!”

<sup>59</sup> Kira-kira let sak jam ènèng wong liyané menèh sing ngomong banter: “Pantyèn wong kuwi muridé Yésus, awit dèkné ya wong Galiléa!”

<sup>60</sup> Nanging rasul Pétrus semaur: “Kowé ngomong apa kuwi? Aku ora ngerti apa sing mbok omong kuwi!”

Rasul Pétrus durung sampèk rampung sing ngomong kuwi, kok terus ènèng jago kluruk.

<sup>61</sup> Gusti Yésus terus nolèh lan ndelokké rasul Pétrus. Rasul Pétrus terus kélingan marang tembungé Gusti: “Ing dina iki, sakdurungé jago kluruk, kowé bakal nyélaki Aku ping telu.” <sup>62</sup> Rasul Pétrus terus metu sangka kono karo nangis kelara-lara.

### *Gusti Yésus digawé sembrana*

<sup>63</sup> Wong-wong sing nyekel Gusti Yésus terus pada moyoki lan nggebuki Dèkné. <sup>64</sup> Mripaté ditutupi terus dikeplaki lan ditakoni: “Jaréné kowé

nabi, bedèken sapa sing ngeplaki Kowé?” <sup>65</sup> Wong-wong sing njaga kuwi pada moyoki Gusti Yésus nganggo tembung liya-liyané menèh.

### *Gusti Yésus nang ngarepé*

#### *Kruton Agama*

<sup>66</sup> Ing ésuké para pengarepé wong Ju, para pengarepé imam lan para guru Kitab pada nglumpuk. Gusti Yésus terus digawa nang ngarepé Kruton Agama. <sup>67</sup> Wong-wong terus takon marang Gusti Yésus ngomong: “Apa kowé kuwi Kristus tenan!”

Gusti Yésus semaur: “Senajan Aku ngomong, kowé ya ora bakal ngandel. <sup>68</sup> Senajan Aku takona apa-apa, kowé ya ora bakal pada mangsuli. <sup>69</sup> Nanging saiki Anaké Manungsa bakal njagong nang tengené Gusti Allah sing kwasa déwé.”

<sup>70</sup> Wong-wong terus takon: “Dadiné Kowé Anaké Gusti Allah?”

Gusti Yésus semaur: “Kowé déwé sing ngomong ngono!”

<sup>71</sup> Wong-wong terus ngomong: “Awaké déwé wis ora mbutuhké seksi menèh. Awaké déwé wis krungu sangka tembungé Dèkné déwé.”

## 23

### *Gusti Yésus nang ngarepé gramang Pilatus*

<sup>1</sup> Wong kabèh mau terus pada ngadek lan nggawa Gusti Yésus nang ngarepé gramang Pilatus.

<sup>2</sup> Nang kono wong-wong pada nyalahké Dèkné, ngomong: “Awaké déwé wis ngerti nèk wong iki nyasarké rayat. Dèkné ngojok-ojoki wong supaya



ora mbayar belasting marang ratuné, awit Dèkné déwé ngakuné Kristus, ratu.”

<sup>3</sup> Gramang Pilatus terus takon marang Gusti Yésus: “Apa kowé kuwi ratuné bangsa Ju?”

Gusti Yésus semaur: “Bener, pantyèn mengkonon!”

<sup>4</sup> Gramang Pilatus terus ngomong marang para pengarepé imam lan wong okèh sing nang kono: “Nèk manut pinemuku wong iki ora salah apa-apa.”

<sup>5</sup> Nanging wong-wong ngetyek waé ngomong: “Wong iki mulangi wong-wong kongkon pada mbruntak, molai nang bawah Galiléa terus nang sak Yudéa lan saiki sampèk tekan kéné.”

### *Gusti Yésus nang ngarepé*

#### *ratu Hérodès*

<sup>6</sup> Kadung gramang Pilatus krungu omongé wong-wong mau, dèkné terus takon: “Apa wong iki tekané sangka Galiléa?” <sup>7</sup> Bareng krungu nèk Gusti Yésus kuwi sangka panggonan pengurusané ratu Hérodès, dèkné terus ngongkon nggawa Gusti Yésus nang nggoné ratu Hérodès, sing ing waktu kuwi ndilalahé nang kuta Yérusalèm. <sup>8</sup> Kadung ratu Hérodès weruh Gusti Yésus, dèkné bungah banget, awit wis suwi krungu bab Dèkné, mulané kepéngin weruh déwé. Malah dèkné ngarep-arep bisaa weruh Gusti Yésus nindakké mujijat. <sup>9</sup> Mulané ratu Hérodès ngetokké pitakonan pirang-pirang marang Gusti Yésus, nanging Dèkné ora gelem semaur apa-apa. <sup>10</sup> Para pengarepé imam lan para guru Kitab uga nang kono lan pada nyalahké Gusti Yésus nganggo prekara-prekara

sing abot. <sup>11</sup> Gusti Yésus digawé sembrana karo ratu Hérodès lan para soldat. Dèkné terus dienggoni penganggoné ratu terus digawa balik menèh nang ngarepé gramang Pilatus. <sup>12</sup> Wiwit dina iku ratu Hérodès lan gramang Pilatus pada kekantyan menèh, mauné memungsuhan.

### *Gusti Yésus nampa setrapan pati*

<sup>13</sup> Gramang Pilatus terus ngumpulké para pengarepé imam, para penuntun lan uga rayaté. <sup>14</sup> Dèkné terus ngomong marang wong-wong: “Kowé nggawa wong iki nang nggonku lan kowé ngomong nèk wong iki nyasarké rayat. Wongé wis tak takoni nang ngarepmu, nanging aku ora nemu salah blas sing mbok omongké. <sup>15</sup> Uga ratu Hérodès ora nemu salah apa-apa, awit dèkné ngongkon nggawa Yésus balik nang nggonku menèh. Wong iki ora nglakoni salah apa-apa sing marakké Dèkné kudu dikèki setrapan pati. <sup>16</sup> Mulané wongé arep tak kongkon metyuti waé terus tak etyulké.” (<sup>17</sup>Wis dadi adat, saben riyaya Paskah gramang Pilatus ngetokké setrapan siji, manut penjaluké rayat.)

<sup>18</sup> Wong okèh sing nang kono pada bengok-bengok: “Wong iku dipatèni! Barabas dietokké.” <sup>19</sup> Barabas kuwi disetrap, jalaran dèkné mbruntak nang kuta lan matèni wong.

<sup>20</sup> Jalaran gramang Pilatus kepéngin ngetokké Gusti Yésus, mulané dèkné ngomong sepisan menèh marang wong okèh mau. <sup>21</sup> Nanging wong-wong pada bengok-bengok ngomong: “Dipentèng waé! Dipentèng!”

<sup>22</sup> Gramang Pilatus sampèk ngomong ping teluné marang wong okèh mau, tembungé: “Nanging wong iki salahé apa? Aku ora nemu salahé wong iki sing marakké kudu dipatèni. Wong iki arep tak kongkon metyuti waé terus tak etyulké.”

<sup>23</sup> Nanging wong-wong malah tambah bengok-bengok sak kuwaté, ngomong nèk Gusti Yésus kudu dipentèng. Entèk-entèké wong okèh mau menang. <sup>24</sup> Gramang Pilatus terus nggawé putusan ngekèki setrapan pati marang Gusti Yésus, manut karepé wong okèh mau. <sup>25</sup> Barabas, sing disetrap jalaran nglakoni pembruntakan lan matèni wong, dietokké, manut karepé wong-wong. Gramang Pilatus terus masrahké Gusti Yésus marang wong okèh mau, supaya pada nglakoni apa karepé.

### *Gusti Yésus dipentèng*

<sup>26</sup> Gusti Yésus terus digawa metu sangka kuta Yérusalèm. Nang dalan kepetuk wong sing jenengé Simon, sangka kuta Siréné, arep mlebu kuta. Simon dityeluk lan dipeksa kongkon manggul kayu pentèngané nang mburiné Gusti Yésus.

<sup>27</sup> Okèh wong pada ngetutké lakuné Gusti Yésus. Nang tengahé wong okèh kuwi uga ènèng wong wédok siji-loro. Wong wédok-wédok mau pada ngantemi dadané nangisi Gusti Yésus lan pada sambat. <sup>28</sup> Gusti Yésus terus nolèh lan ngomong marang wong wédok-wédok mau: “Kowé, wong wédok Yérusalèm, kowé aja pada nangisi Aku; tangisana awakmu déwé lan anak-anakmu. <sup>29</sup> Awit bakal ènèng waktuné wong ngomong:

‘Beja tenan wong wédok sing gabuk, sing ora tau nglairké anak lan ora tau nyusoni bayi!’  
<sup>30</sup> Bakal ènèng waktuné wong pada ngomong marang gunung-gunung: ‘Aku tibanana,’ lan uga ngomong marang puntuk-puntuk: ‘Aku hurukana!’  
<sup>31</sup> Awit nèk kaya ngéné penggawéné marang kayu sing urip, lah kayu sing garing menèh bakal dikapakké?”

<sup>32</sup> Enèng wong nakal loro sing digiring bareng karo Gusti Yésus, sing uga arep dipatèni.  
<sup>33</sup> Kadung wis tekan panggonan sing jenengé “Endas wong,” Gusti Yésus terus dipentèng bareng karo wong nakal loro mau, siji nang tengené lan siji nang kiwané.  
<sup>34</sup> Gusti Yésus terus ndonga: “Duh Bapakku, salahé wong-wong iki mbok dingapura, awit ora pada ngerti apa sing dilakoni.”

Saliné Gusti Yésus terus dipratung nganggo lotré karo para soldat sing njaga.  
<sup>35</sup> Wong okèh pada nyawang lelakon nang kono kuwi. Para pengarepé bangsa Ju pada moyoki Gusti Yésus, tembungé: “Dèkné wis nulungi wong liya. Nèk pantyèn wong kuwi Kristus, kongkonané Gusti Allah tenan, jajal kono apa bisa nulungi awaké dèkné déwé.”

<sup>36</sup> Soldat-soldat ya pada moyoki terus marani Gusti Yésus lan ngekèki anggur ketyut.  
<sup>37</sup> Terus ngomong: “Nèk Kowé ratuné wong Ju, tulungana awakmu déwé.”

<sup>38</sup> Nang sak nduwuré sirahé Gusti Yésus ènèng tulisan: “Yésus, ratuné wong Ju.”

<sup>39</sup> Salah sijiné wong nakal sing dipentèng ngolok-olok Gusti Yésus, ngomong: “Nèk Kowé

kuwi Kristus tenan, tulungana awakmu déwé lan awaké déwé wong loro pisan.”

<sup>40</sup> Nanging wong nakal sing liyané nyenèni kantyané ngomong: “Apa kowé ora wedi blas karo Gusti Allah, awaké déwé iki éntuk setrapan pati. <sup>41</sup> Kanggo awaké déwé setrapan iki wis sak mestiné. Nanging wong iki ora salah apa-apa.” <sup>42</sup> Wongé terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, mbok éling marang aku nèk Kowé wis ing kratonmu.”

<sup>43</sup> Gusti Yésus semaur: “Pretyayaa, dina iki waé kowé bakal bareng karo Aku mlebu ing Pirdus.”

### *Ninggalé Gusti Yésus*

<sup>44</sup> Kira-kira jam rolas awan sak negara kono kabèh malih peteng ndedet, sampèk jam telu, awit srengéngéné ketutupan. <sup>45</sup> Kordèn nang Gréja Gedé suwèk tengahé. <sup>46</sup> Gusti Yésus terus mbengok banter: “Duh Bapakku, Aku masrahké nyawaku nang tanganmu!” Sakwisé ngomong kuwi Dèkné terus ninggal.

<sup>47</sup> Kadung kumendané para soldat sing jaga nang kono weruh lelakon kuwi mau kabèh, dèkné terus ngluhurké Gusti Allah ngomong: “Nyata tenan nèk wong iki ora salah.”

<sup>48</sup> Wong-wong sing pada teka mbrono kepéngin weruh lelakon nang kono uga pada weruh kuwi mau kabèh. Pada rumangsa salah kabèh lan ngantemi dadané terus pada mulih. <sup>49</sup> Wong kabèh sing pada kenal karo Gusti Yésus lan uga wong wédok-wédok sing mèlu Gusti Yésus sangka Galiléa pada ngadek lan ndelokké lelakon kuwi kabèh sangka kadohan.

*Gusti Yésus dikubur*

<sup>50-51</sup> Enèng wong sing jenengé Yosèf, sangka Arimatéa, kutané wong Ju. Yosèf iki wong apik lan kajèn, wong pretyaya sing ngarep-arep tekané Kratoné Allah. Yosèf iki wargané Kruton Agama, nanging dèkné ora nyetujoni putusané liya-liyané mau bab Gusti Yésus. <sup>52</sup> Yosèf terus mara nang nggoné gramang Pilatus nyuwun layoné Gusti Yésus. <sup>53</sup> Yosèf terus ngedunké layoné sangka kayu pentèngan terus dibuntel mori alus. Sakwisé kuwi layoné terus dikubur nang kuburan sing ditatah sangka watu. Kuburan iki durung tau kanggo. <sup>54</sup> Saiki wis dinané kanggo tata-tata, awit sedilut menèh wis tiba dina sabat.

<sup>55</sup> Wong wédok-wédok sing mèlu Gusti Yésus sangka Galiléa ya pada ngetutké Yosèf, mèlu ngeterké layoné nang kuburan. Wong-wong kuwi pada weruh déwé sing nyèlèhké layoné Gusti Yésus. <sup>56</sup> Wong wédok-wédok mau terus pada mulih lan nyawiské bumbu-bumbu lan lenga-wangi sing arep dienggo ngusapi awaké Gusti Yésus.

Esuké, dina sabat, wong-wong mau pada lèrèn enggoné nyambutgawé, manut wèté dina sabat.

**24***Gusti Yésus tangi sangka pati*

<sup>1</sup> Ing dinané minggu, ésuk mruput, wong wédok-wédok mau pada budal nang kuburan nggawa barang-barangé sing wis dityawiské kanggo ngrumati layoné Gusti Yésus. <sup>2</sup> Kadung tekan nggoné, wong-wong weruh nèk watu sing nutupi kuburané wis diglundungké. <sup>3</sup> Wong wédok-wédok mau terus mlebu, nanging layoné wis ora ènèng.

<sup>4</sup> Dongé ijik pada ngadek nang kono lan bingung mikirké prekara kuwi, lah kok dadakan ènèng wong lanang loro nganggo salin putih sumeblak ngadek nang ngarepé. <sup>5</sup> Wong wédok-wédok mau kagèt banget terus pada ndingkluk. Wong lanang loro mau terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada nggolèki wong sing urip nang tengahé wong mati? <sup>6</sup> Dèkné ora ènèng nang kéné, Dèkné wis tangi. Apa ora pada kélingan marang tembungé, dongé Dèkné ijik nang Galiléa. <sup>7</sup> Dèkné lak ngomong ngéné ta: ‘Anaké Manungsa wis pinesti dielungké marang tangané wong dosa terus dipentèng. Sakwisé kuwi, ing telung dinané, Dèkné bakal tangi menèh.’ ”

<sup>8</sup> Wong wédok-wédok mau terus kélingan marang tembungé Gusti Yésus kuwi. <sup>9</sup> Sakwisé balik sangka kuburan, wong wédok-wédok mau terus pada ngomongké bab lelakon kuwi kabèh marang murid sewelas lan marang liya-liyané. <sup>10</sup> Wong wédok-wédok sing ngomongké bab lelakon mau yakuwi: Maria Makdaléna, Yohanah lan Maria, ibuné Yakobus lan wong wédok-wédok liyané sing uga bebarengan karo wong-wong mau. <sup>11</sup> Nanging para rasul ora pada ngandel marang omongé wong-wong kuwi, jaréné namung ngobrol. <sup>12</sup> Nanging rasul Pétrus terus gelis-gelis lunga nang kuburan. Kadung nginguk njeruh dèkné namung weruh moriné nang kono. Dèkné nggumuné éram-éram, terus mulih karo mikir-mikir apa sing entas klakon nang kuburan kono.

*Gusti Yésus ngétok marang  
murid loro*

<sup>13</sup> Ing dina kuwi ènèng muridé Gusti Yésus loro sing pada mlaku arep nang désa Emaus. Désa Emaus kuwi adohé kira-kira rolas kilomèter sangka kuta Yérusalèm. <sup>14</sup> Karo mlaku wong loro kuwi pada ngomongké bab sing entas klakon mau. <sup>15</sup> Dongé ijik omong-omongan ngono kuwi Gusti Yésus déwé terus teka mbarengi mlaku. <sup>16</sup> Wong loro mau ora nitèni nèk kuwi Gusti Yésus, embuh kenèng apa kok pada pangling karo Dèkné. <sup>17</sup> Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé kuwi pada ngomongké apa ta?”

Wong loro mau terus mandek lan kétok sedi. <sup>18</sup> Sing siji, sing jenengé Kléopas, semaur: “Tak kira namung Kowé déwé sing manggon nang Yérusalèm sing ora ngerti bab lelakon-lelakon ing dina-dina sing kepungkur kuwi.”

<sup>19</sup> Gusti Yésus terus takon: “Enèng lelakon apa ta?”

Saurané: “Lelakon bab Gusti Yésus sangka kuta Nasarèt. Dèkné nabi sing kwasa banget ing penggawéné lan ing piwulangé, sing kajèn tenan nang ngarepé Gusti Allah lan nang tengahé manungsa.

<sup>20</sup> Para pengarepé imam lan para pengarepé bangsané awaké déwé wis pada netepké setrapan pati marang Dèkné, mulané terus dipentèng.

<sup>21</sup> Awaké déwé kabèh malah wis njagak-njagakké nèk Dèkné sing bakal ngluwari bangsa Israèl. Saiki lelakon kuwi malah wis kliwat telung dina.

<sup>22</sup> Malah saiki sedulur-sedulur wédok sangka go-longané awaké déwé pada marakké awaké déwé kagèt banget. <sup>23</sup> Jaréné mau ésuk mruput pada budal nang kuburan, nanging ora nemu layoné Gusti Yésus. Terus pada mulih lan ngomong nèk weruh



mulékat loro. Mulékaté mau jaréné ngomong nèk Gusti Yésus wis tangi sangka pati. <sup>24</sup> Kanyané awaké déwé terus pada budal nang kuburan lan pada nyeksèni déwé nèk sembarang sing diomong karo sedulur-sedulur wédok bener kabèh. Nanging kanyta-kanyta mau ora weruh Dèkné.”

<sup>25</sup> Gusti Yésus terus ngomong marang wong loro mau: “Kowé kok bodo temen lan angèl temen pretyaya marang sembarang sing wis diomongké karo para nabi. <sup>26</sup> Kristus kuwi lak kudu nglakoni kasangsaran, supaya sakwisé kuwi kaangkat ing kaluhuran.” <sup>27</sup> Gusti Yésus terus ndunung-ndunungké marang wong loro mau bab apa sing wis diomong nang Kitab Sutyi bab Kristus, wiwit sangka kitab-kitabé nabi Moses nganti tekan kitab-kitabé para nabi liyané.

<sup>28</sup> Kadung wis tyedek karo désa sing arep diparani, Gusti Yésus étok-étoké arep mlaku terus. <sup>29</sup> Nanging wong loro mau pada ngalang-alangi Dèkné ngomong: “Mbok hayuk mampir nang omahé awaké déwé waé, awit wis surup, sedilut menèh wis peteng.” Gusti Yésus terus mlebu nang omahé wong loro mau. <sup>30</sup> Kadung njagong bebarengan arep mangan, Gusti Yésus terus njikuk roti lan ndonga, maturkesuwun marang Gusti Allah. Sakwisé kuwi terus nyuwil roti, terus dielungké marang wong loro mau. <sup>31</sup> Sakwat mripaté wong loro mau kebukak terus bisa nitèni Gusti Yésus, nanging Dèkné wis ngilang sangka mripaté wong-wong mau. <sup>32</sup> Wong loro mau terus ngomong: “Wah, mau atiku jan krasa tenan, dongé Dèkné ndunung-ndunungké isiné kitab-

kitabé nabi Moses lan para nabi liyané.”

<sup>33</sup> Wong loro mau terus terusan ngadek lan balik menèh nang kuta Yérusalèm. Nang kono pada ketemu karo rasulé Gusti Yésus sing sewelas, sing wis pada ngumpul karo murid-murid liyané.

<sup>34</sup> Sing pada ngumpul mau ngomong: “Gusti wis ngétok marang Simon! Dèkné pantyèn wis tangi menèh!”

<sup>35</sup> Wong loro sangka désa Emaus mau uga ngomongké marang para murid sing pada nglumpuk bab apa sing wis dialami déwé dongé nang dalan. Uga pada ngomongké nèk ora pangling karo Gusti Yésus, dongé Dèkné nyuwil roti.

*Gusti Yésus ngétok marang murid-muridé*

<sup>36</sup> Dongé murid-murid mau ijik pada ngomongké bab kuwi terus dadakan waé Gusti Yésus ngadek nang tengahé lan mbagèkké: “Tentrem anaa ing kowé!”

<sup>37</sup> Murid-murid kabèh pada kagèt lan wedi, mikiré weruh memedi. <sup>38-39</sup> Nanging Gusti Yésus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada wedi lan kenèng apa kok pada mangu-mangu? De-lokké tangan lan sikilku. Iki pantyèn Aku tenan. Demèken déwé kéné awakku. Apa memedi nduwé daging lan balung kaya Aku iki. Kowé weruh déwé ta?”

<sup>40</sup> Sak barengé ngomong ngono kuwi Gusti Yésus nduduhké tangané lan sikilé. <sup>41</sup> Jalaran murid-muridé durung ngandel sangking bungah lan nggumuné, Gusti Yésus terus takon: “Apa nang kéné ènèng apa-apa sing kenèng dipangan?” <sup>42</sup> Murid-muridé terus nggawa iwak gorèngan sak iris.

<sup>43</sup> Iwak sak iris mau terus dipangan nang ngarepé murid-muridé karo Gusti Yésus.

<sup>44</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Prekara-prekara iki wis tak omongké marang kowé dongé Aku ijik bebarengan karo kowé. Aku wis ngomong nèk kabèh sing wis ditulis bab Aku nang kitabé nabi Moses lan kitabé para nabi liyané lan uga nang kitab Masmur kudu klakon.”

<sup>45</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus mbukak piki-rané murid-muridé, supaya pada dunung marang Kitab Sutyi. <sup>46</sup> Gusti Yésus ngomong: “Nang Kitab Sutyi wis ketulis nèk Kristus kudu nglakoni sangsara lan tangi menèh sangka pati ing telung dinané. <sup>47</sup> Uga wis ketulis nèk Jenengé Kristus bakal dikabarké marang kabèh bangsa, nèk Gusti Allah ngekèki pangapura marang wong sing pada ngakoni dosa-dosané lan pada nglakoni urip sing anyar. Kabar iki bakal digelarké molai nang kuta Yérusalèm. <sup>48</sup> Lah kowé kabèh wis nyeksèni bab prekara kuwi mau kabèh. <sup>49</sup> Lan Aku déwé bakal ngekèki marang kowé apa sing wis dijanji karo Bapakku. Mulané kowé aja pada lunga sangka kuta Yérusalèm ndisik, nanging pada ngentènana tekané kekuwatan sangka swarga kanggo kowé.”

### *Gusti Yésus munggah swarga*

<sup>50</sup> Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus nggawa murid-muridé metu sangka kuta Yérusalèm nang panggonan tyedek karo désa Bétani. Nang kono Gusti Yésus terus ngunggahké tangané lan mberkahi murid-muridé. <sup>51</sup> Sak barengé mberkahi mau, Gusti Yésus kaangkat munggah

nang swarga, pisah sangka para muridé. <sup>52</sup> Murid-muridé terus pada sujut nyembah marang Dèkné, terus balik nang kuta Yérusalèm karo ati sing bungah banget. <sup>53</sup> Murid-murid mau terus ora lunga sangka Gréja Gedé lan pada memuji lan maturkesuwun marang Gusti Allah.

**Kitab sutji prejanjian anyar ing Basa Jawa  
Suriname sing gampang  
New Testament in Javanese, Caribbean  
(NS:jvn:Javanese, Caribbean)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Javanese, Caribbean

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Javanese, Caribbean

jvn

Suriname

**Copyright Information**

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Javanese, Caribbean

**© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.  
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are  
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,  
please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files  
dated 29 Jan 2022

1ae1a846-fec8-54b5-9c60-e22db5a83cha